

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİ

Sergül BALSEVER
2501130757

Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Fatih AYDOĞAN

İstanbul 2017

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : SERGÜL BALSEVER Numarası : 2501130757
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : ÖZEL HUKUK Danışmanı : YRD.DOÇ.DR.FATİH AYDOĞAN
Tez Savunma Tarihi : 06.01.2017 Saati : 14:00
Tez Başlığı : LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR.ARSLAN KAYA		Kabul
2- YRD.DOÇ.DR.FATİH AYDOĞAN		KABUL
3- YRD.DOÇ.DR.KORAY DEMİR		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- YRD.DOÇ.DR.ÖZLEM KARAMAN COŞGUN		
2- YRD.DOÇ.DR.İLHAN YİĞİT		

ÖZ

Limited Şirket Sözleşmesi – Sergül Balsever

“Limited Şirket Sözleşmesi” başlıklı tezimizde, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 573. maddesi ve devamı maddelerde düzenlenmiş olan limited şirketin, kuruluşuna temel teşkil eden şirket sözleşmesinin incelenmesi konu edilmiştir.

Bu kapsamda; ilk bölümde şirket sözleşmesi kavramı ve hukuki niteliği açıklanmış, ikinci bölümde limited şirket sözleşmesinin önemi ve işlevleri saptanmış, üçüncü bölümde de limited şirket sözleşmesinin içeriğine yer verilmiştir. Son bölüm olan dördüncü bölümde ise, limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesi, yorumlanması ve sona ermesi hususlarına ana hatlarıyla temas edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Limited şirket, şirket sözleşmesi, zorunlu kayıtlar, isteğe bağlı kayıtlar

ABSTRACT

Memorandum Of Association Of Limited Liability Company – Sergül Balsever

The subject of this thesis is to analyze the articles of association of limited liability companies which has been regulated under article 573 and followings of the Turkish Commercial Code No. 6102.

In this context; the first chapter clarifies the concept and legal characteristic of memorandum of association, the second chapter covers the importance and functions of memorandum of association and the third chapter deals with the content of memorandum of association of limited liability company entirely. Lastly in the forth chapter; amendment, interpretation and termination of memorandum of association in limited liability company are stated with the main lines.

Key Words: Limited liability company, memorandum of association of limited liability company, obligatory clauses, voluntary clauses

ÖNSÖZ

“Limited Şirket Sözleşmesi” konulu tezim, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında yazılmıştır. Tez, 06.01.2017 tarihinde, saygıdeğer hocalarım Prof Dr. Arslan KAYA (Başkan), Yard. Doç. Dr. Fatih AYDOĞAN (Danışman) ve Yard. Doç. Dr. Koray DEMİR’den oluşan jüri heyeti önünde savunularak oybirliğiyle başarılı bulunmuştur. Bu çalışma jüri üyelerinin kıymetli görüş ve eleştirileri çerçevesinde nihai haline kavuşmuştur.

Bir bilimsel çalışmanın hazırlanması ve yayınlanması, hiç kuşkusuz araştırmacının kişisel çabasına ve motivasyonuna bağlı olmakla birlikte bunlar tek başına yeterli olmamaktadır. Oldukça uzun ve zahmetli olan tez yazım sürecinde, başta hocalarımın ve daha sonra ailemin destek ve katkıları eserimin tamamlanmasını mümkün kılmıştır. Bu kapsamda öncelikle, bana destek olan herkese minnettar olduğumu ve şükran borcumu ifade ederken isimlerini anmayı ihmal ettiklerimin de affına sığındığımı belirtmek isterim.

Hem öğrencisi olmanın hem de Ticaret Hukuku Anabilim Dalı çatısı altında gözetimlerinde bulunmanın benim için inanılmaz bir ayrıcalık olduğunu bildiğim sayın hocalarım Prof. Dr. Mehmet HELVACI, Prof. Dr. Abuzer KENDİGELEN, Prof. Dr. Arslan KAYA, Prof. Dr. N. Füsun NOMER ERTAN, Doç. Dr. Alihan AYDIN, Doç. Dr. Ali PASLI, Yard. Doç. Dr. Fatih ARICI ve Yard. Doç. Dr. Fatih AYDOĞAN’a bana kattıkları ufuk ve sağladıkları rahat çalışma ortamından ötürü teşekkürlerimi sunarım.

Değerli zamanından ayırarak tez savunma jürimin başkanlığını üstlenen sayın hocam Prof. Dr. Arslan KAYA, yüksek lisans eğitimim boyunca bana her konuda destek olmuş ve her danıştığımda kıymetli görüşlerini benimle paylaşma lütunda bulunmuştur. Haddim olmasa da Hocam’a çok teşekkür ederim.

Tez jürimde yer almayı kabul ederek beni son derece onurlandıran sayın hocam Yard. Doç. Dr. Koray DEMİR, tezimi en ince ayrıntısına kadar satır satır okumuş, kıymetli görüş ve eleştirilerini paylaşmış ve farklı hukuki sorularla büyük katkıda bulunmuştur. Hocam'a teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin danışmanlığını kabul eden sayın hocam Yard. Doç. Dr. Fatih AYDOĞAN, danışmanlığımı üstlendiği ilk günden beri büyük bir özveri göstermiş, bu zorlu süreçte yaşadığım her sıkıntıda derdimle dertlenmiştir. Dahası hayata her zaman olumlu bakan yönünü içten muhabbetleri esnasında bana da öğretmiş, her tökezlediğimde beni motive etmiş ve bir adım öteye gitmem konusunda daima yüreklendirmiştir. Kendisine şükran ve minnet borcum sonsuzdur.

Değerli ağabeylerim ve aynı zamanda kürsüdaşlarım Araş. Gör. Dr. M. Halil ÇONKAR, Araş. Gör. İsmail Cem SOYKAN, Araş. Gör. Necdet UZEL, Araş. Gör. Hasan Onur AKAY ve Araş. Gör. İbrahim Çağrı ZENGİN ile diğer mesai arkadaşlarım Araş. Gör. Asena SAVUR, Araş. Gör. Pelin TOKCAN, Araş. Gör. Buğra KESİCİ, Araş. Gör. Numan SÖNMEZ ve Araş. Gör. Merve AKTEPE tezimi yazma ve sona erdirme aşamalarında gerek tecrübelerini benimle paylaşmaktan çekinmeyerek gerekse iş yükümü hafifleterek destek olmuşlardır. Kendilerine tek tek teşekkürlerimi sunarım.

Bu eserin yazımı esnasında kendisiyle dünya evine girdiğim canım eşim M. Arif BALSEVER, yaşanan tüm zorluk ve sıkıntılara ortak olarak yükümü hafifletmiş, bana destek olmuş ve sonsuz bir anlayış göstermiştir. Her daim gösterdiği sabır ve fedakarlık için kendisine şükran borcumu dile getirmem konusunda kelimeler kifayetsizdir. Yine henüz anne karnındayken tez yazım stresime ortak olmuş ve fedakarlık yapmaya maruz kalmış olan minik keleşim Meryem Azra BALSEVER bu süreçteki en büyük kazançlarımdan biri olmuştur.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

ŞİRKET SÖZLEŞMESİ KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. ŞİRKET SÖZLEŞMESİ KAVRAMI	4
1. Kanunda Öngörülmesi	4
2. Sözleşmenin Kurulması	5
3. Şekil	6
4. Taraflar	7
5. Edimlerin Niteliği	8
6. Sözleşmenin Değiştirilmesi.....	10
7. Sözleşmenin Sona Ermesi	11
B. ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ	12
1. Objektif Norm Görüşü	14
2. Sözleşme Görüşü.....	15
3. Karma Görüş	16

4. Değerlendirme.....	17
-----------------------	----

İkinci Bölüm

LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN ÖNEMİ VE İŞLEVLERİ

A. LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN ÖNEMİ.....	24
B. LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN İŞLEVLERİ.....	25
1. Kurma İşlevi.....	26
2. Bireyselleştirme İşlevi.....	26
3. Düzenleme İşlevi.....	26
4. Koruma İşlevi.....	27
5. Programlama İşlevi	27
6. Kamuyu Aydınlatma İşlevi	28

Üçüncü Bölüm

LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN İÇERİĞİ

A. GENEL OLARAK	29
B. ZORUNLU KAYITLAR	31
1. Şirketin Ticaret Unvanı ve Merkezinin Bulunduğu Yer	33
a. Şirketin Ticaret Unvanı	33
b. Şirketin Merkezi.....	36
2. Şirketin İşletme Konusu	38
3. Esas Sermayeye ve Paylara İlişkin Bilgiler	42
a. Esas Sermaye	43

c. Esas Sermaye Payı ve İtibari Değeri.....	45
d. İmtiyazlar ve Esas Sermaye Pay Grupları.....	49
4. Müdürlere İlişkin Bilgiler	50
5. İlanların Şekli.....	53
C. İSTEĞE BAĞLI KAYITLAR	54
1. Ayni Sermaye, Ayni Devralmalar ve Özel Menfaatler	58
2. Pay Devrinin Sınırlandırılmasına İlişkin Hükümler	62
3. Önerilmeye Muhatap Olma, Önalım, Geri Alım ve Alım Hakları Öngören Hükümler	66
4. Ek Ödeme Yükümlülüğü Öngören Hükümler	71
5. Yan Edim Yükümlülüğü Öngören Hükümler	73
6. Veto Hakkı veya Üstün Oy Hakkı Tanıyan Hükümler	75
7. Sözleşme Cezası Öngören Hükümler.....	77
8. Rekabet Yasağına İlişkin Hükümler	78
9. Genel Kurulun Toplantıya Çağrılmasına İlişkin Özel Hak Tanıyan Hükümler	82
10. Genel Kurulda Karar Almaya, Oy Hakkına ve Oy Hakkının Hesaplanmasına İlişkin Hükümler	83
a. Oy Hakkı ve Hesaplanması.....	83
e. Karar Alma Esasları	87
11. Şirket Yönetiminin Üçüncü Bir Kişiye Bırakılmasına İlişkin Yetki Hükümleri	91
12. Bilanço Karının Kullanılmasına İlişkin Hükümler	93

13.	Çıkma Hakkının Tanınması, Kullanılmasının Şartları ve Ayrılma Akçesine İlişkin Hükümler	96
14.	Çıkarılmada Teşkil Edecek Özel Sebepler.....	98
15.	Kanunda Belirtilenler Dışındaki Sona Erme Sebepleri.....	100

Dördüncü Bölüm

LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ, YORUMLANMASI VE SONA ERMESİ

A.	LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ	102
1.	Genel Olarak	102
2.	Genel Nitelikteki Değişiklikler	103
a.	Değişiklik Metninin Hazırlanması	104
b.	Değişikliğin Genel Kurulda Karara Bağlanması.....	104
c.	Değişiklik İçin Gerekli Toplantı ve Karar Nisapları.....	106
d.	Tescil ve İlan	110
3.	Özel Nitelikteki Değişiklikler	111
a.	Esas Sermayenin Artırılması.....	111
b.	Esas Sermayenin Azaltılması.....	112
B.	LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN YORUMLANMASI.....	115
1.	Genel Olarak	115
2.	Yorum Metodunda Ölçütler	116
a.	Kanunlara İlişkin Yorum Kurallarının Uygulanması.....	116
b.	Sözleşmelere İlişkin Yorum Kurallarının Uygulanması	118
C.	LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	119

1. Genel Olarak	119
2. Sona Erme Sebepleri	120
a. Sözleşmesel Sona Erme Sebepleri	120
b. Genel Kurul Kararı İle Sona Erme.....	121
c. İflasın Açılması İle Sona Erme	121
d. Kanunda Öngörülen Hallerde Sona Erme.....	121
3. Tescil ve İlan.....	124
4. Tasfiye.....	125
SONUÇ.....	126
KAYNAKÇA.....	132

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BankK	: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
bkz.	: bakınız
bs.	: bası
C.	: Cilt
CEDIDAC	: Centre Du Droit De L'Entreprise De L'Université De Lausanne
çev.	: çeviren
GmbHG	: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İsvBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHF.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜHFM.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Kanun
md.	: madde
MERNİS	: Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
No.	: Numara
Nr.	: Nombre
s.	: sayfa
S.	: sayı
SerPK	: 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
THYK.	: Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu
eTTK	: 6762 sayılı Ticaret Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TNB	: Türkiye Noterler Birliği

TREX	: Der Treuhandexperte – L'Expert Fiduciaire Suisse
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
vd.	: ve devamı
vb.	: ve benzeri

GİRİŞ

Günümüz ekonomisinde şirketler önemli bir yere sahiptir. Limited şirket de ekonomik hacim itibariyle anonim şirket kadar etkili olmasa da, ülkemizde sayıca en yaygın olan şirket türüdür. Hem ortaklar arasındaki ilişkiye ağırlık vermesi hem de sınırlı sorumluluk güvencesi tanınması sebebiyle limited şirketler küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için ideal bir tiptir. Limited şirketin tanınmasında bu kapsamda şirket sözleşmesinin incelenmesinde, bu kuruma ait sorunların çözümü bakımından büyük fayda bulunmaktadır.

Şirketler ekonomik faaliyetler için en uygun hukukî yapıyı oluşturmaktadır. Ekonomik faaliyette bulunacak olanlar hukuk düzeni tarafından sağlanan şirket türlerinden birini tercih etmek durumundadır. Bu tercihte bulunurken şirketlerin özellikleri, olumlu ve olumsuz yönleri etkili olmaktadır. Bir şirket türünün olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesinde en önemli unsur şirket sözleşmesidir. Zira şirketin kurucu belgesi (anayasası/statüsü) niteliğinde olan şirket sözleşmesi yatırımcının tasarruf alanını düzenlemektedir.

Şirketler hukukunda *numerus clausus* ilkesi yani, şirket türlerinin kanunla sınırlı sayıya bağlanmış olması esastır. Kanunda sayılmış olan şirket tipleri dışında sözleşme ile yeni bir tip veya karma tip oluşturulmasına izin verilmemektedir. Tipler; adi şirket, kollektif şirket, komandit şirket, paylı komandit şirket, anonim şirket, limited şirket ve kooperatif şeklindedir. Şayet bir ortaklık kanundaki tiplerden birinin ayırt edici niteliklerini taşımazsa TBK md. 620/2 uyarınca adi şirket sayılacaktır. Bu sebeple, kurucular için adi şirket veya ticaret şirketlerinden birini kurma seçeneği dışında bir imkân bulunmamaktadır¹.

¹ Poroy Reha/Tekinalp Ünal/Çamoğlu Ersin, **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncelleştirilmiş 13. bs., İstanbul, 2014, No. 18, s. 13; Karayalçın Yaşar, **Ticaret Hukuku, Şirketler Hukuku**, C. II, 2. bs., Ankara, 1973, s. 87.

Genel olarak şirketin tanımına bakıldığında; kişi, amaç, sermaye, sözleşme ve *affectio societatis* (amaca erişme çabası) unsurlarının mevcut olduğu görülmektedir. Şirket, bir sözleşme temeline dayanır ve yine bu sözleşmede belirtilen ekonomik amaca ulaşmak için faaliyetlerini sürdürür.

Limited şirketin de; kuruluşunda, faaliyetlerini sürdürmesinde ve sona ermesinde şirket sözleşmesi önemli bir yere sahiptir. Bu sözleşmede öngörülmüş olan düzenlemeler; şirket hayatının devamı sırasında ortaya çıkması muhtemel sorunların çözümünde müracaat edilecek bir hukuki belge teşkil edecektir. Zira limited şirket sözleşmesi, şirketlere uygulanacak hukuki düzenlemeler sıralamasında emredici kanun hükümlerinden hemen sonra gelmektedir, bu nedenle de kanunun yedek ve açıklayıcı hükümlerinden önce gelir. Bunun yanı sıra; limited şirketlere ilişkin hemen hemen her sorun, doğrudan veya dolaylı bir şekilde şirket sözleşmesini mutlaka ilgilendirmektedir.

Limited şirketin melez karakteri yani sermaye ile şahıs şirketi birleşimi olma özelliği öğretide sürekli vurgulanan hususlardandır². Mülga kanun döneminde limited şirket türünün şahıs ve sermaye şirketlerinin tam ortasında olduğu belirtilmişti³. Oysa TTK, limited şirketler hukukunu köklü değişikliklerle yeniden düzenlenmiş ve limited şirketleri açıkça sermaye şirketi olarak nitelendirmiştir (TTK md. 124/2). Yeni limited şirketler hukukunda ilk olarak, yönetim ve temsil organı olan müdürler şirket

² Duc Nicolas, “L’Autonomie Des Associés: Droit Dispositif et Droit Impératif, Notamment A L’Exemple De La Révision Des Comptes - Le Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **CEDIDAC**, Nr. 70, 2006, s. 99; Montavon Pascal, “La Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **TREX**, 2006, s. 209; Ruedin Roland, “La Responsabilité - Le Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **CEDIDAC**, Nr. 70, 2006, s. 33; Planta Andreas von, “L’Organisation - Le Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **CEDIDAC**, Nr. 70, 2006, s. 67; Poroy Reha/Tekinalp Ünal/Çamoğlu Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 8. bs., İstanbul, 2000, No. 1638, s. 830; Öz Turgut, “Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri”, **Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer’e Armağan**, C. 52, S. 1-4, s. 345; Tekinalp Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 3. bs., İstanbul, 2013, No. 18-01, s. 444; Kendigelen Abuzer, “Limited Şirket Paylarının Haczi”, **Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan - Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, İstanbul, 2002, s. 416; Pulaşlı Hasan, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi**, C.II, Ankara, 2011, s. 2025.

³ Çağa Barbaros, “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, **Batider**, C. 7, S. 3, 1974, s. 587.

sözleşmesi ile atanmakta; böylece “özden organ ilkesi” yani kanunen ortaklar tarafından doğrudan yönetilme ve temsil edilmeyi öngören sistem terk edilmiştir (TTK md. 576/1/d ve md. 623/1). Özellikle müdürler anonim şirketteki yönetim kuruluyla benzer çalışma esaslarına bağlanmıştır. İkinci olarak, bir ortak birden fazla esas sermaye payına sahip olabilecektir, bu sayede eski dönemde benimsenmiş olan “bir ortak bir esas sermaye payı ilkesi” de terk edilmiştir. TTK ile limited şirket anonim şirkete daha çok yaklaştırılmış, hatta öğretilde küçük bir anonim şirket olarak tanımlanmıştır⁴. Yeni ve mevcut düzenlemelerle limited şirket ile anonim şirket arasındaki farklar azalsa da, TTK md. 577 hükmü uyarınca şirket sözleşmesine konulacak isteğe bağlı kayıtlar sayesinde limited şirkete şahıs şirketi özellikleri atfedilebilecektir. Kurucu ortaklar, kendilerine tanınan sözleşme serbestisi sınırları içinde, şirketi ister sermaye şirketlerine ister şahıs şirketlerine yaklaşacak şekilde kurabileceklerdir.

Çalışmamızın amacı da; bu denli temel bir metni çeşitli yönleriyle incelemektir. Bu bağlamda ilk bölümde; şirket sözleşmesi kavramsal açıdan incelenmiş ve hukuki niteliğine öğretideki çeşitli görüşler ışığında yer verilmiştir. İkinci bölümde; limited şirket sözleşmesinin önemine ve işlevlerine temas edilmiştir. Üçüncü bölümde; limited şirket sözleşmesinin içeriği, zorunlu kayıtlar ve isteğe bağlı kayıtlar şeklinde iki ana başlık altında ele alınmıştır. Limited şirketlere ilişkin her sorun bir şekilde şirket sözleşmesinin içeriği ile bağlantılı olduğundan, içeriği teşkil eden kayıtlar mümkün olduğunca kapsamlı ele alınmış, buna karşılık gereksiz ayrıntılardan da kaçınılmaya çalışılmıştır. Son bölüm olan dördüncü bölümde ise; limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesi, yorumlanması ve sona ermesi hususları genel hatlarıyla incelenmiştir.

⁴ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 444 ve dn. 1’de zikredilen yazarlar. Limited şirketin giderek bir sermaye şirketi olduğu vurgusu hakkında bkz. Planta, **a.g.m.**, s. 87; Kendigelen Abuzer, **Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3. tıpkı bs., İstanbul, 2016, s. 487.

Birinci Bölüm

ŞİRKET SÖZLEŞMESİ KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. ŞİRKET SÖZLEŞMESİ KAVRAMI

Özel hukukta şirket, genel olarak, sözleşmeyle kurulan ve ortak bir amacın elde edilmesi için sermayelerin birleştirildiği bir kişi birliği olarak tanımlanmaktadır⁵. Bu tanımdan da; sözleşme (akit), amaç, sermaye, kişi (şahıs) ve *affectio societatis* (amaca erişme çabası) unsurları olmak üzere beş temel unsur çıkmaktadır⁶. Her şirket muhakkak bir şirket sözleşmesine sahiptir. Bu zorunluluk kollektif şirketlerde TTK md. 213'te, adi komandit şirketlerde kollektif şirketlere atıf yoluyla TTK md. 305'te, anonim şirketlerde TTK md. 339'da, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde TTK md. 566'da, limited şirketlerde ise TTK md. 576'da düzenlenmiştir.

Şirket sözleşmesinin özellikle sözleşme yönü kurucular arasında en azından başlangıçta gerçek bir sözleşme niteliği arz ettiğinden, onun sözleşmeler arasındaki yerinin saptanması ve borçlar hukuku sözleşmelerinden hangi açılardan ayrıldığıının incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda şirket sözleşmesinin, iki tarafa borç yükleyen klasik manada borçlar hukuku sözleşmeleri karşısındaki yeri, benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmalıdır.

1. Kanunda Öngörülmesi

Hukukumuzda şirket ilişkisinin genel tanımına, Türk Borçlar Kanunu'nun adi şirket düzenlemeleri altında yer verilmiştir. TBK md. 620 uyarınca; "*Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere*

⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 42, s. 20; Moroğlu Erdoğan, "**Adi Şirkete Dair**", Makaleler, İstanbul, 2010, s. 755.

⁶ Bu genel tanım ve unsurların, özellikle limited ve anonim şirketleri, yani sermaye şirketlerini tam olarak ifade edemediği, sermaye şirketleri bakımından *tüzel kişilik* ve *sınırlı sorumluluk* unsurlarının da zikredilmesi gerektiği belirtilmiştir. Aydoğan Fatih, **Tek Kişi Ortaklığı**, İstanbul, 2012, s. 90.

birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.”⁷ Adi şirkete ilişkin TBK md. 620 ile 645 aralığındaki hükümlerin, şirket türünün mahiyetine uygun düştüğü ölçüde ticaret şirketlerine de uygulanacağı TTK md. 126’da ifade edilmiştir⁸. Bunun yanı sıra, bir şirket TTK’daki şirket tiplerinin niteliklerini haiz değilse adi şirket sayılacaktır (TBK md. 620/2). Öğretide de, adi şirketin ideal ve ekonomik amaçlı kişi birliklerinin alt yapısı, ana şekli veya üst müessesesi olarak kabul edildiği ve bu kişi birliklerine doğrudan veya uygun düştüğü oranda kıyas yoluyla uygulanması gerektiği vurgulanmıştır⁹.

2. Sözleşmenin Kurulması

Tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla borçlar hukuku anlamında sözleşme kurulur (TBK md. 1). Şirket de bir sözleşmenin mahsulü olduğundan, bu sözleşme kurucuların hukuken geçerli irade beyanları, yani icap ve kabulle doğar. Ancak iki taraflı sözleşmelerden farklı olarak şirket sözleşmesinde irade beyanları bütün ortaklara yöneltilir ve beyan diğer ortaklara ulaşmakla sözleşme kurulmuş olur. Şirket sözleşmesi özel bir şekle tabi kılınmışsa irade beyanları bu şekle uygun olarak açıklanmalı ki, akit tekemmül etsin. Yine sözleşmenin tamam olması için kurucuların esaslı noktalar üzerinde uyuşmuş olmaları gerekmektedir. Limited şirketler açısından şirket sözleşmesinin esaslı noktaları TTK md. 576’da sayılmış olan

⁷ Bu tanımın adi şirkete özgü olmayıp, genel olarak tüm şirket tipleri için geçerli unsurları bünyesinde barındıran bir şirket sözleşmesi tanımı olduğu görüşü hakkında bkz. Barlas Nami, **Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri**, 2. bs., İstanbul, 2008, s. 12.

⁸ Alman hukukunda ise; adi şirket kişi şirketlerinin temeli olarak kabul edilmesine rağmen, bir tüzel kişi olan anonim şirketin adi şirket hukukuna değil, tüzel kişiliğe sahip dernekler hukukuna dayandığı kabul edilir. Alman hukukuna göre; kişi şirketleri tüzel kişiliği haiz olmadığından, anonim şirket bu şirketlerden farklı yorumlanmaktadır. Bu nedenle herhangi bir hukuki boşluk halinde kişi şirketlerinde adi şirket hukukuna başvurulurken, anonim şirket bakımından dernekler hukukuna başvurulur. Okutan Nilsson Gül, **Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri**, 2001, s. 83-84.

⁹ Ansay Tuğrul, **Adi Şirket, Dernek ve Ticaret Şirketleri**, Ankara, 1967, s. 8, 16 ve 34; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 42, s. 20; İmregün Oğuz, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 13. bs., İstanbul, 2005, s. 153; Moroğlu, **Adi Şirket**, s. 753; Erdem Ercüment, “Les Rapports Entre La Société Et Le Contrat En Droit Turc”, **Milletlerarası Ticaret Hukuku İle İlgili Makaleler**, İstanbul, 2008, s. 373; Bahtiyar Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, Tıpkı 10. bs., İstanbul, 2015, s. 15 ve 17.

zorunlu kayıtlardır. Ancak bunlar dışında bir sözleşmenin şirket olarak nitelenmesi için aranan hususlar da esaslı sayılır¹⁰.

3. Şekil

Genel hükümler uyarınca sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. Ancak kanunda sözleşmeler için şekil öngörülmüşse, bu şekil şartı kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz (TBK md. 12).

Ticaret şirketleri bakımından ise şirket sözleşmesi kanunla bazı özel şekil şartlarına tabi kılınmıştır. Bu özel şekil şartı, resmi onaya bağlı yazılı şekildir. İki kümülatif unsuru bünyesinde barındırır; bunlar, şirket sözleşmesinin yazılı şekilde akdedilmesi ve kurucuların imzalarının noterce onaylanmasıdır. Gerek yazılı şekil gerek imza tasdiki iki ayrı ve fakat hukuken birbirine bağlı sıhhat unsurudur¹¹. 2016 yılında yürürlüğe giren 6728 sayılı Kanun¹² ile şirket sözleşmeleri hazırlanırken kurucu imzalarının noter onayına tabi olmasına alternatif olarak şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması koşulu getirilmiştir.

Şirket sözleşmesinin bu ağırlaştırılmış şekil şartı, kollektif şirketlerde TTK md. 212’de, adi komandit şirketlerde kollektif şirketlere atıf yoluyla TTK md. 305’te, anonim şirketlerde TTK md. 339’da, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde TTK md. 566’da, limited şirketlerde ise TTK md. 575’te düzenlenmiştir. Adi şirketler bakımından ise TBK’da herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir, ancak ispat kolaylığı açısından yazılı şekil daima faydalıdır (HMK md. 200 vd.).

¹⁰ Arslanlı Halil/Domaniç Hayri, **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması III**, 1989 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul, 2011, s. 86.

¹¹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 87-88; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 9-45, s. 93; Bahtiyar Mehmet, **Anonim Ortaklık Anasözleşmesi**, İstanbul, 2001, s. 58; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 131 .

¹² 09.08.2016 tarih, 29796 sayılı RG.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından TTK md. 210 hükmüne dayanılarak, şirket sözleşmelerinin kuruluş aşamasında nasıl düzenleneceğine dair usul ve esasları belirleyen “Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicili Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğ” (kısaca Şirket Sözleşmesi Tebliği) yakın zamanda yayınlanmıştır¹³. Söz konusu tebliğ şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürü huzurunda imzalanması ve imza beyannamesinin yine ticaret sicili müdürlüklerinde düzenlenmesi gibi uygulama bakımından önemli hususları içermektedir. Bu kapsamda şirket sözleşmesi öncelikle Merkezi Sicil Kayıt Sistemi’nde (MERSİS)¹⁴ hazırlanır ve kurucular sözleşmenin imzalanması için şirketin kurulacağı yerin sicil müdürlüğünde hazır bulunurlar. Şirket sözleşmesi, gerçek kişi kurucular tarafından bizzat, tüzel kişi kurucuların ise temsilcileri tarafından ticaret sicili müdürü huzurunda imzalanır (Şirket Sözleşmesi Tebliği md. 4 ve 5). Bunun yanı sıra, şirket adına imza atmaya yetkili kişilerin atacağı imzayı içeren imza beyannamesi ticaret sicili müdürlükleri tarafından düzenlenebilir (Şirket Sözleşmesi Tebliği md. 12).

4. Taraflar

Sözleşme ilişkisi, şirket bünyesinde bir araya gelen kişiler arasında, şirket kurma iradesinin (*animus contrahende societatis*) izharı olan bir irade uyuşması olarak kurulur. Şirket sözleşmesinin taraflarını şirket kurma iradesini ortaya koyan kişiler yani kurucular oluşturur. TTK’nın getirdiği yeniliklerden biri olan tek ortaklı şirketler bir kenara bırakılırsa, bir şirket sözleşmesinin akdedilebilmesi için en az iki kişinin bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte taraf sayısı ikiden fazla olabilmektedir. Taraf sayısında üst sınır meselesi ise her bir şirket türü nezdinde farklı düzenlemelere

¹³ 06.12.2016 tarih, 29910 sayılı RG.

¹⁴ Ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü, ticaret sicili kayıtları ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulduğu, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile TOBB nezdinde oluşturulan ve işletilen merkezi ortak veri tabanını da içeren bilgi sistemidir (Şirket Sözleşmesi Tebliği md. 3/1/h).

tabi kılınmıştır; limited şirketler açısından elli ortak üst sınır olarak belirlenmiş iken¹⁵ (TTK md. 574) anonim şirketlerde bu yönde bir sınırlandırma bulunmamaktadır.

Tek ortaklı şirketlerde tek ortağın kendi kendine şirket sözleşmesi akdetmesi mümkün olmayacağından, şirket sözleşmesinin içeriği tek taraflı bir işlemle bizzat ortak tarafından belirlenecektir. Böylece şirket kavramının temellerinden biri olan sözleşme unsuru, tek ortaklı şirketler açısından karşılıklı akdedilen ve borç ilişkisi doğuran bir sözleşme olarak görülmeyp, bir kuruluş belgesi olarak benimsenmektedir. Bu sebeple sözleşme teorisinin tek ortaklı şirketler bakımından zayıfladığı ve yerini tek taraflı işlem teorisine bıraktığı kabul edilmektedir¹⁶.

5. Edimlerin Niteliği

Şirket sözleşmesinin temelindeki borç ilişkisinin konusu kanunda düzenlenmiş değildir. Şirket sözleşmesinde, diğer sözleşmelerde olduğu gibi edimler değişimi değil, edimler birleşimi durumu bulunmaktadır. Başka bir deyişle, tarafların edimleri biri diğerinin ivazını oluşturacak şekilde karşılıklı olmayıp, aynı yöndeki amaca ulaşmaya hizmet etmektedir¹⁷. Örneğin, bir alım satım akdinde taraflardan birisi

¹⁵ Ortak sayısındaki bu elli kişilik üst sınırın aşılması halinde ne yapılacağına dair bir düzenleme kanun koyucu tarafından öngörülmemiştir. eTTK md. 504 uyarınca asgari ortak sayısı iki kişi olarak belirlenmişti ve ortak sayısının bire inmesi halinde şirket kendiliğinden sona ermez, ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verirdi. Bu çözüm yolunun ortak sayısının elliye aşması durumunda da kıyasen uygulanması gerektiği öğretilde ifade edilmiştir. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 64 ve 80; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 501. Bunun yanı sıra, ortak sayısı belli bir süre içinde elli sayısına veya ellinin altına düşürülmezse ve de limited şirket anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete, veya kooperatife dönüştürülmezse, limited şirketin kendiliğinden sona ereceği savunulmuştur. Bilgili Fatih/Demirkapı Ertan, **Şirketler Hukuku**, 9. bs., Bursa, 2013, s. 621-622; Çeker Mustafa, “Limited Şirketlerde Ortak Sayısının Sınırlandırılması”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, S.1, 2015, s. 62; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 290. Ayrıca, ortak sayısına ilişkin bu üst sınırı getiren hükmün kontrolünün ve aykırılığın müeyyidesinin sadece sicil hükümlerine göre yapılacağı görüşü hakkında bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1640b, s. 833.

¹⁶ Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 94; Aydoğan, **a.g.e.**, s. 104-105.

¹⁷ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 155; Moroğlu, **Adi Şirket**, s. 758; Tekinalp Ünal, **Ünal Tekinalp’in Banka Hukukunun Esasları**, 2. bs., İstanbul, 2009, s. 136; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 63 ve 65; Barlas, **a.g.e.**, s. 58; Güriz Adnan, **Hukuk Başlangıcı**, 12. bs., Ankara, 2009, s. 167.

semeni, diğeri ise borcun konusu olan şeyi elde etme amacı güderken, şirket sözleşmesinde tarafların gaye ve çıkarları ortaktır, şirket sayesinde kazanç elde edip bunu aralarında paylaşmak isterler.

Yine iki taraflı sözleşmelerde edimler arasında bir denge bulunması gerekmektedir. Edimler arasında açık bir oransızlık olursa, bu durum sözleşmeden dönme için geçerli bir neden teşkil edebilir (TBK md. 28). Oysa şirket sözleşmesinde tarafların edimleri arasında bu yönde bir denge aramak söz konusu olamaz¹⁸. Diğer bir anlatımla, bir ortak 1.000 TL, diğer ortak sadece emeğini, üçüncü ortak ise 50.000 TL sermaye koymuş olabilir.

Şirket sözleşmesinde borçlar kural olarak, ortaklara veya şirkete karşı doğmaktadır. Ayrıca ortakların borçları arasında bir denklik bulunması zorunlu değildir. Bu yönüyle şirket sözleşmesi, iki taraflı sözleşmelerin temelli hak devrine (satım gibi), kullandırmaya (kira), teminata (kefalet), iş görmeye (vekâlet) ve katılmaya (kara iştirakli ödünç) yönelik olan türlerinden ayrılmaktadır¹⁹. Her ne kadar kanun koyucu borçlar hukukunun genel hükümlerini düzenlerken daha ziyade iki taraflı sözleşmeleri göz önünde bulundurmuş olsa da, karşılıklı sözleşmelere ilişkin hükümler şirket sözleşmesinin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanacaktır²⁰.

¹⁸ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 155; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 17. Aşırı yararlanma (gabin) hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman M. Kemal/Öz M. Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 8. bs., İstanbul, 2010, s. 113 vd.

¹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 50, s. 23; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 65.

²⁰ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 154; Erdem, **a.g.m.**, s. 374; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 17-18. Ödemezlik defii (TBK md. 97 ile aşırı yararlanma (TBK md. 28) şirket sözleşmelerine uygulanamaz. Ayrıca irade bozukluğu hallerinin yaptırımı (TBK md. 30 vd.) ise şirket sözleşmelerine doğrudan ve her zaman uygulanamaz, tüzel kişiliğin doğmuş olup olmaması ayrımı dikkate alınır. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 77 vd.; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 18.

6. Sözleşmenin Değiştirilmesi

Şirket sözleşmesinde yapılan her türlü değişiklik şirket sözleşmesi değişikliği niteliğindedir²¹. Bu bağlamda şirket sözleşmesinde mevcut hükümlerin ifadesinin veya içeriğinin değiştirilmesi, kısmen veya tamamen kaldırılması ile mevcut hükümlerin yanı sıra yeni hükümlerin eklenmesi sözleşme değişikliği (tadil) anlamı taşır²².

Şirket sözleşmesi klasik iki taraflı borçlar hukuku sözleşmelerinden farklı olarak ayrıca düzenleyici (normatif) bir niteliğe sahiptir. Bu nitelik sözleşmenin, özellikle şirketin teşkilatını, ortakların hak ve yükümlülüklerini, şirketle ve birbirleriyle olan ilişkilerini ortaya koymasından kaynaklanmaktadır. Bunun sonucu olarak, şirket sözleşmesinin değiştirilebilmesi için iki taraflı borçlar hukuku sözleşmelerindeki gibi tüm tarafların rızası aranmaz, diğer bir deyişle oybirliği yerine kural olarak oy çokluğu ilkesi benimsenmiştir²³. Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi önemi sebebiyle özel olarak kanunda düzenlenmiş ve ayrı bir usule bağlanmıştır. Anonim şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesi TTK md. 452 ve devamı maddelerde düzenlenmiş iken, limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesi ise TTK md. 589 ve devamı maddelerde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

TBK md. 13 hükmü uyarınca, kanunun yazılı şekle tabi tuttuğu bir sözleşmede yapılacak değişiklikler de aynı şekle uyularak gerçekleştirilmelidir. Ancak, yapılan değişiklik, sözleşme metniyle çelişmeyen ve metinde değişiklik gerektirmeyen tamamlayıcı hükümler niteliğindeyse, yazılı şekil zorunluluğu yoktur. Bu kuralın kıyasen resmi şekle tabi akitler için de uygulanması gerektiği kanunda ifade edilmiştir (TBK md. 13/2)²⁴. Şirket sözleşmesi açısından bu genel borçlar hukuku kuralından sapılmaktadır. Şirket sözleşmesi akdedilirken aranan noter onayı yerine sözleşme

²¹ Limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesi hakkında ayrıntılı bilgi için aşağıda bkz. Bölüm IV. A. *Limited Şirket Sözleşmesinin Değiştirilmesi*.

²² Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 165; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 383-384; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 111.

²³ İmregün Oğuz, **Anonim Ortaklıklar**, 4. bs., Ankara, 1989, s. 431; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 9-45, s. 94.

²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 126.

değişikliğinde özel nisaplar, tescil ve ilan şartı aranmaktadır. Şirket sözleşmesinde yapılan her değişiklik anonim şirketler için TTK md. 455 ve limited şirketler için TTK md. 589/2 hükümleri uyarınca tescil ve ilan edilir.

7. Sözleşmenin Sona Ermesi

Şirket sözleşmesinin bünyesinde barındırdığı sözleşme karakteri sebebiyle, Türk Borçlar Kanunu'nun sözleşmenin sona ermesine ilişkin genel hükümleri uygulanır²⁵. Ancak, şirket sözleşmesi gerek nitelik gerekse maksat yönlerinden diğer sözleşmelerden farklı olduğundan genel hükümler, şirket sözleşmesinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacaktır²⁶.

Borçlar hukuku anlamında akdi ilişkinin sona ermesi ilişkinin tipine göre özellikler taşır ve esasen her bir borç ilişkisi tipi incelenirken izah edilmesi yerinde olur. Ancak geniş anlamda borç ilişkisini sona erdiren sebeplere; borç ilişkisinden doğan tüm borçların sona ermesi, henüz borçlar sona ermemiş iken tarafların borç ilişkisini sona erdirmek için anlaşması, borç ilişkisinin süreli olması, bozucu şarta bağlı borç ilişkilerinde şartın gerçekleşmesi, aşırı ifa güçlüğü gibi örnekler verilebilir²⁷. Şirket sözleşmesinde ise edimlerin birbirinin ivazını oluşturacak şekilde karşılıklı olmaması, şirket sözleşmesinin sadece ortaklar arasındaki bir ilişkiden ibaret olmayıp üçüncü kişilere uzanan etkilerinin olması ve yine şirket sözleşmesinin düzenleyici (normatif) niteliğe sahip olması yukarıda zikrettiğimiz sona erme hallerinin doğrudan uygulanamamasının gerekçeleridir.

²⁵ Limited şirket sözleşmesinin sona ermesi hakkında ayrıntılı bilgi için aşağıda bkz. Bölüm IV. C. *Limited Şirket Sözleşmesinin Sona Ermesi*.

²⁶ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 154; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 17-18. Borçlunun temerrüdü halinde alacaklıya tanınan sözleşmeden dönme imkânı adi şirket ortakları açısından söz konusu olamayacaktır. Ortaklardan birinin edimi imkânsızlaşır ise, kural olarak BK md. 117/2 (TBK md. 136) uygulanamaz, ancak bu imkânsızlık şirketin amacının gerçekleşmesini de imkânsız kılıyor ise o halde şirket sözleşmesi tüm ortaklar için bağlayıcı olmaktan çıkar. Moroğlu, **Adi Şirket**, s. 759.

²⁷ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 427 ve dn.1.

B. ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Limited şirket sözleşmesi, ortaklarca hazırlanıp kabul edilmesinden ötürü şirketler hukukunda irade serbestisinin²⁸ bir yansımasıdır. Her ne kadar emredici hukuk düzenlemeleri ile bu serbesti sınırlandırılmış olsa da, burada izin verilen sınırlar çerçevesinde ortakların iradesine dayanan bir hukuki işlemin²⁹ varlığı esastır³⁰. Hukuki işlemler gerekli irade beyanı açısından, tek taraflı, iki taraflı ve çok taraflı hukuki işlemler şeklinde çeşitlilik arz etmektedir³¹. Tek ortaklı limited şirketler bir tarafa bırakılırsa, bir şirket sözleşmesinin yapılabilmesi için kural olarak en az iki kişinin irade beyanının aynı yönde birleşmesi gerekmektedir. Bu şekilde çok sayıda kişinin irade beyanının birleşmesiyle oluşan şirketin, toplu (müşterek) hukuki muamele olduğu ifade edilmektedir³².

Şirket payını devralmak suretiyle şirkete sonradan ortak olanlar kuruluştaki hazırlanıp imzalanan şirket sözleşmesine iradi olarak katkıda bulunamamış olsalar dahi, ortaklığa girip girmeme aşamasında aleni olan şirket sözleşmesi düzenlemelerine ulaşabilmekte ve kabul edip etmemekte özgürdürler. Bununla birlikte; şirkette ortak sıfatını

²⁸ İrade serbestisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Güriz, **a.g.e.**, s. 161-163; Oğuzman M. Kemal/Barlas Nami, **Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar**, 15. bs., İstanbul, 2008, s. 167-169.

²⁹ Bir veya birden fazla kişinin hukuki bir sonuca ulaşmak için iradelerini açıklamalarına hukuki işlem denir. Hukuki işlemde, irade açıklaması ve hukuki sonuç olmak üzere iki temel unsurun var olduğu söylenebilir. İrade açıklaması açık veya üstü kapalı (zımni) yapılabilir. Güriz, **a.g.e.**, s. 164; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 154.

³⁰ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 10; Pulaşlı Hasan, “**Anonim Şirketlerde Yönetimde İmtiyaz Ve Buna İlişkin Esas Sözleşme Düzenlemelerinin Anlam Ve Etkisi**”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, 1999, s. 568; Ünal Şeref, “**Ana Sözleşmelerindeki Süreleri Biten ve Sürelerini Uzatmamış Olan Anonim Şirketlerin Hukuki Durumu**”, THYK. I. Sempozyum, Ankara, 1984, s. 84; Aydoğan, **a.g.e.**, s. 100.

³¹ Tek taraflı hukuki işlemler, arzu edilen hukuki sonucun gerçekleşmesi için bir tek kişinin irade beyanının yeterli olduğu işlemlerdir. Vakıf kurma, vasiyetname yapma, mirasın reddi tek taraflı hukuki işlemlere örnektir. İki taraflı hukuk işlemler sözleşmeler olup, en az iki kişinin karşılıklı olarak ve birbirlerine uygun irade beyanlarını açıklaması gerekmektedir. Çok taraflı hukuki işlemler ise, kararlar ve müşterek hukuki işlemler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir kişi topluluğunda yeter sayıda kişinin iradelerini aynı yönde açıklamaları ile karar oluşmaktadır. Kararların alınmasında kural olarak oy çokluğu aranır. Örneğin bir şirket genel kurulunun şirket sözleşmesinde öngörülen yeter sayılarla karar alması. Müşterek hukuki işlem ise, birden fazla kişinin irade beyanlarının birleşmesiyle meydana gelir. Şirket kurma, dernek kurma müşterek hukuki işlem örnekleridir. Güriz, **a.g.e.**, s. 167; Oğuzman Barlas, **a.g.e.**, s. 155-157.

³² Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 157.

kazandıktan sonra şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan nisaplar uyarınca söz konusu sözleşmede yapılacak değişikliklerde oylarını tam bir irade serbestisi çerçevesinde kullanabileceklerdir³³. Özetle, sonradan şirket bünyesine dâhil olan ortaklar açısından da bir irade serbestisinin varlığından bahsedebiliriz.

Şirket sözleşmesinin hukuki niteliği saptanırken, temelleri tüzel kişilik teorilerine dayanan farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu sebeple tüzel kişiliği haiz olan limited şirketin sözleşmesi bakımından tüzel kişilik teorilerine kısaca değinmek ve hangi teori ile şirket sözleşmesinin hukuki niteliğinin açıklanabildiğini tespit etmek gerekli görülmüştür.

Belli bir amaç etrafında bir araya gelmiş kişilerin meydana getirdiği topluluklar ile bu tarz bir amaca tahsis edilmiş malların bağımsız ve ayrı birer “kişi” oldukları oluşumlar, hukukumuzda tüzel kişi (hükmi şahıs) olarak kabul edilmektedir³⁴. Tüzel kişiler insan gibi hareket edemeyecekleri için organları vasıtasıyla hak sahibi olurlar ve borç yüklenirler, diğer bir deyişle organlar tüzel kişinin fiil ehliyetine sahip olabilmesini ve bu ehliyeti kullanabilmesini sağlar³⁵. Daha başlangıçta tüzel kişilik kurulurken bu organların hangi amaç doğrultusunda hareket edebileceğini, ehliyetini, görev, yetki ve sorumluluklarını içeren bir belge hazırlanır. Bu temel belge; kanun koyucu veya onun yetkilendirdiği idare makamları tarafından belirlenmiş olan asgari ve zorunlu hususların yanı sıra iradi olarak belirlenen bazı hususları da içermektedir.

Tüzel kişiliğe sahip ticaret ortaklıklarından biri olan limited şirketlerde ise, kurum gerçekleşmeden önce şirket sözleşmesi düzenlemek zorunludur. Emredici kanun hükümlerine uygun bir şirket sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması kanunda

³³ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 11.

³⁴ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 50; tüzel kişiliğin kazanılması koşulları hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Oğuzman M. Kemal/Seliçi Özer/Oktay-Özdemir Saibe, **Kişiler Hukuku**, 9. bs., İstanbul, 2009, s. 192-194.

³⁵ Arslanlı Halil, “Limited Şirketin Teşkilatı”, **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan**, 1978, s. 713; Güriz, **a.g.e.**, s. 197; Soykan İsmail Cem, **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, 2012, s. 5.

öngörülen kuruluş aşamalarının ilk adımını teşkil etmektedir. Şirket sözleşmesi, limited şirketle ilgili hemen her sorunda şirketin sona ermesine dek başvurulması ve uyulması gereken kurallar bütününden oluştuğundan, onun düzenlenmesi hukuki açıdan diğer kuruluş aşamaları arasında en önemlisi sayılabilir³⁶.

Tüzel kişilikler ilk defa hukuk düzeni tarafından tanınıp düzenlenirken ortaya atılan iki temel teori bulunmaktadır. Bunlar farazi (varsayımsal) kişilik teorisi ile gerçek kişilik teorisi olup, şirketler hukukundaki şirket sözleşmesinin hukuki niteliği sorunsalında farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olmaktadır³⁷. Şirketin sözleşmesel ilişkiden ziyade bir müessese olduğunu vurgulayan görüşe göre şirket sözleşmesi objektif norm (statü) niteliğindedir. Karşı görüşe göre ise; şirket sözleşmesi irade serbestisi esasına dayandığından bir borçlar hukuku sözleşmesidir. Üçüncü olarak da, bu her iki görüşten esinlenen bir karma görüş öğretide ileri sürülmüştür³⁸.

1. Objektif Norm Görüşü

Objektif norm görüşü, tüzel kişilik teorilerinden ilk defa *Otto von Gierke* tarafından savunulan gerçek kişilik teorisi temeline dayanmaktadır³⁹. Gerçek kişilik teorisine göre tüzel kişiler, hukuk düzeni tarafından tanınan, hakları ve borçları haiz olabilen bağımsız iradeye sahip birer canlı varlıklardır⁴⁰. Bu teorinin uzantısı olarak; tüzel kişilik sıfatı bulunan şirketlerin, sözleşmesel ilişkiden ziyade bir müessese olarak kabul edildiği ve sözleşmeler hukuku ile bağdaşmayan ancak şirketin karar alma mekanizmasında yer alan çoğunluk ilkesine bağlı olduğu vurgulanmaktadır.

³⁶ Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 6.

³⁷ Tüzel kişilik teorileri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, *a.g.e.*, s. 194 vd.

³⁸ Moroğlu Erdoğan, “Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi ve Hukuki Niteliği”, **Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan**, İstanbul, 2000, s. 522-524; Pulaşlı, *Esas Sözleşme*, s. 568; Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 15 vd.

³⁹ Aydoğan, *a.g.e.*, s. 93, dn.297’deki yazarlar; Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 21.

⁴⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, *a.g.e.*, s. 195.

Gierke, anonim şirketlerde şirket sözleşmesinin niteliğini belirleyen görüşünü ortaya koyarken tüzel kişiliği olmadığı için adi şirkete değil, tüzel kişiliği haiz olan derneklerin hukukuna başvurmuştur. Bu kapsamda öncelikle dernek tüzüğüne hukuki niteliğini incelemiştir. Tüzük, sadece mevcut değil aynı zamanda müstakbel üyeleri de bağlaması, kendisini hazırlayan kurucuların iradelerinden bağımsız nitelik taşıması ve hatta onların iradelerinin üzerinde yer alması sebepleriyle objektif hukuk normu niteliğindedir. Yine bu görüşe göre, derneğin hukuk koyma yetkisinin olduğu ve kurucuların irade serbestisinin bir sonucu olduğu kabul edilir⁴¹.

Objektif norm görüşüne göre; şirket sözleşmesi, bir borçlar hukuku sözleşmesi olarak nitelendirilemez ve sözleşmeyi imzalayanların tek taraflı beyanlarından oluşan bir toplu işlem gerçekleştirdikleri savunulur. Şayet sözleşmesel nitelik atfedilmiş olsa idi, şirket bünyesine sonradan katılan ortaklar için şirket sözleşmesi doğrudan bağlayıcı olmayıp yeni bir şirket sözleşmesinin düzenlenmesi gerekirdi. Oysa mevcut kanuni düzenlemeler gereğince yeni ortakların şirket paylarını devralırken şirket sözleşmesini müzakere etme imkânı olmayıp, kendileri açısından şirket sözleşmesi hükümleri doğrudan hüküm ifade etmektedir. Bu sebeple; şirket sözleşmesinin ortakların yanı sıra tüm diğer şirket organlarıyla birlikte herkes için bağlayıcı olan objektif ve genel nitelikte düzenlemeler olduğu vurgulanmaktadır⁴². Bu bağlamda şirket sözleşmesi, sözleşmesel nitelik taşımadığından borçlar hukukunun sözleşmelere uygulanan genel hükümleri uygulama alanı bulmayacak ve böylece kısmi butlan, irade sakatlığı gibi düzenlemelerin şirket sözleşmesinin geçerliliğini etkilemesine izin verilmeyecektir⁴³.

2. Sözleşme Görüşü

Sözleşme görüşünün savunucuları ise, ünlü hukukçu *Savigny* tarafından, tüzel kişilik teorilerinden biri olarak ortaya konulan farazi (varsayımsal) kişilik teorisinden

⁴¹ Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 84.

⁴² Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 21; Pulaşlı, **Esas Sözleşme**, s. 568.

⁴³ Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 85.

esinlenmektedirler⁴⁴. Farazi kişilik teorisi, tekçi bir yaklaşım sergileyerek kişiliğin insana özgü bir vasıf olduğunu ve tüzel kişilerin bağımsız bir irade ile ehliyeteye sahip olmasının mümkün olamayacağını ileri sürmektedir. Gerçek kişiler dışındakilere bir kişilik isnat edilecekse, bu ancak kanunla, pozitif hukukla mümkün olur ve varsayıma dayanır⁴⁵. Buna bağlı olarak tüzel kişiliği haiz olup olmadığına bakılmaksızın tüm şirket formları, sözleşmesel nitelik taşıyan bir amaç ortaklığının farklı görünüşleri olup; şirket sözleşmesini de irade serbestisi var etmektedir. İrade serbestisini odağına alan bu görüşe göre, şirket sözleşmesi borçlar hukuku anlamında bir sözleşmedir ve ortakların hakları da şirket menfaatinin önündedir. Bu sözleşmenin konusu gereği diğer borçlar hukuku sözleşmelerinden farklı olduğu ve karşılıklı borç ilişkisi değil, tüzel kişilik oluşturma amacının esas olduğu savunulmaktadır. Şirket sözleşmesinin sözleşmesel niteliği taşıdığı kabul edildiğinden, borçlar hukukunun sözleşmelere uygulanan genel hükümleri yapısına uygun düştüğü ölçüde şirket sözleşmesine de uygulanacaktır⁴⁶.

3. Karma Görüş

Hâkim olan bu görüş, her iki tüzel kişilik teorilerinden de esinlenmiştir. Gerçek kişilik teorisini benimseyerek tekçi yaklaşımı reddetmekle birlikte, şirketin bir sözleşmesel ilişkiye dayandığını da belirtmek suretiyle hem objektif norm görüşünü hem de sözleşme görüşünü bağdaştırmaktadır.

Karma görüşe göre; şirket sözleşmesinin hukuki niteliğini ne objektif norm ne de sözleşme görüşü tek başına açıklamaya yetmemektedir. Bu bağlamda; şirket sözleşmesine öncelikle kurucuların irade uyuşmasının sonucu olması sebebiyle teknik anlamda bir borçlar hukuku sözleşmesi olduğu ve daha sonra ise şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla birlikte kurucuların iradelerinden bağımsızlaşarak hukuki bir evrim

⁴⁴ Aydoğan, **a.g.e.**, s. 93, dn. 292'deki yazarlar; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 22.

⁴⁵ Aydoğan, **a.g.e.**, s. 93.

⁴⁶ Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 87.

geçirmekte olduğu ve tıpkı bir şirket anayasası gibi objektif ve genel norm halini aldığı kabul edilmektedir⁴⁷.

4. Değerlendirme

Daha yerinde bir değerlendirme yapabilmek için bir de kanuni düzenlemeler ve öğretideki görüşlere değinmekte fayda bulunmaktadır. Terim itibariyle incelendiğinde, TTK ile eTTK'nın limited şirket sözleşmesini ifade etmede farklı sözcükleri tercih ettikleri görülmektedir. eTTK md. 505'te, kenar başlığı olarak "murakaba" terimine yer verilirken; madde metninde "şirket mukavelesi" ibaresi kullanılmıştır. Öte yandan TTK md. 575'te ise; hem kenar başlığı hem de madde metninde "şirket sözleşmesi" ibaresi tercih edilmiştir⁴⁸. Mukavele ve sözleşme kavramları aynı anlamda olup, daha sadeleştirilmiş bir ifade kullanılmıştır; bu sayede madde metni ile kenar başlığı arasında ahenk sağlanmıştır.

Kanun koyucu, şahıs şirketlerinden kollektif ve komandit şirketler bakımından aynı kavramı yani "şirket sözleşmesi" sözcüğünü benimsemiştir (TTK md. 212 ve md. 305). Oysa sermaye şirketleri açısından bir terim birliği sağlanmış değildir. Anonim şirketler için "esas sözleşme" ibaresi tercih edilirken, limited şirketler için "şirket sözleşmesi" kavramı seçilmiştir (TTK md. 339 ve md. 579)⁵¹. Kanunda limited şirketin açıkça bir sermaye şirketi olduğu belirtilmesine rağmen (TTK md. 124/2), özellikle sermaye şirketleri için statü anlamına gelen "esas sözleşme" ifadesinin tercih edilmemesi isabetli olmamıştır⁵². Zira ortaklar arası ilişkinin ön planda olduğu şahıs

⁴⁷ Moroğlu, **Sözleşme**, s. 522-523; Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmesi**, s. 89; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 24.

⁴⁸ İsviçre Borçlar Kanunu'nda "Statut" (İsvBK md. 776), Alman Limited Şirketler Kanunu'nda ise "Gesellschaftsvertrag" (GmbHG § 2) sözcüklerine yer verilmiştir.

⁵¹ Kanunun limited şirketler için "şirket sözleşmesi" kavramını tercih etmesine rağmen, limited şirket ortaklarının bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağının düzenlendiği TTK md. 613/4 hükmünde "esas sözleşme" ibaresinin kullanılması maddi hata olarak kabul edilmelidir. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 521.

⁵² Aynı yöndeki görüş hakkında bkz. Moroğlu'na göre, 113 yıllık Alman Ortaklıklar Kanunu ile Türk Ticaret Kanunu'nda limited şirket anasözleşmesi kavramı kullanılır iken, "şirket sözleşmesi" ibaresi

şirketlerine nazaran sermaye şirketlerinde bu bağ son derece zayıftır ve ortakların iradesinin bir tezahürü olan şirket sözleşmesi, artık sözleşmeden ziyade bir statü diğer bir deyişle adeta tüzük hükmündedir.

Mülga kanunda olduğu gibi, TTK'da da şirket sözleşmesi kavramından ne anlaşılacağına dair bir tanım yapılmamıştır. Ancak şirket sözleşmesinin düzenlenmesi, içeriği ve değiştirilmesi gibi hususlar kanunda açıklığa kavuşturulmak suretiyle bir şirket sözleşmesinin nasıl tesis edileceği ortaya konulmuştur. Limited şirket bahsinin düzenlenmiş olduğu TTK md. 573 ile 644 aralığında ise, doğrudan veya dolaylı olarak pek çok hükümde bu belgeden söz edilmiştir⁵³.

Şirket sözleşmesi ibaresindeki sözleşme sözcüğü, ilk bakışta şirketin kurumsal yapısından ziyade şirketin temelindeki sözleşmesel ilişkinin varlığına dikkat çekmektedir. Bununla birlikte; tüm şirket türleri için genel bir tanım teşkil eden, TBK md. 620'deki adi şirket tanımında sözleşme unsuru açıkça vurgulanmıştır. Bu durum öğretideki görüşlerin şekillenmesine katkıda bulunmuş ve sözleşmelerin sınıflandırılmasında şirket sözleşmesine de değinilerek bu sözleşmenin unsurları ve diğer sözleşmelerden ayrılan yönlerine dikkat çekilmiştir⁵⁴.

Arslanlı'ya göre limited şirket sözleşmesi tamam olmakla iki mühim tesir icra eder. Akdin gereken merasim dairesinde tekemmülü ile şirket doğmuş olur. Şirket ortaklar arasında devamlı bir bağlılığı birlikte getirdiğinden, bu mukavelenin taraflar arasındaki münasebetlerde bir nevi teşkilat kanunu vazifesi gördüğü vurgulanmıştır⁵⁵.

yerinde olmamıştır. Özellikle sermaye şirketleri için “statü” karşılığı olan “anasözleşme” ifadesinin kullanılması hukuken gerekmektedir. Moroğlu Erdoğan, **Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. bs., İstanbul, 2016, s. 355.

⁵³ Bkz. TTK md. 575, 576, 577, 579, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 589, 591, 592, 595, 597, 599, 600, 603, 606, 607, 608, 609, 612, 613, 616, 617, 618, 620, 621, 623, 624, 625, 626, 630, 631, 636, 638, 639, 640, 641.

⁵⁴ İmregün, **Kara Ticareti**, s.153-155; Moroğlu, **Adi Şirket**, s. 757-759; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 157; Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 82; Pulaşlı, **Esas Sözleşme**, s. 570; Aydoğan, **a.g.e.**, s. 101.

⁵⁵ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 86.

Moroğlu; anonim şirket sözleşmesini, şirketin temel düzenini oluşturan, şirketin iç ve dış ilişkileri ile pay sahiplerinin şirkete ve birbirlerine karşı hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenleyen, şekle tabi, katılıma açık (iltihaki), çok taraflı bir sözleşme olarak tanımlamıştır. Hukuki niteliğini ise şirketin tüzel kişilik kazanmasından önce ve sonra şeklinde ikili ayırım yaparak incelemiştir. Şirket sözleşmesi başlangıçta kurucular tarafından hazırlanıp imzalanan bir borçlar hukuku sözleşmesidir; hatta BK md. 520/2 (TBK md. 620/2) uyarınca bir adi şirket sözleşmesidir. Ancak, şirketin ticaret siciline tescil edilip tüzel kişilik kazanmasıyla kurucular arasındaki adi ortaklık ilişkisi “öngörülen amacın gerçekleşmesi” (BK md. 535/1/1, TBK md. 639/1/1) nedeniyle sona erer ve şirket sözleşmesi hükümleri objektifleşerek üçüncü kişilere de karşı ileri sürülebilen normlar haline dönüşür⁵⁶. Bununla birlikte; şirket sözleşmesinin doğrudan şirket tüzel kişiliğine ilişkin olmayan hükümleri, sadece ilgili tarafları bağlayan ve onlar için borçlar hukuku taahhüdü olma özelliğini korumaktadırlar. Bu noktada, hangi hükümlerin doğrudan tüzel kişiliğe ilişkin objektif nitelikte hükümler olduğu ve hangilerinin borçlar hukuku taahhüdü niteliği taşıdığı kanuni düzenlemelere göre belirlenecektir⁵⁷.

İmregün; şirketi “Ortaklık, iki veya daha çok kişinin, kazanç sağlamak ve bunu paylaşmak niyet ve amacı ile, iktisadi ve mali yarar sağlayan ve bu amacın gerçekleşmesine yeterli edimlerini bir araya getirip bu amaca tahsis ederek kurdukları çok taraflı bir akiddir.” şeklinde tanımlamıştır ve şirket sözleşmesinin bir akit olarak nitelendirilmesi halinde, sözleşmede yapılacak değişikliklerin ancak bütün ortakların bu akdin âkidleri sıfatıyla değişikliği kabul etmeleri halinde mümkün olabileceğini belirtmiştir. Her ne kadar anonim şirket ortaya çıktığında bu görüş baskın olarak savunulmuş olsa da zamanla terk edilmiştir. Çünkü şirket sadece taraflar arasında bir

⁵⁶ Bu objektif hükümlerin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinin hukuki nedeni, şirket sözleşmesinin ticaret siciline tescili ve TTSG’de ilan edilmeleri suretiyle aleniyetlerinin sağlanmış olmasıdır (TTK md. 36 ve anonim şirketler için TTK md. 354, limited şirketler için TTK md. 587). Moroğlu, **Sözleşme**, s. 523.

⁵⁷ Moroğlu, **Sözleşme**, s. 515, 522 ve 523; ayrıca Moroğlu’nun 13. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu’nda Tekinalp’in tebliği ile ilgili tartışmalar bölümüne bkz. Tekinalp Ünal, “İmtiyazlı Paylara İlişkin Bazı Sorunlar”, **THYK. XIII. Sempozyum**, Ankara, 1996, s. 26.

akid değil, aynı zamanda gelişen ve değişen ekonomik hayatın gereklerine ayak uydurmak zorunda olan bir organizmadır. Bu nedenle, zaman zaman şirket sözleşmesini değiştirme ihtiyacının doğması pek tabi olup, bu değişiklikleri her defasında ortakların oybirliğine bağlamak aslında bunu olanaksız kılmakla eşittir. Tüm bu nedenlerle hem kanun koyucu hem de öğreti şirket sözleşmesinin bir *müessese* niteliği gösterdiğini kabul etmiştir⁵⁸.

Tekinalp; şirket sözleşmesini, şirket tüzel kişiliğinin kurumsal yapısı ile pay sahiplerinin haklarını, borçlarını, pay sahiplerinin şirketle ve birbirleriyle ilişkilerini düzenlediği ortaksal nitelikteki sözleşme şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca şirket sözleşmesinin iki taraflı bir sözleşme olmadığını, hiçbir pay sahibinin ortaksal bir borcunu veya yükümlüğünü diğer bir pay sahibinin borcu veya yükümlülüğünü yerine getirme şartına bağlayamayacağını ve şirketin kurumsal yapısını kurmasından ötürü düzenleyici (normatif) bir niteliği haiz olduğunu vurgulamıştır⁵⁹.

Barlas'a göre, şirket sözleşmesini sadece borç sözleşmesi veya sadece organizasyon sözleşmesi şeklinde nitelendirmek isabetli değildir. Yazar karma görüşü benimsemekle birlikte borç sözleşmesi karakterine öncelik vermektedir. Sözleşme bağı tek ve bir bütün olduğuna göre sözleşmenin organizasyon oluşturuğu yönü fazla abartılmamalı, buna borç sözleşmesi niteliğinden ayrı, bağımsız bir ikincil kimlik gücü tanınmamalı, sadece borç sözleşmesi niteliğinin yanı sıra söz konusu olan ikincil özellik gözüyle bakılmalıdır. Adi şirketin bir tüzel kişiliği bulunmadığı için, organizasyon sözleşmesi olma karakterinin özellikle adi şirketler açısından oldukça zayıfladığı vurgulanmıştır⁶⁰.

⁵⁸ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 157 ve 451; İmregün Oğuz, **Anonim Ortaklıklar**, 4. bs., Ankara, 1989, s. 431.

⁵⁹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 9-45, s. 93-94; Tekinalp, **Banka Hukuku**, s. 136.

⁶⁰ Barlas, **a.g.e.**, s. 57.

Erdem'e göre; şirket tüzel kişilik kazanana dek şirket sözleşmesi, TBK md. 620/2 hükmü bağlamında ortaklar arasında geçerli olan bir adi şirket ilişkisi oluşturur. Şirket sözleşmesinin sicile tescil edilmesiyle birlikte bu adi şirket ilişkisi, TBK md. 639/1 hükmü uyarınca amacını gerçekleştirmiş olduğu için sona erecektir. Böylece şirket sözleşmesi niteliği değiştirecek, artık kurucular tarafından imzalanmış bir sözleşme olmayacak, ancak kurucuların iradesine uygun bir şirket tüzüğü halini alacaktır⁶¹.

Okutan Nilsson; şirket sözleşmesinin hazırlanışı ve kabulünün herhangi bir sözleşmenin akdinden farksız olduğunu, ancak kanunun şirket sözleşmesine bağlamış olduğu bazı özelliklerin sözleşmeyi borçlar hukuku sözleşmelerinden farklı kıldığını ifade etmiştir. Şirket sözleşmesinin şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla birlikte adeta hukuki bir evrim geçirerek kuruculardan bağımsızlaştığını ve nesnel hukuk kuralları bütünü haline geldiğini belirtmiştir⁶².

Pulaşlı'ya göre ise; şirket sözleşmesinde çoğu kez muhtelif nitelikte hak ve yükümlülükler yer almaktadır, bununla birlikte herhangi bir hükmün şirket sözleşmesinde bulunmasıyla kendiliğinden (*ipso iure*) ortaklık hak niteliği kazanamayacağı belirtilmiştir. Hangi hakkın ortaklık hak niteliğinde olduğunun tespitinde, öncelikle şirket sözleşmesinde yer alan paya tanınmış olan hakkın veya hakların hangi konuları düzenlediğine ve bu hakların da hangi yasada düzenlendiğine bakılmalıdır⁶³. Yazar böylece, şirket sözleşmesinin genel olarak hukuki tespitinden ziyade hükümlerinin niteliklerinin farklılık arz ettiğini ve neye göre belirleme yapılabileceğini ortaya koymuştur.

Bahtiyar'a göre; şirket sözleşmesi, hem objektif norm hem de borçlar hukuku sözleşmesi olma niteliği taşımaktadır; ayrıca karma görüş, şirketin karmaşık yapısına ilişkin sorunlara daha bütüncül ve çok yönlü bakabilmektedir⁶⁴.

⁶¹ Erdem, **a.g.m.**, s. 382.

⁶² Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 82 ve 90.

⁶³ Pulaşlı, **Esas Sözleşme**, s. 569.

⁶⁴ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 31.

Kanaatimizce; hukuki nitelik anlamında anonim ve limited şirket sözleşmesi arasında herhangi bir farklılık gözetilmeksizin, şirket sözleşmesi kurucuların iradesinin bir tezahürü olması ve hazırlanışı bakımından bir borçlar hukuku sözleşmesidir. Fakat tarafların iradesi karşılıklı olmayıp, aynı ortak amacı gerçekleştirmeye yönelik olduğundan şirket sözleşmesi müşterek hukuki işlem (toplu hukuki muamele) niteliğindedir. Şirket sözleşmesinin çok taraflı sözleşme karakteri yanında, özellikle şirketin tüzel kişilik kazanmasından sonra, bir de objektif norm (statü) karakteri taşıdığını söyleyebiliriz. Nitekim adeta bir anayasa gibi şirketin organlarını, ehliyetinin sınırlarını, sermayesini, paylarını, ortaklar ve üçüncü kişiler ile olan ilişkilerini, yine ortakların birbirlerine ve şirkete karşı hak, yetki ve yükümlülükleri ile şirketin sona erme hallerini kanunun emredici hükümleri çerçevesinde düzenlemektedir. Ayrıca, şirket sözleşmesinin, sonradan şirkete dâhil olan ortaklar açısından doğrudan bağlayıcı nitelik taşıması ile şirketin karar alabilmesinde ve sözleşmenin değiştirilmesinde kural olarak oy çokluğunun yeterli görülmesi objektif norm olma karakterine katkıda bulunmaktadır.

Borçlar hukukunun sözleşmelere uygulanacak genel hükümlerinin şirket sözleşmesi açısından da geçerli olup olmaması hususunda, şirketin tüzel kişiliği kazanmasından önce ve sonra şeklinde ikili ayırım yapılmalıdır. Nitekim şirketin tescilinden önce şirket sözleşmesi sadece sözleşmesel karakter taşıdığı için sözleşmelerin geçerliliği ile ilgili borçlar hukuku hükümleri sözleşmeye eksiksiz uygulanabilir; örneğin irade beyanlarının sakatlığı nedeniyle sözleşme iptal edilebilir. Oysa tescilden sonra, irade sakatlıklarına dayanılarak sözleşmenin iptali talep edilemez. Tescille birlikte nesnel norm niteliğine bürünen şirket sözleşmesine yapısına uygun düştüğü ölçüde borçlar hukukunun sözleşmelere ilişkin genel hükümleri uygulanır.

Şirket sözleşmesinin hukuki niteliğinin ortaya konulması, sözleşme içindeki tüm hükümlerin aynı niteliği taşıdığı anlamına gelmemektedir. Nitekim şirket sözleşmesi içinde bulunmakla beraber bazı hükümler, şirket sözleşmesi hükmü olma niteliğini

taşımaz ve bir borçlar hukuku sözleşmesi niteliğindedir⁶⁵. Şirketin örgütünü, işleyişini, organların yetki ve görevlerini ilgilendiren, aynı koşullarda birden fazla durumda uygulanmak üzere öngörülmüş soyut ve genel hükümler *gerçek, korporatif, maddi hükümler* olarak kabul edilirken; anılan nitelikleri taşımayan ve sadece şirket sözleşmesi içinde yer alan borçlar sözleşmesi hükümlerine ise *gerçek olmayan, korporatif olmayan, şekli hükümler* denilmektedir⁶⁶.

Türk hukukunda daha çok yeni olan tek ortaklı şirketlere de burada dikkat çekilmelidir. Limited veya anonim şirketler artık tek ortaklı olarak kurulabilmektedir. Tek ortağın kendi kendine sözleşme akdetmesi mümkün olmadığına göre, şirket sözleşmesinin hükümleri tek ortak tarafından tayin edilecek ve şirket tüzel kişiliği tek taraflı işlemle kurulmuş olacaktır⁶⁷. Bu noktada tek ortaklı limited veya anonim şirketlerde sözleşme teorisinin zayıfladığı ve şirket kavramının temellerinden sayılan sözleşme unsurunun tek kişilik şirketler açısından yerini tek taraflı işleme bıraktığının kabulü gerekmektedir⁶⁸. Şirket sözleşmesinin şekli ve içeriğine ilişkin hükümler (TTK md. 575-577) tek ortaklı şirket sözleşmesi için de geçerlidir.

⁶⁵ Bu tarz hükümler pay sahipleri sözleşmeleri (*shareholders agreements*) olarak adlandırılır ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezler. Ayrıntılı bilgi için bkz. Okutan Nilsson Gül, **Paysahipleri Sözleşmeleri**.

⁶⁶ Korporatif olmayan hükümler borçlar hukukuna tabi olup, şirket sözleşmesinde yer almalarına rağmen şirket sözleşmesi hükmü gibi değerlendirilemeyecektir. Bu hükümlerin değiştirilmesinde bir genel kurul kararı aranmaz, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi usulüne tabi değildir, genel sözleşme değişikliği usulüne tabidirler. Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 95-97.

⁶⁷ Tek ortaklı şirketler için şirket sözleşmesi yerine tek taraflı kuruluş taahhütnamesi ibaresi kullanılmaktadır. Tekinalp Ünal, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Vedat Kitapçılık, 2. bs., İstanbul, 2011, s. 347; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 10-11, s. 143.

⁶⁸ Aydoğan, **a.g.e.**, s. 104-105; Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 94

İkinci Bölüm

LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN ÖNEMİ VE İŞLEVLERİ

A. LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN ÖNEMİ

Anayasanın, devleti var eden temel kurumların görev, yetki ve sorumlulukları ile bireylerin devletle olan ilişkilerini, temel hak ve özgürlüklerini düzenlemesi gibi şirketler hukukunda da şirket sözleşmesi bu işlevi yerine getirmektedir. Şirketin tüzel kişiliğini oluşturan organlar organizasyonunu ortaya koyar, ortakların hak ve yükümlülükleri ile üçüncü kişilerle olan ilişkileri ve şirketin sona ermesini emredici kanun hükümleri çerçevesinde düzenler⁶⁹. Bu sebeple; normlar hiyerarşisinde en üst seviyede yer alan anayasa ile şirket sözleşmesi arasında büyük benzerlik olduğu öğretide ifade edilmiştir⁷⁰.

Karma bir karaktere yani sermaye ile şahıs şirketi birleşimi olma özelliğine sahip olan limited şirketlerde şirket sözleşmesi ayrıca önem taşımaktadır. Zira ortaklar, şirket sözleşmesini düzenlerken kendilerine tanınan sözleşme serbestisi sınırları içinde, şirketi ister sermaye şirketlerine ister şahıs şirketlerine yaklaşacak şekilde kurabilecektir⁷¹. Sermaye şirketlerinde anonim şirket, şahıs şirketlerinde ise kolektif şirket temel modellerdir. Bu sebeple anonim şirket esas sözleşmesi ile kolektif şirket sözleşmesine de kısaca değinmekte fayda var.

⁶⁹ Moroğlu, *Sözleşme*, s. 515; Ünal, *a.g.m.*, s. 83

⁷⁰ Arslanlı/Domaniç, *a.g.e.*, s. 165; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, No. 80, s. 58; Moroğlu, *Sözleşme*, s. 515; Karasu Rauf, *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*, 2. bs. Ankara, 2015; Pulaşlı, *Esas Sözleşme*, s. 568; Steiger F. von (çev. Çağa Tahir), *İsviçrede Anonim Şirketler Hukuku*, İstanbul, 1968, s. 36; Ünal, *a.g.m.*, s. 83; Erdem, *a.g.m.*, s. 383; Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, s. 2015; Yıldız Şükrü, *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku*, İstanbul, 2007, s. 87; Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 9; Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 31 ve 122.

⁷¹ Duc, *a.g.m.*, s. 100-101; Planta, *a.g.m.*, s. 67 ve 86; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, No. 1658, s. 844; Baştuğ İrfan, *Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması*, İzmir, 1966, s. 16; Üçışık Güzin, “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”, *Fahman Tekil’in Anısına Armağan*, 2003, s. 189.

Anonim şirkette sürekli ve kolayca değişebilen çok sayıda ortaklar düzeni bulunduğundan, esas sözleşme kurucu ortakların varlığı ve kişiliğinden ayrılarak kanunlar gibi genel ve soyut düzenlemeler içeren bir belge haline gelmektedir. Bu nedenle ortakların değişmesi, ölmesi, iflas etmesi veya kısıtlanması gibi durumlar anonim şirket esas sözleşmesini doğrudan etkilemez. Anonim şirkette kurucu ortaklar metnin içeriğini birlikte saptayarak esas sözleşmeyi biçimlendirir, bununla birlikte özellikle sonradan şirkete girenler hazır bir sözleşme düzenine tabi olurlar. Hatta esas sözleşmenin içeriğine etkide bulunmak bir tarafa, çoğu zaman bu metni hiç bilmezler⁷².

Kollektif şirket ise az sayıda ve kimlikleri kolayca teşhis edilebilen kişilerce kurulur. Şirkete girip çıkmak zor olduğundan kollektif şirket sözleşmesinde vücut bulan kurucu ortakların iradesi esastır. Şirket ortakları arasında çok sıkı bir güven ilişkisi vardır ve şirket açısından ortağın şahsiyeti ciddi önem arz etmektedir. Bu sebeple, ortağın ölmesi veya iflas etmesi şirketin sona ermesi sonucunu doğurabilmektedir (TTK md. 243, md. 253 ve md. 254).

B. LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN İŞLEVLERİ

Limited şirket gerek iç gerekse dış ilişkileri sebebiyle çok taraflı ilişkiler yumağından oluşmaktadır. Oldukça geniş kapsamlı faaliyet yürüttüğünden şirket; kendi tüzel kişiliği, ortaklar, organlar ve üçüncü kişiler açısından etki doğuracak işlemler yapmakta olup, şirket sözleşmesi bu ilgililer bakımından ayrı öneme sahiptir. Sözleşmenin, şirket tüzel kişiliği açısından kurma ve bireyselleştirme; organlar açısından düzenleme ve programlama; ortaklar açısından koruma; üçüncü kişiler açısından ise kamuyu aydınlatma işlevlerini haiz olduğu öğretide vurgulanmıştır⁷³.

⁷² Bu hususta kapsamlı değerlendirme için bkz. Bahtiyar, **Anasözleşme** s. 68 vd.

⁷³ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 11-14; Pulaşlı, **Esas Sözleşme**, s. 568.

1. Kurma İşlevi

Şirket sözleşmesi, öncelikle şirketin kurulması ve tüzel kişilik kazanması için olmazsa olmaz bir belgedir. Nitekim TTK md. 585 uyarınca kuruluş için; şirket sözleşmesi kanuna uygun olarak düzenlenmiş olmalı, kurucu ortakların imzaları noterce onaylanmalı ve en önemlisi şirket kurmaya yönelik iradeleri şirket sözleşmesinde açıkça ifadesini bulmalıdır. Tüzel kişiliğin kazanılması için ise; TTK md. 588 uyarınca, kanuna uygun olarak hazırlanmış şirket sözleşmesi ve diğer gerekli belgeler ile birlikte ticaret siciline başvurulması ve tescil edilmesi gerekecektir. Görüldüğü üzere; şirket sözleşmesi, şirketin hukuk düzeninde vücut bulması için atılan ilk adımda kurma işlevini icra etmektedir⁷⁴.

2. Bireyselleştirme İşlevi

Şirket sözleşmesinin içermesi gereken zorunlu kayıtlar arasında yer alan şirketin ticaret unvanı, merkezinin bulunduğu yer, işletme konusu ve uyrukluğu gibi kimlik özelliklerini ortaya koyarak limited şirketin bireyselleşmesini, bir diğerinden ayırt edilebilir olmasını ve tanınmasını sağlamaktadır. Bu bakımdan söz konusu sözleşme, şirket tüzel kişiliğini belirginleştirerek bireyselleştirme işlevini göstermektedir⁷⁵.

3. Düzenleme İşlevi

Şirket sözleşmesi; şirket faaliyetlerini sürdürürken ve hatta sona erdirirken de başvuru belgesi olma özelliğinden ötürü önemini devam ettirmektedir. Nitekim şirket sözleşmesi; ortaklık yapısı, organlar ile bunların görev, yetki ve sorumlulukları, şirketin amaç ve işletme konusu, ortakların hak ve yükümlülükleri hususunda zorunlu veya öngörülmesi halinde bağlayıcı olan düzenlemeler içermektedir. Özellikle şirketin

⁷⁴ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 11; Pulaşlı, **Esas Sözleşme**, s. 568.

⁷⁵ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 10-11, s. 143; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.13; Pulaşlı, **Esas Sözleşme**, s. 568. Ayrıca bkz. TTK md. 339'un gerekçesi.

iç ilişkisini, diğer bir deyişle genel kurul ile müdürlerin birbirleriyle olan etkileşimini belirleyen, görev ve yetkilerini saptayan kurallar getirdiğinden organlar bakımından düzenleme işlevini haizdir.

4. Koruma İşlevi

Ortakların hak ve yükümlülüklerini düzenleyen şirket sözleşmesi hükümleri tüm ortaklar için bağlayıcıdır. Bununla birlikte sonradan pay devralmak suretiyle şirkete dâhil olan yeni ortaklar açısından da söz konusu sözleşme bağlayıcı olma niteliğini devam ettirmektedir. Kurucu ortak ile sonradan şirkete dâhil olan ortaklar arasında şirket sözleşmesinin bağlayıcı olma niteliğinin aynı olması, ortak olma sıfatının ve ahde vefa ilkesinin bir sonucudur⁷⁶. Öte yandan ortakların hak ve yükümlülüklerini tesis eden ve bağlayıcılığı tartışmasız olan şirket sözleşmesi hükümlerinin alelacele ve kolay bir yöntemle değiştirilebilir olmaması ortaklar açısından son derece büyük önem arz etmektedir. Zira sözleşme hükümleri doğrudan ortakların menfaatlerine tesir etmekte ve sonuçlarını doğurmaktadır. Bu sebeple, TTK md. 589 ve 592 aralığında ne gibi hususların hangi nisaplarla değiştirilebileceğine dair ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu şekilde şirket sözleşmesi bizzat kendisini ve ortakların menfaatlerini gözeterek koruma işlevini yerine getirmektedir⁷⁷.

5. Programlama İşlevi

Şirket sözleşmesinde yer verilmesi gereken zorunlu unsurlardan biri olan işletme konusu, şirketin yapacağı muhtemel faaliyetler hakkında bilgi vermekte olup şirket sözleşmesinin programlama işlevini icra eder. Şirket sözleşmesi hazırlanırken işletme konusunun ve amacının oldukça geniş yazılması şirket faaliyetlerine bir tasarı teşkil edecektir⁷⁸.

⁷⁶ Moroğlu, **Sözleşme**, s. 515; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 13.

⁷⁷ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 13 ve dn. 34; Pulaşlı, **Esas Sözleşme**, s. 568.

⁷⁸ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s.14 ve dn. 35.

6. Kamuyu Aydınlatma İşlevi

Şirket, sözleşmesinde öngörölmüş olan ekonomik amaca ulaşmak için üçüncü kişilerle birtakım hukuki ilişkiler kurarak etkileşime geçecektir. Bu noktada üçüncü kişiler, şirketin hem iç işleyişi hakkında hem de dış ilişkilerinde kimin temsile yetkili olduğu ve temsilcilerin yetki sınırları hususunda doğru ve gerekli bilgilere şirket sözleşmesini inceleyerek ulaşabileceklerdir. Bu imkân şirketle işlem yapmayı düşünen üçüncü kişilere ve şirket alacaklılarına ciddi kolaylıklar sağlamaktadır. Şirket sözleşmesi bu aleniyeti sağlama yönüyle kamuyu aydınlatma işlevini yerine getirir⁷⁹.

⁷⁹ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 14; Karasu, **a.g.e.**, s. 31; Pulaşlı, **Esas Sözleşme**, s. 568; Ünal, **a.g.m.**, s. 84. Ayrıca bkz. TTK md. 339'un gerekçesi.

Üçüncü Bölüm

LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN İÇERİĞİ

A. GENEL OLARAK

Limited şirket sözleşmesinin içeriğine geçmeden önce konu bütünlüğü açısından, kısaca kuruluş aşamalarından bahsetmek faydalı olacaktır. Limited şirket eTTK'da olduğu gibi sadece ani (basit) kuruluş yöntemi ile kurulur. Ani kuruluş, sermayenin tamamının limited şirket sözleşmesinde nakden kurucular tarafından taahhüt edilmesi demektir. Kuruluşta aynı sermaye taahhüt ediliyorsa, kuruluş esnasında limited şirket hesabına bir işletme veya ayın satın alınıyor veyahut kuruculara bazı özel menfaatler tanınıyorsa; kuruluş nitelikli hale gelir. Kuruluşun nitelikli hale gelmesinde yukarıda bahsedilen hususlar açıkça şirket sözleşmesine yazılmalı ve mahkemece atanan bilirkişi tarafından değer biçilmesi gerekmektedir⁸⁰.

Limited şirket beş temel aşamadan geçilerek kurulur. Bu aşamalar; şirket sözleşmesinin hazırlanması, esas sermayenin kurucular tarafından taahhüt edilmesi, ön şirketin kurulması, ön şirketin kurulmasından şirketin tesciline dek yapılan işlemlerin belgelerinin hazırlanması ve son olarak ticaret siciline tescil ile tüzel kişiliğin kazanılması şeklindedir.

Kuruluş aşamalarının ilk adımını teşkil eden şirket sözleşmesinin hazırlanmasında yazılı şekil şartı esastır. Şirket sözleşmesi yazılı olarak yapılmalı ve imzalar noterce onaylanmalıdır. Bu geçerlilik şartıdır. Bu şartlardan birinin eksikliği şirketin kurulmasını engeller.

⁸⁰ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 117 vd.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 483d, s. 306; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 347; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 10-03, s. 140 ve No. 19-02, s. 457; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 85-86.

Şirket sözleşmesi, şirket tüzel kişilik kazanana dek - hakim görüşe göre - bir ön limited şirketin⁸¹ varlığına vücut verir ve bu ilişkiye TBK md. 620-645 aralığında düzenlenmiş olan adi şirkete ilişkin hükümlerin uygulanacağı baskın olarak kabul edilmiştir⁸². Şirket sözleşmesinin ticaret sicilinde tescili ile birlikte TBK md. 639/1/1’de düzenlenen “öngörülen amacın gerçekleşmesi” üzerine ön limited şirket kendiliğinden tasfiyesiz olarak sona erer. Böylece şirket sözleşmesi artık kurucuların değil, onların iradelerinin bir uzantısı olarak limited şirket tüzel kişiliğinin sözleşmesi olur⁸³.

Limited şirket sözleşmesine konulacak kayıtların tasnifi hakkında öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. eTTK, tek maddede sadece zorunlu kayıtları düzenlenmiş olup, ihtiyari kayıtlar benzeri bir düzenlemeye yer vermemiştir (eTTK md. 506). Oysa TTK, zorunlu kayıtlar ve öngörülmesi halinde bağlayıcı olan kayıtlar şeklinde bir sınıflandırmayı iki farklı maddede hüküm altına almıştır⁸⁴. Ancak öğretide bazı

⁸¹ Bir limited şirket kurmak isteyen ve bu amaçla görüşmeler yapıp şirket sözleşmesini akdeden kişiler arasındaki ilişkinin hukuki nitelik açısından saptanması gerekmektedir. Öğretideki hâkim görüşe göre şirket, ticaret siciline tescille birlikte tüzel kişilik kazanana dek kurucuların birbirleriyle veya üçüncü kişilerle yapmış olduğu işlemler adi şirket niteliğindeki bir *ön şirket* oluşturur. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 148; Tekinalp Ünal, “Tarihi Gelişim İçinde Tek Ortaklı Şirketler Sorunsalı ve Türk Hukukunun Bu Konudaki Açılımı”, **Hüseyin Ülgen’e Armağan**, İstanbul, 2007, s. 602; Barlas, **a.g.e.**, s. 140 vd.; Erdem, **a.g.m.**, s. 379; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 47-49; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 132; Aydoğan, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 248. Diğer görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 47; Barlas, **a.g.e.**, s. 142 vd.; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 97-98.

⁸² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 495a, s. 315; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 10-27, s. 148; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 46; Barlas, **a.g.e.**, s. 142, dipnot 87’deki yazarlar. Diğer görüşe göre ise; ön şirket salt bir adi şirket olarak nitelendirilemez, şirket sözleşmesi imzalanıp sicile tescil hedeflendiğinden kurucular arasındaki iç ilişkiye şirket sözleşmesi hükümleri ile o şirket tipi hakkında kanunda öngörülen hükümler uygulanır, dış ilişkide de henüz tüzel kişilik kazanmış bir hak süjesi bulunmadığından adi şirkete ilişkin hükümler uygulama alanı bulur. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 47; Barlas, **a.g.e.**, 143-144 ve dipnot 96’daki yazarlar.

⁸³ Tekinalp, **İmtiyazlı Paylar**, s. 1 vd.; Moroğlu, **Sözleşme**, s. 523; Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 90.

⁸⁴ Anonim şirket esas sözleşmesinin içeriği ise TTK md. 339’da sadece zorunlu kayıtlar şeklinde düzenlenmiştir. Maddenin kenar başlığı, içeriğini tam olarak kapsamamaktadır. Her ne kadar TTK md. 339/2 hükmünün gerekçesinde, maddenin esas sözleşmenin asgari zorunlu içeriğini gösterdiği belirtilmiş olsa da, bu fıkrada sayılan tüm hususlar zorunlu içerik değildir. Nitekim kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket karından sağlanacak menfaatler (TTK md. 339/2/f), şirket süre ile sınırlandırılmak isteniyorsa bu süre (TTK md. 339/2/ı) ve nitelikli kuruluş hali tercih edilecekse buna ilişkin kayıtlar (TTK md. 339/2/e) esas sözleşmenin zorunlu içeriğini değil, isteğe bağlı içeriğini oluşturmaktadır. Aynı görüş hakkında bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 228.

yazarlar, kanunun bu sistematüğinden farklı olarak; zorunlu kayıtlar, öngörölmesi halinde bağlayıcı olan kayıtlar⁸⁵ ve ihtiyari kayıtlar şeklinde üçlü tasnifi benimsemişlerdir⁸⁶. Biz ise kanuni düzenlemeye bağlı kalarak, zorunlu ve isteğe bağlı kayıtlar olmak üzere iki başlık altında bir sınıflandırmayı benimsedik.

B. ZORUNLU KAYITLAR

Bu kayıtlar limited şirket sözleşmesinde bulunması şart olan, olmazsa olmaz (*sine qua non*) kayıtlardır. Diğer bir deyişle, bu kayıtların bulunmaması halinde limited şirket sözleşmesi geçerli olmaz ve limited şirket doğmaz. Limited şirketin doğabilmesi için evveleminde şirket sözleşmesinin kanunun emrettiği şekilde akdedilmesi gerekir. Şekil şartları yerine getirilmiş olsa dahi sözleşme TTK md. 576 hükmündeki kayıtları ihtiva etmiyorsa geçerlilik kazanamaz, kanunen zorunlu kayıtlardan birinin bulunmaması şirket sözleşmesinin butlanı sonucunu doğurur.

Zorunlu kayıtların iki temel işlevi bulunmaktadır. Bunlar; şirket sözleşmesine yazılması gereken hususları göstermek ve şirketi üçüncü kişilere tanıtmaktır⁸⁷. Kanundaki düzenlemeden ayrılınabileceği açıkça belirtilmemişse o hükümler emredicidir (TTK md. 579), dolayısıyla şirket sözleşmesine konulacak zorunlu kayıtlar da emredici niteliktedir ve bu kayıtlardan sapılamaz⁸⁸. Özetle, şirket sözleşmesinde bulunması zorunlu olan hususlara yer vermeyen bir şirket sözleşmesi emredici hükümlere aykırılık sebebiyle geçersiz olacaktır.

⁸⁵ Yıldız, bu kategori için özel olarak “şarta bağlı kayıtlar” ibaresi kullanmıştır. Oysa şarta bağlı kayıtlar ifadesi yanlış anlaşılmalı son derece müsaittir, zira hangi şartın ne şekilde gerçekleşeceğine dair bir açıklık bulunmamaktadır. Şirket sözleşmesinde öngörölmiş olma bir şart olarak kabul edilemeyeceği gibi, ihtiyari kayıtlar açısından da zaten şirket sözleşmesinde öngörölmiş olma bir zorunluluktur. bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 91.

⁸⁶ Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 360-361; Moroğlu, **Sözleşme**, s. 516 vd.; Erdem, **a.g.m.**, s. 383; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 103; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 123; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 87 vd.

⁸⁷ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 10-13, s. 144. Ayrıca bkz. TTK md. 339’un gerekçesi.

⁸⁸ Limited şirketlere ilişkin diğer emredici hükümlerin ne olduğuna dair bkz. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 18-18, s. 453.

TTK md. 576’da öngörülen zorunlu içeriğin şirket sözleşmesinde hiç bulunmaması veya eksik bulunması halinde, şirket tescil başvurusunun sicil müdürü tarafından reddedilmesi gerekir. Ancak, sicil müdürünün TTK’da emredici olarak öngörölmüş içeriğe uygun olmayan sözleşmeyi tescil etmesi, tüzel kişilik kazanmış şirketin butlanı veya yokluğu sonucunu doğurmaz⁸⁹. Bu durumda, TTK md. 644/1/b hükmünde yapılan atıf gereği TTK md. 353 hükmü uygulama alanı bulacaktır; alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürölmüş veya ihlal edilmiş olması şartıyla, yönetim kurulunun, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından şirketin feshine karar verilebilir. Bunun yanı sıra; eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilbilmesi için mahkeme süre de verebilir⁹⁰.

Öte yandan, TTK md. 36 uyarınca sicilin olumlu etkisini gösterdiği ve üçüncü kişilere karşı ileri sürölebilecek kayıtlar TTK md. 576’da sayılan kayıtlar olmayıp, esasen 587. maddede ifade edilenlerdir⁹¹. Zira sicilin olumlu etkisini haiz olan kayıtların bu özelliğı, bizzat 587. maddede açıkça vurgulanmıştır. Yani üçüncü kişiler TTK md. 587’de sayılan kayıtları bilmediklerini iddia edemezler; diğerkayıtlar ise tescil edilmiş olsalar dahi, üçüncü kişilerce biliniyor kabul edilmez; meğerkigerçekten o duruma ait bilgiyi biliyor olsunlar.

Zorunlu kayıtların ifadesini bulduğu TTK md. 576, birkaç değışiklik dışında eTTK md. 506 düzenlemesine paraleldir. Eski düzenlemeden farklı olarak, müdürlerle ilgili

⁸⁹ Şirket sözleşmesi tescil edildikten sonra artık şirketin butlanının ileri sürölememesi, tescilin iyileştirici yani hukuki sakatlıkları onaran etkisine işaret etmektedir. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 497a, s. 282; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 136. Ancak TTK md. 353’te düzenlenen kuruluştan doğan sorumluluk kapsamında fesih davası açma imkanının, tescilin bu iyileştirici etkisini ortadan kaldırdığı ifade edilmiştir. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 497a, s. 282.

⁹⁰ Örneğin, limited şirketin unvanı kanun hükümlerine uygun değılse, şirket sözleşmesi değıştirilerek yeni bir unvan seçilebilir. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 95.

⁹¹ TTK md. 587 hükmünde TTK md. 36’nın birinci fıkrasına yapılan yollama hatalı olup, asıl yollamanın anılan maddenin üçüncü fıkrasına yapılması gerekmektedir. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 493, dn. 28.

yeni bir bent eklenmiştir, buna karşın şirketin süresine ilişkin bent ise yeni düzenlemeye aktarılmamıştır. Ayrıca, işletme konusuna dair bent (TTK md. 576/1/b) yeniden kaleme alınmış ve esas sermaye ile payının düzenlediği bende (TTK md. 576/1/c) imtiyazlar ve esas sermaye pay grupları eklenmiştir.

1. Şirketin Ticaret Unvanı ve Merkezinin Bulunduğu Yer

a. Şirketin Ticaret Unvanı

Ticaret unvanı, tacirin, ticari işletmesine ilişkin işlemler yaparken kullandığı isimdir. Bu sebeple ticaret unvanı, taciri tanıtmaya ve onu diğer tacirlerden ayırt etmeye yarar. Ticaret unvanını tacir olmayan kişiler kullanmaz⁹². TTK md. 16 uyarınca tüm ticaret şirketleri tacirdirler ve TTK md. 39 uyarınca her tacir, ticari işletmesiyle ilgili işlemleri ticaret unvanıyla yapmak zorundadır⁹³. Bu bağlamda, tüzel kişi tacir sıfatını haiz olan limited şirketler açısından da ticaret unvanı taşımak bir zorunluluktur. Şirketin ticaret unvanının şirket sözleşmesinde yer alması gerekmektedir (TTK md. 576/1/a).

⁹² Ülgen Hüseyin/Helvacı Mehmet/Kendigelen Abuzer/Kaya Arslan/Nomer Ertan Füsün, **Ticari İşletme Hukuku**, 5. bs., İstanbul, 2015, s. 391; Arkan Sabih, **Ticari İşletme Hukuku**, 15. bs., Ankara, 2011, s. 255; Ayhan Rıza, “Ticari İş - Ticari İşletme - Tacir - Ticaret Sicili - Ticaret Unvanı - Haksız Rekabet (m. 11-63)”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVI, S. 3-4, 2012, s. 45; Yongalık Aynur, “Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler - Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme -”, **Batider**, 2002, C. 21, S. 3, s. 5.

⁹³ eTTK md. 544 uyarınca, limited şirket tarafından düzenlenen mektup, evrak ve vesikalarda, şirketin unvanıyla birlikte esas sermaye miktarının gösterilmesi gerekirdi. Ancak TTK’da limited şirketlere ilişkin bu hüküm korunmamış olup, genel hükümlerde tüm tacirleri kapsayıcı bir düzenleme öngörülmüştür. Bununla beraber, tacirin ticari işletmesiyle ilgili olarak kullandığı her türlü kağıt ve belgede; tacirin sicil numarası, ticaret unvanı, işletmesinin merkezi ile; tacir bir sermaye şirketi ise taahhüt edilen ve ödenen sermaye, internet sitesinin adresi ve numarasının gösterilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca limited şirketlere, müdürlerin adları ve soyadlarını yayımlama zorunluluğu da getirilmiştir (TTK md. 39/2). Bu husus hakkında ayrıntılı bilgi ve eleştiriler için bkz. Nomer Ertan Füsün, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Ticaret Unvanı Ve İşletme Adına İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Ticari İşletme Alanında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu**, Kasım 2011, İstanbul, s. 71 vd.

Ticaret unvanı, *çekirdek* ve *ek* olmak üzere iki unsurdan oluşur⁹⁴. Ticaret unvanının asli unsuru çekirdektir, ek kullanılması kural olarak zorunlu değildir. Ancak bir unvanda ek kullanılmışsa, artık ticaret unvanı eki de kapsayacak şekilde bir bütün olarak kullanılır ve korunur⁹⁵. Limited şirketler açısından ticaret unvanının nasıl oluşturulacağı, TTK md. 43'te düzenlenmiştir; işletme konusu gösterilmek ve TTK md. 46 hükmü saklı kalmak şartıyla ticaret unvanlarını serbestçe seçebilirler⁹⁶. Unvanın çekirdek kısmı, işletme konusu ile şirketin türünü gösteren kelimelerden oluşur⁹⁷. Örneğin; “Makina Sanayi Limited Şirketi”⁹⁸. Şayet ticaret unvanında gerçek bir kişinin adı ve soyadı yer alacaksa, şirket türünü gösteren ibareler kısaltılarak yazılamaz⁹⁹. Örneğin; “Ahmet Türkoğlu İthalat İhracat Ltd. Şti.” kanuna uygun bir ticaret unvanı değil iken, “Ahmet Türkoğlu İthalat İhracat Limited Şirketi” kanuna uygundur.

Ticaret unvanının ikinci unsurunu da *ek* oluşturmaktadır. Ek kullanmak kural olarak zorunlu değildir; ancak tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal

⁹⁴ Ticaret unvanlarının oluşturulmasıyla ilgili olarak üç sistem bulunmaktadır: *Serbesti sistemi*, *gerçeklik sistemi* ve *karma sistem*. Anglo-Sakson hukuk çevresince kabul edilmiş olan serbesti sisteminde ticaret unvanı serbestçe, dilediği gibi oluşturulabilir. Gerçeklik sisteminde ise, unvan gerçek durumu yansıtır, dolayısıyla gerçek kişi tacirlerin kişinin adı ve soyadını, tüzel kişi tacirlerin de tüzel kişinin hukuki şekline uygun olması gerekmektedir. Ülkemizde kabul edilmiş olan karma sistemde ise, ticaret unvanı ilk oluşturulduğunda gerçek durumu yansıtmalıdır, ancak sonradan meydana gelen değişiklikler (işletmenin devri, isim değiştirmesi gibi) unvanda değişiklik yapılmasını gerektirmez. Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s. 392; Arkan, **a.g.e.**, s. 255-256; Poroy Reha/Yasaman Hamdi, **Ticari İşletme Hukuku**, 15. bs., İstanbul, 2015, s. 407; Ayhan, **a.g.m.**, s. 46; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 67.

⁹⁵ Arkan, **a.g.e.**, s. 256; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s. 410.

⁹⁶ Özel kanunlarda kurulacak olan anonim şirketin ticaret unvanında işletme konusunu göstermek üzere bazı ibareler zorunlu tutulmuştur. Örneğin; “Yatırım Ortaklığı” ibaresi (SerPK md. 49/ç), “Katılım Bankası” ibaresi (BankK geçici md. 3).

⁹⁷ Şirketin birden çok işletme konusu varsa, bunların hepsinin unvanda tek tek gösterilmesi zorunlu ve esasen olanaklı değildir. Çekirdek kısmında işletme konusunun gösterilmesi gerektiği yönündeki kanun hükmünü, “unvanda şirketin amacının gösterilmesi” şeklinde anlamak daha doğru olacaktır. İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 22-23.

⁹⁸ Bir olayda sicil memuru, “limited ortaklık” ibaresini, kanun maddesinin “limited şirket” ibaresini aradığı gerekçesiyle kabul etmemiştir. Kelimelere bu denli bağlı kalınmasında bir mana bulunmamaktadır. Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s. 412.

⁹⁹ Unvanın, tek bir kişiye ait bir firma veya bir şahıs şirketinin mevcudiyetini kabule yol açacak şekilde olmasından özellikle sakınılmalıdır. Bu sebeple şahıs isimlerinin unvana alınması halinde, şirketin türünün de açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Steiger, **a.g.e.**, s. 37-38.

durumu hakkında bilgi veren, her ticaret unvanına işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayali adlardan ibaret olan ekler yapılabilir (TTK md. 46/1). “Mühendis Ahmet Türkoğlu İthalat İhracat Limited Şirketi” örneğinde *mühendis*, “Yıldız Makina Sanayi Ltd. Şti.” örneğinde ise *yıldız* kelimeleri eki oluşturmaktadır.

Bazı durumlarda ise ek kullanılması zorunludur¹⁰⁰. Bir ticaret unvanını, Türkiye’nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için ek yapılmalıdır (TTK md. 45)¹⁰¹.

Tercih edilen ihtiyari veya zorunlu ekin, üçüncü kişilerde yanlış bir izlenimin oluşmasına sebep olmaması gerekmektedir. Ayrıca gerçeğe ve kamu düzenine ayrılık içermemelidir. Örneğin mühendis olmayan kişinin ticaret unvanına mühendis ibaresini ekletmesi kanuna uygun olmayacaktır ya da sadece ülke sınırları içinde nakliyat yapmak üzere kurulan bir şirketin “Milletlerarası Nakliyat Ltd. Şti.” unvanını kullanması gerçeğe aykırı olup işletmenin genişliği hakkında yanlış kanaat uyandırmış olacaktır. Bunun yanı sıra, “Türk”, “Türkiye”, “Cumhuriyet” ve “Milli” gibi bazı eklerin kullanılabilmesi için Bakanlar Kurulu kararına ihtiyaç vardır. Kanuna uygun olmayan veya izne bağlı ekleri, izin alınmadan içeren ticaret unvanları tescil olunmaz (TTK md. 32/3 ve md. 46).

¹⁰⁰ Ticaret unvanına ek yapma zorunluluğu, şube halinde de bulunmaktadır. TTK md. 48/1 uyarınca her şube, merkezinin ticaret unvanını şube olduğunu belirterek kullanılmalıdır. Ayrıca TTK md. 269 uyarınca, üçüncü kişileri şirketin ehliyetinin tasfiye amacıyla sınırlandırıldığına dair bilgilendirmek için tasfiye haline giren şirketin ticaret unvanına “tasfiye halinde” ibaresi eklenmelidir.

¹⁰¹ Unvanın korunması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aydoğan Fatih, “Markanın Ticaret Unvanına Karşı Korunması, Mevcut Hukuki Durum - Değişiklik (Madde) Önerisi - İtiraz Yolu Ve/Veya Alternatif Çözüm Yolu Önerisi”, **İÜHFİM**, C. 71, S. 2, 2013, s. 27-50; Çağlar Hayrettin/Özdamar Mehmet, “Ticaret Unvanının Korunması”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 2, 2006, s. 119-153; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s. 415-421.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın sırasıyla ve aynı başlıkla yayınladığı İçticaret:1995/1¹⁰² sayılı ve İçticaret:2003/3¹⁰³ sayılı “Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliği”nde şirket sözleşmesinde yer alması gereken ticaret unvanına ilişkin olarak ayrıntılı düzenlemeler bulunmaktaydı¹⁰⁴. Tebliğ genel olarak bu konudaki kanun hükümlerinin tekrarının yanı sıra, ticaret unvanında kullanılabilen hayali adların kural olarak Türkçe olmasını ve çok sınırlı bazı ihtimallerde¹⁰⁵ yabancı kelimelerin kabul edilebileceğini düzenlemişti¹⁰⁶. Ancak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 2014 yılında yayınlamış olduğu “Ticaret Unvanları Hakkında Tebliğ”¹⁰⁷ uyarınca, artık sadece işletme konusu ile şirket türünü gösteren ibareler Türkçe olmak zorundadır. Diğer bir deyişle; şirketler, ticaret unvanlarının çekirdek kısmı dışındaki ayırt edicilik katan hayali kelimelerinde serbestçe yabancı dil kullanabileceklerdir¹⁰⁸.

b. Şirketin Merkezi

Şirket merkezinin de şirket sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur (TTK md. 576/1/a). Bu kanuni zorunluluk sebebiyle TMK md. 51'de ifade edilen, tüzel kişinin yerleşim yerinin, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yer

¹⁰² 13.08.1995 tarih, 22373 sayılı RG.

¹⁰³ 23.07.2003 tarih, 25179 sayılı RG.

¹⁰⁴ Bu tebliğ, 15.11.2012 tarih, 28468 sayılı RG'de yayımlanan “Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutara Yükseltmelerine ve Kuruluş ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ” ile tamamen yürürlükten kaldırılmıştır.

¹⁰⁵ “ bb) Ticaret unvanı

Ticaret unvanı Türkçe olarak tesbit edilir. Unvanda yer alan muhayyel adlar da Türkçe olmalıdır. Ancak, şirketin faaliyet konusuna giren mal veya hizmetin tanıtıcı ad veya markasının yabancı dilde olması ya da Türkçe karşılığının bulunmaması hallerinde ve yabancı sermayeli şirketlerde ticaret unvanında yabancı kelime bulunmasına izin verilebilir.”

¹⁰⁶ Kanunla dahi getirilmemiş olan unvanda yabancı kelime kullanma sınırlamasının idarenin düzenleyici işlemi ile getirilmiş olması, normlar hiyerarşisine aykırı olduğu gerekçesiyle öğretide sert eleştirilere maruz kalmıştır. Kendigelen Abuzer, “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın İçticaret 1995/1 Sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ'inin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi” **İÜHF**M, 1995-96, C. 55, S. I-2, s. 305-307; ayrıca bkz. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 111.

¹⁰⁷ 14.02.2014 tarih, 28913 sayılı RG.

¹⁰⁸ Bkz. Tebliğin 4. maddesi “İşletme konusu ile şirket türünü gösteren ibareler Türkçe olmak kaydıyla ticaret unvanı serbestçe belirlenebilir.”

olduğu hükmünün burada uygulama olanağı yoktur. Zira şirketin yerleşim yerini teşkil eden merkezin, şirket sözleşmesinde bulunması gerekmektedir.

Merkez kavramından ne anlaşılacağı TTK'da düzenlenmemiştir. Genellikle kabul olduğu üzere merkez, bir işletmenin veya şirketin idari, hukuki ve ticari faaliyetlerinin toplandığı ve yürütüldüğü yeri ifade eder¹⁰⁹. Gerçek kişiler için söz konusu olan ikametgâhın tüzel kişilerdeki yansımasıdır.

Bir limited şirket, dilediği yeri merkez olarak seçebilir, yeter ki merkez ile şirket arasında fiili veya hukuki bir bağ bulunsun. Aksi takdirde ticaret sicil memuru gerçeğe uygun olmadığı gerekçesiyle tescilden kaçınabilir (TTK md. 32/3). Şirket sözleşmesinde, merkez olarak belli bir şehir veya mahallin gösterilmesi yeterli olup ayrıca bu yerde bir de açık adres gösterilmesine gerek yoktur¹¹⁰. Aksi takdirde, şirketin her adres değiştirmesinde şirket sözleşmesinin de değişikliği külfeti söz konusu olacaktır ¹¹¹ . Ancak şirket sözleşmesinde açık adrese yer verildiği durumda, sözleşmeye müdürlerin kararı ile şirketin merkezinin başka bir adrese taşınabileceği hükmü eklenebilir. Böylece aynı merkezde (mülki ayrımında) adres değişikliği yapıldığında şirket sözleşmesinin değişikliği prosedürü gerekmeyecektir¹¹².

¹⁰⁹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 98; Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s. 168; Arkan, **a.g.e.**, s. 35; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 112; Göle Celal, "Ticari İşletmenin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu", **Prof. Dr. Ernest E. Hirsch'in Hatırasına Armağan**, Ankara, 1986, s. 187; Steiger, **a.g.e.**, s. 42.

¹¹⁰ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 38; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 266; Kendigelen, **Tebliğ Değerlendirmesi**, s. 308; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 112. Karşı görüş hakkında bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 487, s. 274.

¹¹¹ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın İçticaret:1995/1 ve İçticaret:2003/3 sayılı tebliğlerinde şirket merkezinin bulunduğu yerin yanı sıra, açık adresin de şirket sözleşmesine yazılması gerektiği düzenlenmişti. Bu düzenleme, mevcut kanuni düzenlemeye aykırı olduğu gerekçesiyle öğretide eleştirilmiştir. Kendigelen, **Tebliğ Değerlendirmesi**, s. 308.

¹¹² Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 98; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 38; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 267.

Merkezin neresi olduğu, pek çok yönden önem taşıır¹¹³. Limited şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil edilmesi gereken kalemler arasındadır (TTK md. 587/1/b). Usul hukuku açısından şirket merkezi, şirketin yerleşim yeri sayılır ve şirket aleyhindeki dava ve takiplerde, merkezin bulunduğu yerdeki mahkeme ile icra daireleri yetkilidir (HMK md. 6). Borçlar hukuku yönünden, ifa yeri tespit edilirken şirketin merkezi dikkate alınır (TBK md. 89). Milletlerarası özel hukukta, şirketin vatandaşlığını saptama açısından merkezin önemi vardır. Şirketin vatandaşlığı (uyrukluğu) merkezin bulunduğu yere göre belli olur¹¹⁴. Ayrıca tacirin ticari işletmesiyle ilgili olarak düzenlediğı ticari mektuplarda ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde, ticaret unvanı ve tacirin sicil numarasının yanı sıra işletme merkezi de gösterilmelidir (TTK md. 39/2). Merkezin değiştirilmesi şirket sözleşmesinin değiştirilmesini gerektirir; genel kurul toplantısında temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınacak olan genel kurul kararı ile mümkündür (TTK md. 621/1/f).

2. Şirketin İşletme Konusu

TTK md. 576/1/b hükmü, esaslı noktaları belirtilmiş şekilde şirketin işletme konusuna şirket sözleşmesinde yer verilmesi gerektiğini düzenlemiştir. TTK md. 587 hükmünde de, şirketin işletme konusu tescil edilecek hususlar arasında sayılmıştır. Yine limited şirket kavramının tanımlandığı TTK md. 573/3 hükmünde, limited şirketlerin kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabileceğı vurgulanmıştır¹¹⁵.

¹¹³ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 99-100; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya/Nomer Ertan, **a.g.e.**, s. 169; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 38; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 267; Steiger, **a.g.e.**, s. 43 vd.; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 113; Göle, **a.g.m.**, s. 186.

¹¹⁴ Tekinalp Gülören, “Türk Hukukunda Ortaklıkların Vatandaşlığı”, **İÜHF 50. Yıl Armağanı**, İstanbul, 1973, s. 570 vd. Vatandaşlığın hangi ölçütlere göre belirlenmesi gerektiğı konusu tartışmalı olup, bu konuda ileri sürülen başlıca görüşler; ortaklık merkezinin bulunduğu yer teorisi, kuruluş teorisi ve kontrol teorisidir. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 43 vd.; Moroğlu Erdoğan, “Anonim Ortaklığın Tabiiyeti ve Tanınması”, **Makaleler**, İstanbul, 2010, s. 499 vd.

¹¹⁵ 6762 sayılı Ticaret Kanunu’nun 503. maddesinde buna benzer bir düzenleme olmasına rağmen limited şirketlerin sigortacılık alanında faaliyet gösteremeyeceğı gereksiz bir şekilde açıklanmıştı.

Ekonomik amaç ve konuya ilişkin bu hüküm kesin ve emredicidir, aksi kararlaştırılmaz¹¹⁶.

Amaç (maksat), şirketin genel olarak elde etmek istediği gayeyi ifade ederken; konu ise bu amaca ulaşmak için icra edilen faaliyet hakkında daha ayrıntılı, somut ve özel bilgi verir¹¹⁷. İşletme konusu açıkça belirtilmelidir; “her türlü ithalat”, “ her nevi ticaret”, “bilumum dış ticaret” gibi ifadelerle konu açıklanmış olmaz; bu ifadelerle ancak amaç açıklanmış sayılabilir. Bazı yazarlar, amaç ile ortak amaç (müşterek gaye) kavramını birleştirerek, şirket kazanç elde etmek ve bunu ortaklarına paylaşmak gayesinde olmalı derler¹¹⁸. Ancak; işletme konusunun sadece iktisadi ve kanunen yasaklanmamış olması arandığından ve şirket sözleşmesinde öngörülmesi gereken amaç ile şirketin temel unsurlarından biri olan ortak amaç (gaye) kavramları birbirinden açıkça farklı olduğundan, bu görüş öğretilde savunulmamıştır¹¹⁹.

Limited şirketlerin faaliyet gösterebileceği konular belirlenirken, iki önemli ölçüt dikkate alınmalıdır. Bunlar kanunen yasaklanmış olmayan bir faaliyet konusu olması¹²⁰ ve konunun iktisadi (ekonomik) olmasıdır¹²¹. Konunun iktisadi olması, şirketin münhasıran kazanç sağlaması olup, örneğin fakirlere yardım gibi hayır işleri için veya siyasi partileri finanse etmek gayeleri ile şirket kurulamaz. Kanunun

¹¹⁶ TTK md. 579 uyarınca, şirket sözleşmesinde yer alan hükümler ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir, dolayısıyla ekonomik olmayan amaç ve konuda limited şirket faaliyet gösteremez.

¹¹⁷ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 74 ve 101; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 437, s. 233; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 39; Steiger, **a.g.e.**, s. 48; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 115.

¹¹⁸ Domaniç Hayri, “Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar”, **Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan**, 1978, s. 315; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 437, s. 233; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 39.

¹¹⁹ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 118. Müşterek amaç hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Ansay, **a.g.e.**, s. 62 vd.; Barlas, **a.g.e.**, s. 24 vd.

¹²⁰ Domaniç’ e göre; konunun kanunen yasaklanmış olmasını geniş yorumlamak lazım ve madde lafzına fazlaca sadık kalınmamalıdır. Yönetmelik, Bakanlar Kurulu kararı, belediye emri gibi düzenleyici işlemlerin de yapmış olduğu yasaklamalar yeterli görülmelidir. Domaniç, **Ana Mukavele**, s. 317; Domaniç Hayri, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. II, Anonim Şirketler ve Uygulaması**, İstanbul, 1988, s. 151. Aksi yönde görüş ve eleştiriler için bkz. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 117.

¹²¹ İsviçre’de ekonomik olmayan amaç ve konularda da limited şirket kurulabilmektedir. Bkz. Domaniç, **Ana Mukavele**, s. 315; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 18-14, s. 451 ve No. 18-27, s. 456.

göstermiş olduğu sınırlar içinde kalmak kaydıyla limited şirketler, kural olarak her konuda ¹²² ve aynı anda birden fazla konuda faaliyette bulunabilir. Ancak özel kanunlarla bazı şirket türlerine münhasır kılınmış konularda, limited şirketler faaliyet gösteremez. Örneğin; bankacılık (BankK. md. 7), sigortacılık (Sigortacılık K. md. 3), sermaye piyasası faaliyetleri (SerPK. md. 43) gibi alanlar münhasır olarak anonim şirket türüne özgülenmiştir. Bunun yanı sıra irade serbestisinin sınırlarını çizen TBK md. 27'deki genel prensip uyarınca şirket sözleşmesinin konusunun; emredici hükümlere, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya imkânsız olması hallerinde kesin hükümsüzlük söz konusu olacaktır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın İçticaret:1995/1 ve İçticaret:2003/3 sayılı tebliğlerinde; *“Anasözleşmeye şirketin gerçekten faaliyet göstereceği en azından sektör bazında belli bir konu yazılmalıdır. Her konuyu kapsayacak tarzda bir anasözleşme düzenlenmemelidir. Şirketin anasözleşmesine yazılabilecek amaç ve konular ticaret unvanında gösterilen konu ile sınırlıdır.”* şeklinde bir hüküm bulunmaktaydı. Bu düzenleme, öğretilerde tartışma konusu olmuş iki önemli soruyu akla getirmektedir; şirket sözleşmesine sadece sektörel bazda belli bir konu mu yazılmalı ve şirketin işletme konusu ticaret unvanında yazılanlarla sınırlı mıdır.

eTTK döneminde; ticaret şirketlerinin haklardan yararlanma ehliyeti, şirket sözleşmelerinde yazılı işletme konusu ile sınırlıydı (eTTK md. 137). Yani şirket sözleşmesinde yazılı olmayan bir konuda şirket faaliyet gösteremez, gösterse dahi o işlem şirketi bağlamaz, yoklukla malul olurdu. Hatta şirket daha sonra o işleme icazet

¹²² Şirketin işletilme konusunun ticari olması şart değildir, zirai veya fikri hizmetler de olabilir. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 73; Domaniç, **Ana Mukavele**, s. 313.

vermek istese dahi işlemi geçerli kılamazdı^{123,124}. Bu nedenle 1995/1 ve 2003/3 sayılı tebliğlerle faaliyet konusunun sayısına getirilen sınırlama, doğrudan şirketin fiil ehliyetini etkilemektedir. Kanunun gösterdiği sınırlar çerçevesinde kalmak şartıyla, şirketin faaliyet konusunu seçmesinde tam bir irade serbestisi olmasına rağmen; tebliğ düzenlemesiyle şirketin faaliyet alanını tek bir konu ile sınırlandırmak açıkça kanuna aykırılık teşkil etmekteydi. Şirket birden çok konu ile iştigal edebilir ve bunların şirket sözleşmesinde ayrı ayrı yazılmasında bir sakınca yoktur¹²⁵.

Tebliğin ticaret unvanında yazılı konu ile şirketin faaliyet konusunu sınırlaması da açıkça kanun hükmüne aykırıydı. Zira kanun koyucu, işletme konusu seçiminde kural

¹²³ Buna *ultra vires* yasağı denmektedir ve bu katı usul esas olarak İngiliz hukuk sisteminden gelmektedir. TTK *ultra vires* yasağını kaldırmış olmasına rağmen, anonim şirketlerde temsil yetkisinin kapsam ve sınırlarını belirleyen 371. madde, 629. maddede yapılan yollama uyarınca limited şirketlere de uygulanacaktır. Söz konusu TTK md. 371'e göre; temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin bu durumu bildiği veya bilebilecek durumda olduğu ispat edilsin. İşletme konusunun şirket sözleşmesinde yazılı olarak ilan edilmesi bu durumun ispatı açısından tek başına yeterli değildir. Özetle, işletme konusunun şirketin hak ehliyetine değil, temsilcilerin temsil yetkisine bir sınırlama teşkil ettiği, bu sınırın aşıldığı durumlarda da üçüncü kişinin TMK md. 3 anlamında iyiniyetli olmadığı sicil kaydı dışında bir yolla ispatlanmadıkça, işlem geçerli ve şirket açısından bağlayıcı olacaktır. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 72; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 125, s. 99 ve Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 125, s. 91. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yıldız Burçak, "Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği", **Batider**, C. 27, S. 3, 2011, s. 111-134; Yıldız Burçak, "AT ve İngiliz Hukuk Sistemlerinde Şirketlerin Ehliyeti ("Ultra Vires" İlkesi)", **Batider**, C. 23, S. 3, 2006, s. 183-206; Yıldız Burçak, "TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki "Ultra Vires" Sınırlamasının Yerindeğiliğinin Değerlendirilmesi", **AÜHF**, S. 1, 2006, s. 321-353; Turanlı Hüsnü, "Yeni TTK ve Ultra Vires İlkesi", **Regesta Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 2, S. 3, 2012, s. 49-75.

Yeni dönemde *ultra vires* yasağının kaldırılmış olmasını yerinde ve çağdaş gelişmelere uygun bulan görüş için ayrıca bkz. AÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hakkında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı'nca Hazırlanan Görüş", **Batider**, C. 23, S. 2, 2005, s. 220; Ulaş Işıl, "Uygulamacı Gözü İle Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Bakış", **Batider**, C. 23, S. 2, 2005, s. 193.

¹²⁴ Kanun koyucunun *ultra vires* ilkesine yönelik yaptığı tercihe rağmen, tescil edilecek hususların düzenlendiği TTK md. 587 hükmünde şirketin işletme konusu da TTK md. 36/3 uyarınca kendisine sonuç bağlanan sözleşme hükümlerinden biri olarak sayılmıştır. Bu durumun, TTK md. 629/1'in yollamasıyla TTK md. 371/2 düzenlemesine göre belirlenen müdürlerin temsil yetkisinin sınırıyla çelişeceği şüphesizdir. Kanun metninin kendi içinde tutarlı olabilmesi açısından TTK md. 587/1/c bendinde yer alan işletme konusuyla ilgili kısım çıkarılmalıdır. Aynı yöndeki görüş için bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 493.

¹²⁵ Domaniç, **Ana Mukavele**, s. 310; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 39; Kendigelen, **Tebliğ Değerlendirmesi**, s. 313; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 117. Karşı görüş hakkında bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 487, s. 274.

olarak tam bir irade serbestisi sunarken idarenin düzenleyici işlemi ile bu serbestiyi sınırlamak normlar hiyerarşisinde kabul edilemez. Ayrıca şirketin faaliyet gösterdiği tüm konuların, ticaret unvanına yazılması pratik açıdan mümkün değildir¹²⁶. Ticaret unvanına yazılması gereken hususu işletme konusu olarak değil de, işletme amacı olarak anlamak daha yerinde olacaktır¹²⁷.

Amaç ve konunun iktisadi olması yeterli olup, şirketin ayrıca ticari işletme işletmesine gerek yoktur. Zira ticari bir işletme olmaksızın iktisadi faaliyette bulunmak mümkündür. Örneğin; bir blok apartmanın kat sahipleri birlikte hareket ederek örgütlenebilir, kat yapıp satarak veya kiraya vererek elde ettikleri kazancı paylaşabilirler¹²⁸. Hiçbir ticari işletme organizasyonuna dayanmayan, basit olanaklarla yürütülen geleneksel küçük tarımsal faaliyetler limited şirket hukuki şekli altında yapılabileceği gibi, bir esnaf işletmesi de limited şirket adı altında faaliyet gösterebilir¹²⁹.

3. Esas Sermayeye ve Paylara İlişkin Bilgiler

Zorunlu kayıtların düzenlendiği TTK md. 576 hükmünde yapılan en kapsamlı ve önemli değişiklik esas sermaye ve paylara ilişkindir. eTTK md. 506’da, sadece “*esas sermaye ile her ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye miktarlarının*” gösterilmesi yeterli iken, mevcut düzenlemede “*esas sermayenin itibari tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibari değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının gruplarının*” sözleşmede belirtilmesi zorunludur¹³⁰.

¹²⁶ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 22-23; Kendigelen, **Tebliğ Değerlendirmesi**, s. 313; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 116.

¹²⁷ Bkz. Bölüm III. B. 1. a. *Şirketin Ticaret Ünvanı* dn. 97.

¹²⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 436, s. 233; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 118; Ansay’a göre ise limited şirketler, ancak ticari işletme işletmek veya iktisadi gayeler için kurulabilirler, bkz. Ansay, **Adi Şirket**, s. 156.

¹²⁹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 18-13, s. 451.

¹³⁰ Anonim şirket esas sözleşmesinde taahhüt edilen esas sermayenin ödenmesinin şekil ve şartlarına da yer verilmeli iken, limited şirketler açısından böyle bir zorunluluk öngörülüş değildir. Bkz. TTK md. 339.

a. Esas Sermaye

Limited şirketin sermayesi, belirli bir esas sermayedir. Bu sermaye, ortakların esas sermaye paylarının toplamından oluşan sabit bir rakamı ifade eder ve alacaklılar lehine güvence oluşturur¹³¹. Esas sermayenin kanunda belirtilen asgari tutardan aşağı olmaması ve şirket sözleşmesinde bir meblağ olarak gösterilmesi zorunludur. Bu sebeple esas sermayenin artırılması ya da azaltılması şirket sözleşmesinin değiştirilmesini gerekli kılar. Limited şirketin asgari sermayesi en az on bin Türk Lirası olarak belirlenmiş olup¹³² Bakanlar Kurulu'na bu asgari sermaye tutarını on katına kadar artırma yetkisi verilmiştir (TTK md. 580). Kanun koyucu, şirketin işletme konusu ile sermaye miktarı arasında zorunlu bir ilişki kurmamıştır. Diğer bir deyişle, işletme konusunun gerekli kıldığı sermaye ihtiyacı ne olursa olsun, ortaklar kanunda öngörülmüş olan asgari sermaye miktarı ile bir limited şirket kurabileceklerdir. Öte yandan, limited şirketin esas sermayesine, anonim şirkette de olduğu gibi, azami bir sınır konulmamıştır. Esas sermaye, sermayenin azaltılması yolu ile kanunda öngörülen asgari tutarın altına kesinlikle indirilemez.

¹³¹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 70; Çağa, **a.g.m.**, s. 588; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1642, s. 834; Çamoğlu Ersin, "Limited Ortaklığın Asgari Sermayesi Üzerine Düşünceler", **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 20, S. 3, 1973-74, s. 110 ve 111; Çamoğlu Ersin, "Limited Ortaklıkta Kurulda Ödenmesi Gereken Sermaye Oranı", **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 20, S. 6, 1973-74, s. 227; Doğanay İsmail, "Limited Şirketlerde Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesi Koşulları Nelerdir?", **Batider**, C. 8, S. 2, 1975, s. 88; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2005; Yıdız, **Limited Şirketler**, s. 76.

¹³² 13.01.2011 tarihinde TBMM'de kabul edilen 6102 sayılı TTK'nın yürürlük tarihi 01.07.2012 olarak öngörülmüştü. TTK yürürlüğe girmeden iki gün önce, yani 30.06.2012 tarihinde 6335 sayılı Kanun ile pek çok maddede değişiklik yapılmıştır. Değişiklikler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Pulaşlı Hasan, "6335 ve 6353 Sayılı Kanunlarla Türk Ticaret Kanununda Yapılan Değişikliklerin Şirketler Hukukuna İlişkin Kısmın Değerlendirilmesi", **Regesta Hukuk Dergisi**, C. 2, S. 2, 2012/2, s. 10. TBMM Genel Kurulu'na gönderilen tasarıda limited şirket asgari esas sermaye meblağı yirmi beş bin Türk Lirası olarak öngörülmüştü ancak gelen eleştiriler sonrasında bu meblağ on bin Türk Lirasına düşürülmüştür. Öğretideki, anonim şirket asgari esas sermaye miktarının, limited şirket esas sermaye miktarından eski kanunda olduğu gibi on misli yüksek tutulması gerektiği görüşü hakkında bkz. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 365. Buna karşın, yabancı hukuk düzenlerinde bir pound şirketine izin verilmesi veya bir euro şirketine yönelik düzenlemeler yapılması dikkate alındığında, limited şirket esas sermaye miktarının on bin TL'ye indirilmesinin yerinde bir yaklaşım olduğu ve girişimcileri teşvik edeceği görüşü savunulmuştur. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 490.

Limited şirkete sermaye olarak konulacak kalemler arasında para dışında aynı sermayenin de getirilmesi mümkündür. Böylece üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir iken; hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olarak konulamaz (TTK md. 581). Ayrıca ikinci fıkra ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümlerden 127. madde saklı tutulmuştur¹³³.

Limited şirketler kanunen esas sermaye (sabit sermaye) sistemine bağlanmıştır, kayıtlı sermaye sisteminin benimsenmesine izin verilmemiştir¹³⁴. Esas sermaye sistemi, tamamı taahhüt edilmiş bulunan; değiştirilmesi, artırma ve azaltma işlemlerinin yapılmasına bağlanmış olan sermaye demektir¹³⁵. Kayıtlı sermaye sistemi ise, şirket sözleşmesinde hüküm bulunmak kaydıyla, kanunun sermaye artırımına ilişkin hükümlerine bağlı olmaksızın yönetim kurulu kararı ile, pay çıkarabilecekleri azami miktarı gösteren, ticaret sicilinde tescil ve ilan edilmiş sermayeyi ifade etmektedir (SerPK md. 3)¹³⁶.

¹³³ “Sermaye koyma borcu
I-Konusu

MADDE 127- (1) Kanunda aksine hüküm olmadıkça ticaret şirketlerine sermaye olarak; a) Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar, b) Fikrî mülkiyet hakları, c) Taşınır ve her çeşit taşınmaz, d) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları, e) Kişisel emek, f) Ticari itibar, g) Ticari işletmeler, h) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler, i) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar, j) Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer konabilir. (2) Kanunun 307 nci maddesinin ikinci, 342 nci maddesinin birinci ve 581 inci maddesinin birinci fıkra hükümleri saklıdır.”

¹³⁴ Kayıtlı sermaye sistemi hukukumuzda anonim şirket türü için kabul edilmiştir. Bu sistem hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Manavgat Çağlar, “Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'ndaki Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, **Batider**, C. 29, S. 1, 2013, s. 45-78; Bahtiyar Mehmet, **Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı**, İstanbul, 1996; Bahtiyar Mehmet, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Kayıtlı Sermaye Sistemi”, **Mehmet Somer’e Armağan**, 2006, s. 53-67.

¹³⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 41, s. 24; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 41, s. 19.

¹³⁶ Kayıtlı sermaye sistemi içinde yer alan iki kavram bulunmaktadır; bunlar başlangıç sermayesi ve çıkarılmış sermayedir. Başlangıç sermayesi, kayıtlı sermayeli anonim şirketlerin sahip olmaları zorunlu

Kayıtlı sermaye sisteminin limited şirketler için kabul edilememesinin sebebi olarak, zaten az ortaklı limited şirkette sermaye artırımının kolay olması ve böyle önemli bir kararı müdürlere bırakmanın doğru olmayacağı düşüncesi gösterilmektedir¹³⁷. Limited şirkette sözleşmeye yazılmış olan esas sermaye tutarının artırılması veya azaltılması için özel bir şirket sözleşmesi değişikliği yoluna gidilmelidir.

c. Esas Sermaye Payı ve İtibari Değeri

TTK ile limited şirketler hukukuna köklü yenilikler getirilmiştir. Bu yeniliklerden biri de limited şirketin özellikle esas sermaye payının¹³⁸ yapısındaki değişikliklerdir.

eTTK, limited şirketler hukukunda birbirinden farklı olan esas sermaye payı¹³⁹ ve ortaklık (üyelik) payı¹⁴⁰ kavramlarına yer vermişti. Esas sermaye payı, konulması taahhüt edilen sermayeyi, diğer bir deyişle, bir limited şirket esas sermayesi içindeki sermaye tutarının nominal değerini ifade eder. Ayrıca esas sermaye payı kural olarak ortakların şirkete karşı sorumluluklarının sınırını teşkil eder. Ortaklık payı ise; nominal değeri değil, limited şirketteki hak ve yükümlülüklerin tamamını ifade eder, bir bütündür ve bölünemez. Ortaklık payı, esas sermaye payına göre belirlenir (eTTK

olan asgari çıkarılmış sermayelerini; çıkarılmış sermaye ise kayıtlı sermayeli anonim şirketlerin satışı yapılmış paylarını temsil eden sermayelerini ifade etmektedir (SerPK md. 3).

¹³⁷ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 18-21, s. 453.

¹³⁸ Sermaye şirketleri hukukunda “pay” kelimesi üç ayrı anlama gelebilecek şekilde kullanılır. Bunlardan birincisi, pay tabiri şirket esas sermayesinin belirli hisseler bölünmüş parçasını ifade etmesidir. İkinci anlamı payın, bir ortağın ortak sıfatı ile sahip olduğu hak ve borçların tümünü oluşturan ortaklık mevki kavramıdır. Üçüncüsü ise payın, hisse senedi anlamında kullanılmasıdır. Steiger, **a.g.e.**, s. 10; Uzel Necdet; **Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam**, İstanbul, 2013, s. 29.

¹³⁹ Öğretide çeşitli adlarla anılmaktadır: “sermaye payı” Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 38; “sermaye miktarı” Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 103; Yanlı Veliye, “Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil”, **Ünal Tekinalp’e Aramağan**, C. 1, 2003, s. 674 “temel iştirak payı” Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 103; “temel katılma payı” Çağa, **a.g.m.**, s. 588; “sermaye iştirak payı” Öz, **a.g.m.**, s. 347; “temel sermaye payı” Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1643, s. 834; “esas sermaye payı” Poroy/Çamoğlu/Tekinalp, **a.g.e.**, No. 1642-1643, 834.

¹⁴⁰ Ortaklık payı (mevkii) hakkında kapsamlı bilgi için bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 38 ve 104; Çağa, **a.g.m.**, s. 589 vd.

md. 518/1). Limited şirkette esas sermaye, pay ile değil, ortak sayısı ile bölünme esasına dayandığı için ortağın taahhüt ettiği sermaye ne olursa olsun, her ortak ancak bir paya sahip olabilmekteydi. Buna bir ortak bir pay ilkesi denir¹⁴¹.

TTK limited şirket ortağının payını ifade etmek üzere sadece “esas sermaye payı” terimini benimseyerek, esas sermayenin esas sermaye paylarının toplamından oluşacağını düzenlemiştir (TTK md. 573/1)¹⁴². Böylece mülga kanunda tercih edilen esas sermaye payı ile ortaklık payı kavramları ve içerdikleri anlamlar yeni düzenlemede esas sermaye payı kavramı içerisinde birleştirilmiştir. Başka bir deyişle, esas sermaye payı kavramı, hem konulması taahhüt edilen sermayeyi göstermekte hem de bazı ortaklık haklarının hesaplanmasına temel teşkil eden, birbirine eşit olması zorunlu olmayan esas sermayenin bir parçasını ifade etmektedir ¹⁴³. Ayrıca yeni kanunla “bir ortak bir esas sermaye payı” ilkesi terk edilerek, bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabileceği hüküm altına alınmıştır (TTK md. 583/3)¹⁴⁴.

Limited şirkette ortaklık mevkii (pay sahipliği mevkii)¹⁴⁵, esas sermaye payına sahip kişilere göre belirlenir, oy hakkının veya ortaklık hak ve yükümlülüklerinin esas

¹⁴¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1643, 835; Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 367; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 79.

¹⁴² “Esas sermaye”, “esas sermaye payı birimi” ve “esas sermaye payının itibari değeri” konusunda TTK’nın kavram karmaşası yarattığı, bu hususun ayrı bir maddede açıklığa kavuşturulması gerektiği ve hüküm koymaktan çok adeta bir görüşün açıklanma çabasının TTK md. 583 ve gerekçesine hâkim olduğu yönünde öğretide eleştiriler bulunmaktadır. Bkz. AÜHF Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **a.g.m.**, s. 234.

¹⁴³ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 81.

¹⁴⁴ Maddenin gerekçesinde, “bir ortak bir esas sermaye payı” kuralının bir yararının bulunmadığı, aksine kısmi devir halinde payın bölünmesi gibi zorluklara yol açtığı vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, öğretide bu ilkenin anlamsız ve pratik hayatta kesinlikle uyulmayan bir kural olduğu belirtilmiştir. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 487.

¹⁴⁵ Ortaklık mevkii hususunda anonim ve limited şirketler bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Anonim şirketlerde kaç adet esas sermaye payı var ise o kadar da ortaklık mevkiinin varlığı esastır. Kural olarak her pay bir ortaklığa karşılık gelir; ortaklık mevkii pay sayısına ve itibari değerine göre belirlenir. Bir ortak ne kadar paya sahip ise o miktarda ortaklık mevkiine sahip olmaktadır. Limited şirketlerde ise, ortaklıktan doğan hak ve borçların tümünün bağlandığı ortaklık mevkiileri adet olarak esas sermaye payı sayısı yerine, ortak sayısına göre belirlenir. Bkz. Arslanlı/Domaniç **a.g.e.**, s. 38; Cerrahoğlu Fadlullah, “Limited Şirkette Pay ve Payın Devri”, **İstanbul İktisadi ve İdari İlimler Dergisi (İİTİA)**, S. 2, 1973, s. 441; Moroğlu Erdoğan, **Oy Sözleşmeleri**, 5. bs., İstanbul, 2015, s. 1; Öz, **a.g.m.**, s. 350; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 57.

sermaye payının itibari değerine göre belirlenmesi bu kuralı değiştirmez. Ayrıca kanun koyucu açıklayıcı ve ikaz edici bir şekilde, her ne kadar bir esas sermaye payının vereceği oy TTK 618. maddeye göre hesaplanırsa da, limited şirkette esas sermayenin paylara bölünmemiş olduğunu vurgulamıştır (TTK md. 583/2)¹⁴⁶.

Şirket sözleşmesinde gösterilecek olan esas sermaye paylarının itibari değerleri kanun koyucu tarafından en az yirmi beş Türk Lirası olarak belirlenmiştir. Esas sermaye paylarının itibari değerleri farklı olabilir, ancak yirmi beş Türk Lirası veya bunun katları şeklinde olmalıdır. Pay itibari değerini aşan bir değerle (primli) de çıkarılabilir (TTK md. 583/4). Şirketin durumunun iyileştirilmesi, diğer bir deyişle, şirket zararlarının dışarı atılması, eski payların amorti (itfa) edilmesi için gerekli ise bu değer altına inilebilir (TTK md. 583/1).

Madde gerekçesine göre; limited şirketteki itibari değer kavramı, anonim şirkettekinden hem teorik hem de dogmatik düzen yönünden farklıdır. Anonim şirkette itibari değer, gerçek anlamda paylara bölünmüşlüğü gereği olarak sermayenin serbestçe devredilebilen, hak kaynağı işlevini haiz, bağımsız bir birimini oluştururken; limited şirkette ise pay bir taraftan konulan sermayeyi gösteren ve bazı hesabi işlemlere temel oluşturan diğer paylarla eşit olması zorunlu bulunmayan esas sermayenin bir parçasını oluşturur. Anonim şirkette sermaye paylara bölünmüştür, limited şirkette ise esas sermaye payı, bazı hakların belirlenebilmesi ve kullanılabilmesi amacıyla hesabi olarak bölünür. Payın hesaba bölünmesi, payın verdiği oy hakkının hesaplanmasına ve temettünün belirlenmesine, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin uygulanmasına hizmet eder¹⁴⁷.

Netice itibariyle, limited şirket sözleşmesinde esas sermaye payının sayısı ve itibari değerinin belirtilmesi gereğinin, bu payı anonim şirket payına özdeş kılmayacağı ve

¹⁴⁶ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 21-05, s. 479.

¹⁴⁷ Öğretide esas sermayenin, esas sermaye paylarına bölündüğü ve limited şirketteki payın kavramsal olarak anonim şirket payına yakınlığı ifade edilmiştir. Bkz. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 367; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 487; Alışkan Murat, **Limited Şirket Tarihçe Niteliği**, İstanbul, 2013, s. 150-152.

ona yaklaştırmayacağı gerekçede vurgulanmıştır. Her ne kadar limited şirket esas sermaye payında köklü değişiklikler yapıp anonim şirket payına benzer bir durum tesis edilmiş olsa da, anonim ve limited şirket payları arasında teorik nitelik farkı bulunmaktadır. TTK 583. madde hükmünün açık düzenlemesi de bu duruma delil teşkil etmektedir.¹⁴⁸

TTK'nın esas sermaye payına ilişkin getirmiş olduğu diğer bir yenilik de, payın senede bağlanabilmesidir. Esas sermaye payının senede bağlanması için iki imkân bulunmaktadır; birincisi payın ispat aracı olarak senede bağlanması, ikincisi ise payın nama yazılı bir senede bağlamasıdır (TTK md. 593/2). Esas sermaye payının bu senetlere bağlanması için şirket sözleşmesinde bu yönde bir hükmün bulunması şart değildir; genel kurul bu senetlerin çıkarılmasına her zaman karar verebilecektir. Ayrıca şirketin her bir esas sermaye payı için ayrı ayrı pay senedi çıkartabilmesi gibi, birden fazla esas sermaye payını içerecek şekilde pay senedi çıkarması da mümkündür¹⁵⁰.

Payın bu şekilde nama yazılı senede bağlanmasının, ona devir ve dolaşım kolaylığı sağlamayacağı, TTK md. 595 vd. düzenlemelerdeki esas sermaye payının devrine ilişkin sistemin aynen geçerli olduğu ve sadece ispat ile devir açısından bazı kolaylıklar sağladığı madde gerekçesinde vurgulanmıştır ¹⁵¹ . Bununla birlikte çıkarılacak nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğinde olup olmadığı

¹⁴⁸ Bkz. TTK md. 583'ün gerekçesi.

¹⁵⁰ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 222; Yıldız, **Limited Şirketler** s. 134.

¹⁵¹ Bkz. TTK. 593. madde gerekçesi. Gerekçenin bu yaklaşımına mukabil, her şeyden önce nama yazılı olan kıymetli evrakın alacağın temliki ve teslimiyle devri gereklidir. Oysa madde gerekçesi hangi durumda olursa olsun esas sermaye payının devrinin yazılı şekilde yapılması ve imzaların noterce onanması şartını aramıştır. Böylece bir yandan, esas sermaye payının kıymetli evrak hukuku niteliğinde nama yazılı senede bağlanmasına imkân tanınırken, öte yandan devir için imzaların noterce onanması şartını getirmek nama yazılı kıymetli evrakın devrine ilişkin kurallara aykırılık teşkil etmektedir. Diğer bir deyişle, nama yazılı kıymetli evrakın temel özelliklerinin, özellikle devrinin, bu madde ile ihlal edilerek, genel hükümlerle ahengi açıkça bozulmuştur. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 499; Öz, **a.g.m.**, s. 353; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 133. Ayrıca nama yazılı senet çıkarılmasının, payın tedavülünü kolaylaştırdığının söylenemeyeceği; hatta payın devrini daha da zorlaştırabileceği, örneğin bazı hakların kullanılması için bu senetlerin ibrazının şirket sözleşmesinde şart koşulabileceği ifade edilmiştir. Bkz. Demirkapı Ertan, **Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri**, İzmir, 2008, s. 43.

gerekçeden net olarak anlaşılamamaktadır¹⁵². Oysa bu husus eTTK’da, pay hakkında tanzim edilecek senetlerin kıymetli evrak vasfını haiz olacağı şeklinde açıkça düzenlenmiş idi (eTTK md. 518/3). Öte yandan limited şirketler tarafından çıkarılacak nama yazılı pay senetleri kıymetli evrak olarak nitelendirilse dahi, bu senetlerin gerçek anlamda kıymetli evrak oldukları söylenemeyecektir¹⁵³. Zira bu senetlerin devri için, kıymetli evrak hukukunda nama yazılı senetler hakkında öngörülen devir usulü yerine, TTK md. 595 hükmündeki devir sözleşmesinin yazılı yapılması ve taraf imzalarının noterce onanması koşullarına uyulması gerektiği belirtilmiştir.

d. İmtiyazlar ve Esas Sermaye Pay Grupları

Yeni limited şirketler hukukunda, artık esas sermaye payları gruplara ayrılabilmekte ve gruplara imtiyaz tanınabilmektedir (TTK md. 576/1/c) ¹⁵⁴. TTK’nın limited şirketlere ilişkin hükümlerinde imtiyazlı paylardan söz edilmiştir, ancak limited şirkette imtiyazlı pay meselesi düzenlenmemiştir. Şöyle ki; TTK md. 576’nın gerekçesinde, limited şirkette imtiyazlı esas sermaye payı olur mu sorusuna olumlu cevap verilerek eski kanun dönemindeki tartışmanın sona erdiği vurgulanmıştır¹⁵⁵. Bunun yanı sıra, TTK md. 621/1/b’de oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi, önemli karar olarak nitelendirilmiştir ve TTK md. 618’in gerekçesinde de “...oy hakkı ve oy hakkının hesaplanması itibarî değer bağlamında düzenlenmiştir.

¹⁵² Bir görüşe göre, TTK md. 593/2 fıkrası uyarınca çıkarılacak nama yazılı pay senetlerinin kıymetli evrak niteliğinde olduğu anılan fıkranın gerekçesinde açıkça vurgulanmıştır. Bozer Ali/Göle Celal, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 5. bs., Ankara, 2016, s. 8. Diğer görüşe göre ise, kanun koyucunun buradaki nama yazılı senetlere kıymetli evrak niteliği tanımak amacıyla olmadığı, TTK md. 593/2 hükmünün gerekçesinde çok açık olmasa da anlaşılmaktadır. Ülgen Hüseyin/Helvaci Mehmet/Kendigelen Abuzer/Kaya Arslan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 10. Tıpkı bs., İstanbul, 2015, s. 23.

¹⁵³ Ülgen/Helvaci/Kendigelen/Kaya, **a.g.e.**, s. 23; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 8.

¹⁵⁴ İsviçre kanun koyucusu da limited şirketler için imtiyazlı pay kavramını kabul etmiş ve anonim şirketlerde imtiyazlı paylara ilişkin hükümlerin niteliğine uygun düştüğü ölçüde limited şirketler için de uygulanacağını düzenlemiştir. (İsvBK md. 799) Demirkapı Ertan/Yıldırım Ali Haydar, “İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme”, **Batider**, C. 24, S. 3, s. 445.

¹⁵⁵ Mülga kanun dönemindeki, limited şirketlerde imtiyazlı payların bulunabileceği ve bu durumun ortaklık mevkiine hakim ilkelerden biri olan eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmeyeceği görüşü hakkında bkz. Cerrahoğlu, **a.g.m.**, s. 442.

Ayrıca oy hakkının esas sözleşme ile sınırlanmasına, dolayısıyla oyda imtiyaza da müsaade edilmiştir...” şeklinde açıklamalara yer verilmiştir. Bu düzenlemeler limited şirkette imtiyazların kapsamı, sınırı ve imtiyazlı pay çıkarılmasının hangi kurallara tabi olacağı sorularını da beraberinde getirmektedir. Limited şirkette oyda imtiyazlı pay tanımlanmış (TTK md. 618/2) ve bu payların çıkarılması için gerekli nisap (TTK md. 621/1/b) düzenlenmiştir. Ancak bu payların sahiplerinin TTK md. 454 uyarınca imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu oluşturup oluşturmayacağı hükme bağlanmamış ve bu hususta anonim şirket hükümlerine de atıfta bulunulmamıştır. Çözüm olarak düzenleme bulunmayan hususlarda anonim şirket hükümlerinin kıyasen uygulanması gerektiği öğretide görüş birliğiyle savunulmuştur¹⁵⁶.

Limited şirket sözleşmesinin zorunlu asgari içeriği arasında “varsa imtiyazlı paylar ve esas sermaye pay grupları” ifadesine yer verilerek bu durumun sayılması yerinde değildir. Zira TTK md. 576 zorunlu asgari içeriği düzenlemiştir; diğer bir deyişle, her limited şirkette imtiyazlı paylara ve esas sermaye pay gruplarına yer verilecek diye bir zorunluluk olmadığından bu unsurun isteğe bağlı kayıtların düzenlendiği TTK md. 577’de zikredilmesi daha uygun olacaktır¹⁵⁷. Ayrıca madde metninde belirtilen “varsa” sözcüğü de ihtiyariliğe vurgu yaparak çelişkiyi net bir şekilde ortaya koymaktadır.

4. Müdürlere İlişkin Bilgiler

TTK md. 576/1/d uyarınca, müdürlerin adları, soyadları, unvanları ve vatandaşlıkları şirket sözleşmesine yazılması gereken zorunlu asgari kayıtlardandır. eTTK’da yer almayan bu hüküm TTK md. 623 ile uyum içerisindedir. Zira 623. maddede şirketin

¹⁵⁶ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 177-178; Çoştan Hülya, “Limited Şirkette Oyda İmtiyazlı (!) Paylar ve İmtiyazlı Paylar”, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 4, 2012, s. 88; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 113; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 713.

¹⁵⁷ Aynı yönde görüş için bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 485; Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 329; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 407; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 634; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 89.

yönetim ve temsiline şirket sözleşmesi ile düzenleneceği belirtilmiştir. Kurucular şirketi kurarken, şirketi yönetecek ve temsil edecek ilk müdürleri seçmek ve bu kişileri şirket sözleşmesinde göstermek zorundadır. Böylece eski kanunda kabul edilmiş olan özden organ ilkesi terk edilerek şirket yönetiminde profesyonelleşmeye imkân tanıyan seçilmiş organ sistemine geçilmiştir¹⁵⁸.

Öte yandan TTK md. 576/1/d hükmü, md. 587/1/h düzenlemesi ile uyumlu değildir. Nitekim 587. maddede tescil edilecek hususlar arasında müdürlerin ad, soyad ve unvanlarının yanı sıra yerleşim yerlerinin de belirtilmesi gerekmektedir. Müdürlerin yerleşim yerleri ile ilgili TTK 628. madde düzenlemesi, 6335 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu düzenlemeye göre, birden fazla müdür atanmışsa bunlardan en az birinin yerleşim yerinin Türkiye'de olması ve bu kişinin şirketi temsile tek başına yetkili olması şartı aranmaktaydı. Hatta ikinci fıkrada bu düzenlemeye uyulmamasının yaptırımı şu şekilde düzenlenmişti; ticaret sicil müdürü aykırılığın giderilmesi için süre verir, bu süre içerisinde gereken yapılmazsa ticaret sicil müdürü şirketin feshini mahkemeden isteyebilecektir¹⁵⁹.

¹⁵⁸ Özden organ ilkesi, tüm ortakların şirketi hep birlikte yönetmesi, diğer bir deyişle şirketin yönetim ve temsiline ortaklar için hem hak hem de borç olmasıdır. Seçilmiş organ sistemi ise, yönetim hak ve yetkisinin seçimle iş başına gelmesi zorunlu olan üçüncü kişi veya ortağa bırakılmasıdır. Arslanlı, **Limited Şirketin Teşkilatı**, s. 715 ve 717; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 444, 448 ve 522; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 244. İsviçre limited şirketler hukukunda ise özden organ ilkesi çok daha güçlendirilmiştir, şöyle ki şirket sözleşmesiyle veya genel kurul kararıyla bir atama işlemi yapılmamışsa, sadece kurucu ortaklar değil, tüm ortaklar kendiliğinden müdür sıfatını haizdir. Limited şirket sözleşmesiyle bir veya birden fazla ortağın ya da sadece üçüncü bir kişinin müdür sıfatını haiz olacağını öngörülebilir. (İsvBK md. 809/1) Böckli Peter, "Présentation Générale – Le Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée", **CEDIDAC**, Nr. 70, 2006, s. 20; Planta, **a.g.m.**, s. 68; Demirkapı/Yıldırım, **a.g.m.**, s. 447-448 ve 453. Ayrıca eski kanunda bulunan özden organ ilkesinin yerine yeni bir ilkenin getirilmesinin haklı bir gerekçesinin bulunmadığı, nitekim uygulamada şimdiye dek bir önemli bir problem oluşmadığı ve eski düzenlemenin TTK'nın öngördüğü sistemi zaten şirket sözleşmesiyle oluşturma olanağını çözüm olarak sunduğuna dair eleştiriler getirilmiştir. Ulaş, **a.g.m.**, s. 200.

¹⁵⁹ Böylece şirketin tamamen yurtdışından yönetilmesine izin verilmemişti ve müdürlerin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasına, sorumlulardan en azından birisinin Türk mahkemeleri önüne getirilmesine imkân tanınmak istenmişti. Bkz. TTK yürürlükten kaldırılmış 628. madde gerekçesi. Değişiklik öncesinde benzer hüküm anonim şirketler açısından da vardı ancak aynı şekilde kaldırılmıştır.

Müdürlerin sayısı ile ilgili bir sınırlandırma kanunda bulunmamaktadır. Bu sebeple şirket sözleşmesine konulacak hükümle bir müdür tek başına veya birden fazla kişi müdürler kurulunu oluşturacak şekilde şirketi yönetim ve temsile yetkili olabilecektir. Müdür sıfatı bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere şirket sözleşmesinde düzenlenmesi kaydıyla verilebilir. Atanacak müdürlerden en az birinin şirket ortaklarından olması eTTK'dan farklı olarak TTK'da zorunlu tutulmuştur. Şirketi bir kişi yönetim ve temsille yetkili olacaksa onun, birden fazla müdür atanacaksa da en az birisinin şirket ortakları arasından seçilmesi gerekmektedir (TTK md. 623). Tekrar belirtmeliyiz ki; müdürlerin şirket sözleşmesinde gösterilmemesi durumunda, bütün ortakların kanun gereği kendiliğinden müdür sıfatını kazandığı sistem artık geçerli olmadığından, şirket sözleşmesinde müdürlere ilişkin bir düzenlemenin bulunması zorunludur.

Gerçek ve tüzel kişiler limited şirket müdürü olabilirler¹⁶⁰. Müdürlerden biri tüzel kişi olduğu durumda bu kişi görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişi belirlemelidir (TTK md. 623/2). Bu gerçek kişinin tam ehliyetli olması gerektiği anonim şirketlerle ilgili düzenlemede vurgulanmış iken limited şirketlere ilişkin kanun maddesinde belirtilmemiştir. Bu durumun gözden kaçan maddi bir hata olduğu kanaatindeyiz. Dolayısıyla limited şirketler açısından da tüzel kişi adına müdürlük görevini yerine getirecek olan gerçek kişinin tam ehliyetli olması gerekmektedir. Ayrıca şirket sözleşmesinde öngörülmesi kaydıyla müdürlük sıfatı için, yükseköğrenim, belirli yaş, uzmanlık, vatandaşlık veya yerleşim yeri gibi belirli niteliklerin aranması mümkündür¹⁶¹.

¹⁶⁰ Bu düzenlemenin aksine İsviçre limited şirketler hukukunda, sadece gerçek kişilerin müdür olabileceği kabul edilmiştir. İsviçre kanun koyucusunun benimsemiş olduğu yönetim biçimi özen organ ilkesi olup, tüm ortaklar kolektif biçimde yönetim görevini icra ederler. Bir tüzel kişi veya bir ticaret şirketinin şirket ortağı olduğu durumda ise, onun yerine yönetim görevini icra etmek için bir gerçek kişi atanır (İsvBK md. 809/2). Böckli, **a.g.m.**, s. 21; Planta, **a.g.m.**, s. 71.

¹⁶¹ Steiger, **a.g.e.**, s. 55; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 249. Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin bir kısmı için kanunun aradığı vatandaşlık, yerleşim yeri ve yüksek öğrenim görmüş olma şartları 6335 sayılı Kanun ile kaldırılmıştır. Gerekçe olarak ise; Anadolu'da geleneksel aile şirketlerinin çoğunlukta olması, bunların ortakları ve yöneticilerinin de çoğunlukla eğitim görmemiş olması ve bir girişimcinin

Zorunlu kayıtların yanı sıra, müdürlük sıfatının ne şekilde ve ne zaman sona ereceğine dair hüküm şirket sözleşmesine konulabilir. Örneğin şirket sözleşmesinde müdürlük görevi belli bir süre ile sınırlandırılabilir veya belli bir yaşa ulaşma, uzun süre yurt dışında kalma, mesleki faaliyetlerin bırakılması gibi sebeplerle müdürlük sıfatının sona ereceği düzenlenebilir¹⁶². Müdürlük için kanunda veya esas sözleşmede öngörülmüş olan nitelikler kaybolursa, müdür olan kişinin bu sıfatı kendiliğinden sona erecektir.

5. İlanların Şekli

Limited şirket sözleşmesinde şirkete ait ilanların ne şekilde yapılacağı hususunun gösterilmesi zorunludur (TTK md. 576/1/e). Bu hükümle şirket tarafından yapılacak tanıtım ve reklam niteliğindeki ilanların değil, ortaklara ve diğer ilgili kişi ve kurumlara yönelik duyuruların yapılış şeklinin şirket sözleşmesinde belirlenmesi amaçlanmıştır¹⁶³. Şirket ilanlarının şekli, ayrıca TTK md. 587/1/k düzenlemesi uyarınca, tescil edilmesi zorunlu olan unsurlardan olup, ticaret sicilinin olumlu fonksiyonu uygulama alanı bulacaktır.

Kanunda pek çok maddede ilandan söz edilmektedir¹⁶⁴. Ortaklar ile üçüncü kişilerin yararlarını korumak ve şirketin önemli işlemleri hakkında onları bilgilendirmek amacıyla ilan müessesesi getirilmiştir. Bu sebeple şirket ilanlarının ne şekilde yapılacağı, şirket sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur.

İstanbul Ticaret Odası tarafından hazırlanan ve uygulamada çok yaygın bir şekilde kullanılan limited şirket sözleşmesi örneğinde ilana ilişkin olarak; “*Şirkete ait ilanlar*

kendi kurduğu şirketin yönetim kurulunda yer almamasının Anayasa’nın çalışma ve teşebbüs hürriyetini düzenleyen maddeye aykırı olması gösterilmiştir.

¹⁶² Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 248; Ayhan Rıza, **Limited Şirkette Ortakların Sorumluluğu**, İstanbul, 1992, s. 90.

¹⁶³ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 107; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 145; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 89.

¹⁶⁴ Bkz. TTK md. 574, 587, 589, 624, 629, 637.

TTK' nın 35. maddesinin 4. fıkrası hükmüne göre yapılır. Genel kurul toplantılarına ilişkin ilanların toplantı gününden en az on gün önce Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve internet sitesi açma yükümlülüğü varsa internet sitesinde de yapılması zorunludur (TTK 617/2, 617/3)." düzenlemesine rastlanmaktadır. TTK md. 35/4 uyarınca ilanın TTSG ile yapılacağı belirtilmiştir. İlanların TTSG dışında diğer gazetelerde yayınlanması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak kurucuların bu yönde talepleri var ise, şirket sözleşmesine koyacakları hükümle ilanın diğer gazetelerde de yayınlanmasını şart koşabilirler¹⁶⁵.

C. İSTEĞE BAĞLI KAYITLAR

Yürürlükten kaldırılan eTTK'da karşılığı bulunmayan TTK md. 577, limited şirketler hukukuna yeni bir sistem getirmektedir. Kurucular, emredici hükümlere uygun olmak kaydıyla, istedikleri hükümleri şirket sözleşmesine koyabilirler; ancak bazı hükümlerin hem şirket hem de ortaklar açısından bağlayıcı olabilmesi için şirket sözleşmesinde öngörülmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde bu hükümler şirketler hukuku yönünden bağlayıcı olmaz ve bir ortaklık anayasası kuralı sayılmazlar. Bu hükümler şirket sözleşmesi dışında bir belgede öngörülmüşse; bazı hallerde tamamen geçersiz oldukları gibi¹⁶⁶, bazı hallerde ise kurulacak şirket ve onun ortakları açısından bağlayıcılık kazanmamakla birlikte sadece ilgili taraflar arasında ancak bir borçlar hukuku sözleşmesinin hükümlerini doğururlar¹⁶⁷.

TTK md. 577'nin gerekçesinde isteğe bağlı kayıtların sınırlı sayıda (*numerus clausus*) olduğu belirtilse de, bu kayıtlar 577. maddede sayılanlarla sınırlı değildir¹⁶⁸. Örneğin; ayni sermaye, ayni devralmalar ve özel menfaatler (TTK md. 578 atfı ile 339/2/e-f),

¹⁶⁵ TTSG dışında ilan yapılacak diğer gazetelerin ismen şirket sözleşmesinde gösterilmesinin gerekip gerekmediği tartışması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Steiger, **a.g.e.**, s. 58; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 147.

¹⁶⁶ Örneğin kurucuların nitelikli kuruluşu benimsediği ihtimalde, ayni sermaye taahhüdünde bulunmak, ayni devralmalar yapmak veya kuruculara özel menfaatler sağlamak limited şirket sözleşmesinde öngörülmese geçerli olmaz.

¹⁶⁷ Örneğin önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları şirket sözleşmesi dışında bir belgede düzenlenmiş ise, sadece tarafları bağlar, şirketi bağlamaz.

¹⁶⁸ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 91.

intifa senetleri (TTK md. 584), hazırlık dönemi faizi (TTK md. 609), birden fazla müdürün varlığı halinde müdürlerin karar alma yöntemleri (TTK md. 624/3), müdürlerin temsil yetkilerinin kapsamının sınırlandırılmasına (TTK md. 629 atfı ile 371), ticari temsilcilerin veya ticari vekillerin atanma yöntemlerine (TTK md. 631) ilişkin düzenlemeler ancak şirket sözleşmesinde yazılmış olmaları şartı ile bağlayıcılık kazanacaklardır. Kanun koyucu tarafından bu kayıtlar, her ne kadar TTK md. 577'deki öngörülmesi şartıyla bağlayıcı kayıtlar arasında sayılmasa da nitelik itibarıyla özdeşler.

TTK md. 577'de on dört bent halinde sayılan kayıtlar arasında ise kendi içinde herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Oysa İsviçre Borçlar Kanunu'nda şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde zorunlu kayıtlar ve kanun düzenlemelerinden sapılabilecek kayıtlar şeklinde ikili bir ayırım yapılmıştır. (İsvBK md. 776/a/1 ve md. 776/a/2) Buna paralel olarak, TTK md. 577'de sayılan isteğe bağlı kayıtların bir kısmının ilk defa şirket sözleşmesi ile öngörülebilecek hükümler iken, diğer kısmının ise kanuni düzenlemeden ayrılabilen düzenlemeler şeklinde olduğu öğretide belirtilmiştir¹⁶⁹. Bu kayıtların ortak özelliği şirket sözleşmesinde bulunmalarının mutlak olmaması ve iç ilişkiyi düzenlemeye hizmet etmeleridir¹⁷⁰.

Kanaatimizce, isteğe bağlı kayıtlar İsviçre'deki mehzaz düzenleme gibi kendi içinde ikiye ayrılarak düzenlenmeli; şirket sözleşmesinin ihtiyari içeriği, kanuni düzenlemelerden sapılabilecek düzenlemeler ve şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan düzenlemeler şeklinde oluşturulmalıdır. Ayrıca TTK md. 577'de sayılmamalarına rağmen nitelikleri gereği isteğe bağlı kayıt olan; aynı sermaye, aynı devralmalar ve özel menfaatler (TTK md. 578 atfı ile 339/2/e-f), intifa senetleri (TTK md. 584), hazırlık dönemi faizi (TTK md. 609), birden fazla müdürün varlığı halinde müdürlerin karar alma yöntemleri (TTK md. 624/3) ve müdürlerin

¹⁶⁹ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 91.

¹⁷⁰ Hatta öğretideki bir görüşe göre, limited şirkette iç ilişkinin düzenlenmesi ancak TTK md. 577 çerçevesinde mümkündür. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 18-05, s. 447.

temsil yetkilerinin kapsamının sınırlandırılmasına (TTK md. 629 atfı ile 371) ilişkin düzenlemelere de madde metninde yer verilmelidir.

eTTK, şirket sözleşmesinin içeriğine dair sadece zorunlu kayıtları düzenlemiş idi. Kurucuların mülga kanun döneminde, şirket sözleşmesine bu zorunlu kayıtlar dışında emredici hükümlere aykırı olmamak kaydıyla ihtiyari olan başka hükümler sevk etmesi mümkündü. Ancak TTK'nın getirmiş olduğu yeni sistem bu serbestiyi açıkça ve önemli ölçüde sınırlandırmıştır (TTK md. 340 ve md. 579). TTK md. 579 uyarınca; şirket sözleşmesi, TTK'nın limited şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz vermişse sapabilecektir¹⁷¹. Böylece şirket sözleşmesinde yer verilecek olan isteğe bağlı kayıtların geçerliliği; sadece emredici hükümlere, ahlaka ve adaba, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırılık veya imkânsızlık ile değil ayrıca TTK tarafından açıkça cevaz verilmiş olmasına bağlı kılınmıştır¹⁷². Böylece anonim ve limited şirketlere ilişkin tüm hükümler baştan kural olarak emredici ilan edilmiştir¹⁷³.

Limited şirkette emredici hükümler ilkesinin düzenlenmiş olduğu TTK md. 579, anonim şirketlere ait olan 340. maddenin kelime kelime uyarlanmış bir tekrardır. Hükümler özdeş olmasına rağmen kapsam ve etkileri birbirinden farklıdır. Bu fark

¹⁷¹ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Karasu Rauf, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, 2. bs. Ankara, 2015; Karasu Rauf, “Emredici Hükümler İlkesinin Kapalı Tip Anonim Şirketler ve Limited Şirketler Açısından Doğurduğu Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, S.1, 2015, s. 115 vd.

¹⁷² Bu sınırlama, TBK md. 27'nin ve TMK md. 23'ün öngördüğü sözleşme serbestisinin çok ötesinde olup, şirketlere adeta çelik korse giydirmek anlamına gelmektedir. Hüküm bu haliyle şirketler hukukunun gelişmesini önemli ölçüde engellemektedir. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 151 ve 363.

¹⁷³ Öte yandan TTK 579. maddenin ikinci cümlesinde; diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı nitelikteki şirket sözleşmesi hükümlerinin, o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğuracakları belirtilerek, kendi konuları içinde serbesti tanınmıştır. Diğer kanunlardaki tamamlayıcı düzenlemelere izin veren bu hüküm, “özel hüküm genel hükümden önce uygulanır” temel ilkesini sınırlaması itibarıyla TTK md. 330 ile çelişerek sistemi bozmakta ve yorum gücünü yaratmaktadır. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 151 ve 364; Kırca İsmail/Şehirali Çelik Feyzan Hayal/Manavgat Çağlar, **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 1, Ankara, 2013, s. 169 vd.; AÜHF, **Ticaret Hukuku** Anabilim Dalı, **a.g.m.**, s. 225; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 126; Karasu, **a.g.e.**, s. 66; Karasu, **a.g.m.**, s. 120; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 93.

hem limited şirketler hukukunun yeni sisteminden hem de kanun koyucunun limited şirkete ve ortağına olan bakış açısından kaynaklanmaktadır¹⁷⁴. Bu bakış açısına göre, limited şirketlere ilişkin hükümler TTK md. 579 uyarınca baştan emredici ilan edilse de, bu etki TTK md. 577 hükmündeki isteğe bağlı kayıtlarla limited şirket iç ilişkisinde önemli ölçüde hafifletilmiştir. İsteğe bağlı kayıtların pek çoğu yedek hukuk kuralları şeklinde diğer bir deyişle kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler şeklinde ifadesini bulmuştur (TTK md. 577/1 bent a, g, h, ı, i, j, k, l, m). Anonim şirket esas sözleşmesinin içeriğinin düzenlenmiş olduğu TTK md. 339 hükmünde ise on iki bent halinde sadece asgari zorunlu içerik düzenlenmiştir¹⁷⁵. Bu bağlamda, limited şirket sözleşmesinin içeriğinin düzenlenmesine ilişkin bir serbestinin anonim şirket esas sözleşmesinde yer almadığı sonucuna varıyoruz. Kurucu ortaklar limited şirket sözleşmesini oluştururken bu serbesti sayesinde iç ilişkiyi anonim şirketlere göre daha özgürce ve emredici hükümler ilkesinin baskısı altında kalmadan dizayn edebileceklerdir.

Söz konusu madde her ne kadar “emredici hükümler” kenar başlığını¹⁷⁶ taşısa da hükmün içeriği bu başlığı emredici hükümleri aşan niteliktedir. Nitekim bir hükmün emredici olup olmadığı öncelikle lafzına bakılarak tespit edilir¹⁷⁷. Bu hususu saptamada lafız yetersiz kalıyorsa hükmün amacını ve korumuş olduğu menfaati saptamak üzere yorum yoluna başvurulur. Oysa TTK md. 579’da (anonim şirketler için TTK md. 340) yer alan “açıkça” ifadesi bir hükmün emredici olup olmadığının tespiti konusunda ilgili hükmün sadece lafzının esas alınacağını ortaya koyarak, bu yorum yolunu tamamen kapatmıştır¹⁷⁸. Öğretideki hâkim görüşe göre ise; kanundaki bir düzenlemeden sapma izninin verilip verilmediğinin tespitinde, hükmün sadece

¹⁷⁴ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 18-17, s. 452-453.

¹⁷⁵ Bkz. TTK md. 339/2’nin gerekçesi.

¹⁷⁶ Gerek TTK md. 576’nın gerekse TTK md. 340’ın kenar başlığı hatalı olup “emredici hükümler” yerine “emredici hükümler ilkesi” şeklinde değiştirilmelidir. Aynı yöndeki görüş hakkında bkz. Karasu, **a.g.e.**, s. 45.

¹⁷⁷ Emredici nitelik taşıyıp taşıyamama olgusunun saptanması açısından bir hükmün lafzı, ruhu ile kontrol edilmek ve özellikle hükmün amacının araştırılması gerekmektedir. Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 77- 79.

¹⁷⁸ Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, **a.g.e.**, s. 160; Bahtiyar Mehmet, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 61, 2005, s. 70 vd.

lafzına bakılmamalı, ayrıca hükmün yorumlanmasından elde edilen anlam da dikkate alınmalıdır¹⁷⁹. TTK md. 340'ın gerekçesinde de; hükümdeki “kanunda açıkça izin verilmişse” ibaresinin, maddenin lafzından “sapabilme” imkânının açıkça anlaşılmadığı durumlarda, amaca uygun düşen, metodoloji öğretisine aykırı olmayan, tatmin edici gerekçelere dayanan, sonuçları adil olan ve menfaatler dengesini gözetten bir yorumla “sapabilme”nin haklılık kazandığı varsayımlarını da kapsadığı belirtilmiştir. Özetle; TTK md. 579'da düzenlenmiş olan “emredici hükümler ilkesi”, limited şirket sözleşmesine TTK md. 577'de sayılanlar dışında isteğe bağlı kayıtlar konulmasını tamamen engelliyor gibi gözükse de, bu maddenin yorumu konusunda benimsenecek görüşe bağlı olarak kanunda açıkça izin verilen haller dışında başkaca ihtiyari hükümler gündeme gelebilecektir.

1. Ayni Sermaye, Ayni Devralmalar ve Özel Menfaatler

Kanun koyucu tarafından, hem TTK md. 576'daki zorunlu kayıtlar hem de TTK md. 577'deki öngörülmeleri şartıyla bağlayıcı olan kayıtlar arasında sayılmayan hususlardan biri de kuruluşu nitelikli hale getiren durumlardır. Bu hususu, sınıflandırmadaki zorluk ve taşıdığı önem sebebiyle ayrı bir başlık altında ve isteğe bağlı kayıtlar altında incelemeyi uygun gördük.

Kuruluşu nitelikli hale getiren hukuki olgular; ayni sermaye konulması, kuruluş esnasında şirket adına bir işletme veya aynın satın alınması ve kuruculara bazı menfaatler sağlanması şeklindedir (TTK md. 578). Anonim şirketlere yollama yapılarak limited şirkette nitelikli kuruluş hallerine anonim şirketlere dair hükümlerin uygulanacağı vurgulanmıştır.

Kanunun 578 ila 582. maddeleri hükümlerinin sistematigi bozuk, içerikleri de yetersizdir¹⁸⁰. Şöyle ki; ayni sermaye ile ilgili 578. madde düzenlemesinden iki madde

¹⁷⁹ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 125; Karasu, **a.g.e.**, s. 50 vd., Şener Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 2. bs., Ankara, 2015, s. 303-304.

¹⁸⁰ Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 361 vd.; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 486.

sonra yine “Ayni sermaye” kenar başlıklı bir hükme yer verilmesi sistematüğın hatalı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, TTK’nın 582. maddesinde, kurulacak şirketin hesabına alınan malların bedelleri ile şirketin kurulmasında hizmeti geçenerle tanınan menfaatlerin şirket sözleşmesine yazılması gerektiğı ifade edilmiştir. Bu düzenleme pek çok sorunu bünyesinde barındırmaktadır. Öncelikle kuruluşu nitelikli hale getiren durumlardan ikisi zikredilmiş ancak ayni sermaye taahhüdüne yer verilmemiştir. Bu durum, kurucularca şirkete ayni sermaye konulması halinde, ayni sermaye taahhüdünün şirket sözleşmesinde belirtilmesinin zorunlu olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu sebeple TTK md. 582’de nitelikli kuruluş hallerinin eksik sayılmasını maddi hata olarak değerlendirmektediriz.

Öte yandan TTK md. 578’de “ayni sermaye, ayni devralmalar ve özel menfaatler” başlığı altında anonim şirketlere ilişkin hükümlere genel yollama yapılmış iken, özellikle ayni devralmalar ile kurucu menfaatlerinin, bu kez ayrı bir madde olan “mal bedelleri ve kurucu menfaatleri” başlığı altında (TTK md. 582) tekrar düzenlenmesi isabetli bir düzenleme olmamıştır¹⁸¹.

Ayni sermaye taahhüdü, ayni devralmalar veya kuruculara tanınan özel menfaatlerin, şirket sözleşmesinin zorunlu içeriğı mi yoksa isteğe bağı içeriğı mi olduğu hususu açığa kavuşturulmalıdır. Bu hususta öğretilde görüş birliğı bulunmamaktadır. Bir görüşe göre; kanun bu hususların şirket sözleşmesine yazılmasını emredici bir üslupla şart koşturmuşur, bu sebepten ötürü zorunlu kayıtlar kategorisine eklenmesi gerekmektedir ¹⁸² . Diğer görüşe göre ise; bu hususların isteğe bağı kayıtların düzenlendiğı TTK md. 577’de sayılmamış olması bir eksikliktir ve bu kategoriye dâhil edilmelidir¹⁸³. Üçüncü bir görüş ise, kuruluşu nitelikli hale getiren bu hususları zorunlu ve isteğe bağı kayıtlardan ari olarak ayrı bir başlık altında incelemeyi tercih etmiştir¹⁸⁴.

¹⁸¹ Aynı yöndeki görüş hakkında bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 486; Kendigelen Abuzer, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında İntifa Senetleri”, **Batider**, C. 25, S. 2, 2009, s. 71.

¹⁸² Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-12, s. 461 ve 466.

¹⁸³ Kendigelen, **İntifa Senetleri**, s. 72; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 152-153. Şirket sözleşmesinin isteğe bağı içeriğıne dâhil olduğu yönündeki görüş için ayrıca bkz. Steiger, **a.g.e.**, s. 81 vd.

¹⁸⁴ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 90.

Aynı sermaye, aynı devralmalar ve kurucu menfaatleri sınıflandırılırken dikkat edilmesi gereken en önemli husus ihtiyariliktir. Kurucular, aynı sermaye taahhüt etmek veya aynı devralmalar gerçekleştirmek ya da kuruculara menfaat tanımak suretiyle nitelikli kuruluş yöntemini tercih ettiklerinde, bu hususlara şirket sözleşmesinde muhakkak yer verilmelidir. Aksi durumda nitelikli kuruluş gerçekleşmemiş olacaktır. Bu yönüyle aynı sermaye taahhüdü, aynı devralmalar ve kurucu menfaatleri zorunlu kayıtlara benzer bir nitelik arz etmektedir ancak özünde ihtiyarilik esastır. Bununla birlikte zorunlu kayıtlardan olan örneğin şirketin merkezi veya ticaret unvanındaki gibi bir katı zorunluluk da söz konusu değildir, neticede kurucuların nitelikli kuruluşu tercih etme noktasında irade serbestisi esastır. Diğer bir deyişle; bir şirket kurulurken aynı sermaye taahhüdü veya aynı devralma olmazsa olmaz zorunlu içerik teşkil etmemekte; ancak şayet kurucular nitelikli kuruluş yöntemini benimsemek isterlerse de bu yöntemin geçerli olması için şirket sözleşmesinde bulunması kesinlikle gerekmektedir¹⁸⁵. Bu bakımdan, nitelikli kuruluş hallerinin - daha önce bahsetmiş olduğumuz - İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki şirket sözleşmesinde öngörölmeleri halinde zorunlu kayıtlar ve kanun düzenlemelerinden sapılabilecek kayıtlar ayrımının (İsvBK md. 776/a/1 ve md. 776/a/2) ilk kategorisindeki gibi bir nitelik arz ettiğini belirtmeliyiz. Özetle, aynı sermaye taahhüdü, aynı devralmalar ve kurucu menfaatleri; şirket sözleşmesinde öngörölmeleri halinde hüküm ifade edecek olan isteğe bağlı kayıtlardandır.

Limited şirket hukukunda aynı sermaye taahhüdü, ayınların veya işletmelerin devralınması ve özel menfaatler hakkında anonim şirkete dair hükümlerin uygulanacağı kanunda düzenlenmiştir (TTK md. 578). Bu bağlamda kuruluşun nitelikli hale gelmesi, basit usulle kuruluşu nazaran ek incelemeler (bilirkişi incelemesi) yapılması demektir. Şirketin merkezinin bulunacağı yer asliye ticaret mahkemesince atanacak bilirkişiler tarafından değerlendirilir (TTK md. 343).

¹⁸⁵ Aynı sermaye taahhüdünün şirket sözleşmesinde zikredilmesi bir taraftan şirketin kuruluşuna iştirak eden diğer kişileri uyarmakta, diğer taraftan ise üçüncü kişileri esas sermaye payı iktisabı veya kredi verilmesi yönlerinden mümkün mertebe devamlı bir şekilde korumak gibi çift gaye gütmektedir. Steiger, **a.g.e.**, s. 82.

Ayni sermaye olarak konulacak malvarlığı unsurunun şirket sözleşmesinde bilirkişi tarafından belirlenen değeriyle ve karşılık geldiği esas sermaye payı sayısı ile birlikte belirtilmesi gerekmektedir. Sermaye konusu aynın taşınmaz ise, şirkete ayni sermaye olarak konulduklarına dair tapuya şerh verilmesi; fikri mülkiyet hakları ile diğer değerler ise, varsa özel sicillerine kaydedilmeleri; taşınırlar ise, güvenilir bir kişiye¹⁸⁶ tevdi edilmeleri kanunda şart koşulmaktadır (TTK md. 128/2)¹⁸⁷. Aksi takdirde, o malvarlığı unsurları şirket sözleşmesine değerleriyle birlikte yazılmış olsalar dahi, ayni sermaye olarak kabul edilmezler.

Nitelikli kuruluşun ikinci hali olan bir işletme veya aynın devralınması halinde, bunların yine bilirkişi tarafından belirlenen bedelleriyle birlikte şirket sözleşmesinde ayrıntılı olarak yer alması gerekmektedir. Ayni sermaye taahhüdünden farkı, burada taraflardan biri şirket olan bir satış sözleşmesi bulunmaktadır ve devredene esas sermaye payı değil, aynın bedeli verilir¹⁸⁸. Şirket sözleşmesine, satış sözleşmesi taraflarınca belirlenen tutar da yazılır.

Kuruculara menfaat tanınan nitelikli kuruluşun üçüncü halinde diğer durumlardan farklı olarak bilirkişi incelemesi öngörülmemiştir. Kurucu menfaatlerine ilişkin ayrıntılı düzenlemelere TTK md. 348’de yer verilmiştir ve bu düzenlemeler limited şirketler hakkında da uygulama alanı bulacaktır. Şayet kuruculara özel menfaat tanınacaksa bunun şirket sözleşmesinde belirtilmesi zorunludur; böylece tanınan menfaatlerde kanuni sınırlara uyulup uyulmadığı denetlenebilecektir. Şirket

¹⁸⁶ “Güvenilir kişi” ifadesi Türk Hukukuna yabancıdır ve kim olacağı belirsizdir. Bunlar gerçek veya tüzel kişi olabileceği gibi sadece bu amaçla kurulmuş şirketler de olabilir. Şirket sözleşmesine, geçici maddelerle ortaklardan herhangi biri veya üçüncü bir kişinin güvenilir kişi olarak tayin edildiği düzenlemesi konulabilir. Yasaman Hamdi/ Erdem Ercüment/ Dural Ali/ Ayoğlu Tolga/ Altay Anlam/ Yüksel Sinan, Galatasaray Üniversitesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Ticari İşletme, Ortaklıklar ve Kıymetli Evrak Hukuku’na İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Legal Mali Hukuk Dergisi**, S. 23, 2006, s. 2721.

¹⁸⁷ Taahhüt edilen sermayenin korunması amacıyla verilecek şerh, üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırmaktadır. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 97.

¹⁸⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 10-64, s. 159.

sermayesinin azalması sonucunu doğuracak şekilde menfaat öngören şirket sözleşmesi hükümleri geçersiz sayılacaktır.

TTK 582. maddenin kenar başlığında her ne kadar “kurucu menfaatleri” ibaresi geçse de; hizmeti geçen kişiler kuruculardan başka müdürler veya diğer kişiler de olabilir (TTK md. 339/2/e). Tanınan menfaatler; ücret, ödenek veya ödül gibi bir defalık olabileceği gibi; karda, tasfiye artığına katılmada öncelikli olan esas sermaye payının veya kurucu intifa senedinin verilmesi gibi devamlı bir nitelikte de olabilir¹⁸⁹. Bu haklar intifa senedi¹⁹⁰ çıkartılarak tanınacaksa mutlaka şirket sözleşmesinde bu yönde hüküm bulunmalıdır.

2. Pay Devrinin Sınırlandırılmasına İlişkin Hükümler

TTK md. 593 ve devamı hükümlerde limited şirket esas sermaye payının devri ve geçiş halleri düzenlenmiştir. Ancak kanunumuzda limited şirket esas sermaye payının serbestçe devredilmesi kabul edilmemiştir ve belli sınırlandırmalara tabi tutulmuştur. Diğer bir deyimle; limited şirkette esas sermaye payı kanunen bağlamlıdır. Bu kanuni bağlam bütün durumlarda emredici olmayıp, pay devri sınırlandırmalarının şirket sözleşmesi ile kaldırılması veya ağırlaştırılması mümkündür¹⁹¹.

Pay devirlerinin şirket sözleşmesi uyarınca sınırlandırılması, ortak sıfatını kazanması istenmeyen üçüncü kişilerin şirketten uzak tutulmasını veya payların mevcut bir ortağın elinde toplanmasının yaratacağı sorunların önlenmesini hedefler¹⁹². Bu sayede şirkete ortak olacak kişiler denetim altında tutulur. Kişi şirketi niteliklerini de

¹⁸⁹ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 90.

¹⁹⁰ İntifa senedi sahibinin alacağının ne zaman doğduğu ve muaccel olduğu ile bu kar payı alacağı ile borçlu şirketin ne zaman temerrüde düşmüş sayılacağı hususunda şirket sözleşmesine özel hükümler konulabilir. İntifa senetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Teoman Ömer, **Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri**, İstanbul, 1978; Kendigelen, **İntifa Senetleri**, s. 57-72.

¹⁹¹ eTTK md. 520 uyarınca, pay devrinin gerçekleşmesi için gerekli olan genel kurul onayı nisbi emredici niteliktedir. Devrin koşulları sadece ağırlaştırılabilir veya yasaklanabilirdi. Şirket sözleşmesinde devrin koşullarını hafifletici hükümlerin bulunması halinde bunlar kesin hükümsüzdür.

¹⁹² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1158, s. 623-624; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 197; Uzel, **a.g.e.**, s. 93 vd.

bünyesinde barındıran özellikle limited şirketler için yabancılaşmayı engellemek ve şirketin özgün yapısını muhafaza etmek devir sınırlandırmaları ile sağlanabilir.

Pay devrine ilişkin sınırlandırmalar şirket sözleşmesi hazırlanırken kurucuların tercihi olarak öngörülebileceği gibi, daha sonra sözleşme değişikliği yöntemiyle de düzenlenebilir. Şirket sözleşmesi değişikliği ile öngörülen devir sınırlamaları geriye etkili olmaz; diğer bir deyişle şirket sözleşmesi değişikliği suretiyle yapılan sınırlamalardan beklenen fayda sözleşme değişikliği sonrasında yapılacak muhtemel devirler bakımından etki doğurur¹⁹³. Sözleşme değişikliğiyle esas sermaye payının sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması için limited şirket genel kurulunda bu yönde karar alınmalıdır. Bu genel kurul kararları alınırken kanunda düzenlenen özel nisap hükümlerine uyulmalıdır, yani temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gerekmektedir (TTK md. 621/1/c)¹⁹⁴.

Esas sermaye payının devrine ilişkin mevcut kanuni rejime kısaca değinmek gerekirse; öncelikle yazılı bir devir sözleşmesi¹⁹⁵ yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır. Limited şirkette esas sermaye pay devrine, şirketin vermiş olduğu mali ve yönetsel haklarla birlikte şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan tali mükellefiyetler ve borçlar

¹⁹³ Uzel, **a.g.e.**, s. 120.

¹⁹⁴ Şirket sözleşmesi değişikliği ile devir yasağı getirilmesinin veya devir şartlarının ağırlaştırılmasının müktesep haklara aykırılık teşkil edebileceği; bundan ötürü devri güçleştirmek için haklı ve özlü sebeplerin varlığı ile genel kurulda tüm ortakların onayının gerekliliği savunulmaktadır. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 261; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1661, s. 846; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 772b, s. 555; Çağa, **a.g.m.**, s. 594. Karşı görüşe göre ise; limited şirketlerde müktesep hak kavramının yeri bulunmamaktadır ve objektif iyi niyet kurallarına aykırılık teşkil etmedikçe devrin yasaklanması ve ağırlaştırılması halinde şirket sözleşmesinin gerekli nisaplarla değiştirileceği kabul edilmektedir. Cerrahoğlu, **a.g.m.**, s. 452 ve dn. 29; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 755.

¹⁹⁵ Devir sözleşmesinin hukuki niteliği hususu öğretilde tartışmalıdır. Bir görüşe göre; pay devir sözleşmesi, işlemin borçlanma aşamasını ve tasarruf bölümünü de içerir. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 21-17, s. 438. Diğer görüşe göre ise; devralan ve devreden arasında yazılı olarak yapılan ve noterden imzaları onaylanan pay devir sözleşmesi bir borçlandırıcı işlem olarak kabul edilir. Tasarruf işlemini ise devrin ortaklığa bildirilmesi, onay kararı verilmesi ve pay defterine yapılan kayıt teşkil etmektedir. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre, payın devrinde, devrin ortaklığa bildirilmesi, genel kurulda onay kararı alınması ve pay defterine geçirilmesi, taşınmaz mülkiyetinin devrinde tapu sicil memuruna yapılan tescil başvurusu ve tescil ile aynı hukuki niteliktedir. Öz, **a.g.m.**, s. 364-366.

da dahildir. Bu sebeple hem devir sözleşmesinde hem de esas sermaye pay senetlerinde; ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri, rekabet yasağı, önerilmeye muhatap olma, önalım ve geri alım hakları ile sözleşme cezasının koşulları yer almalıdır (TTK md. 593/2 ve md. 595/1)¹⁹⁶ 197. Böylece esas sermaye payının devri, hak ve borçlarıyla bir bütün oluşturan hukuki bir ilişkinin devri niteliğindedir; bu nedenle de devrin geçerliliği şirket genel kurulunun onayına bağlanmıştır¹⁹⁹ ve devir pay defterine yazılmak zorundadır²⁰⁰. Genel kurulun onay kararı için mülga kanunun aksine mevcut kanunda özel bir nisap öngörülmemiştir, bu sebeple artık bu karar genel kurulda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınabilecektir (TTK md. 620). Pay devrinde genel kurul onayını öngören kanun hükmü emredici değildir, limited şirket sözleşmesiyle esas sermaye payının devrine ilişkin bu onay kaldırılabilir veya ret şartlarına bağlanabilir.

Şirket sözleşmesine yazılacak hükümle esas sermaye payının devri tamamen yasaklanabilmektedir. Buna rağmen yapılan devir, şirkete karşı hüküm ifade etmeyecektir. Dolayısıyla devrin onayı için şirkete karşı müracaat etmenin de bir etkisi bulunmayacaktır.

¹⁹⁶ Bu kayıtların sözleşmeye yazma zorunluluğunun sebebi, devralanın yükümlülüklerinin tam bilincinde olmasının sağlanması, bunları bilerek payı devralması ve bu hususta onun bilgilendirmesi yükümünün devredene yükletilmesidir. Kayıtların sözleşmede yer almamasının sözleşmeyi geçersiz kılıp kılmayacağı öğretide tartışmalıdır. TTK md. 595'in gerekçesindeki açıklamalar kayıtların devir sözleşmesinde bulunmamasının sözleşmeyi geçersiz kılmayacağı ve sadece devredenin sorumluluğuna sebep olacağı görüşünü ortaya koymaktadır. Diğer görüşe göre ise; kanunda *numerus clausus* olarak öngörülen ve açıkça yazılması şart koşulan kayıtların, devir sözleşmesinde bulunmaması sözleşmeyi geçersiz kılacaktır. Bu durumda taraflar aldıklarını geri verecek ve böylece esas sermaye payı sahibine geri dönecektir. Bu görüş hakkında bkz. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 21-18, s.483; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 373; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 139; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 218.

¹⁹⁷ Esas sermaye pay senetlerinde ve devir sözleşmesinde bulunması şart koşulan kayıtların düzenlendiği TTK md. 593/2 ve md. 595/1 hükümlerinin kaynağını, sırasıyla İsvBK md. 784/2 ve md. 785/2 oluşturmaktadır. Mevzu düzenlemede, gösterilmesi gereken kayıtlar TTK'da olduğu gibi tek tek sayılmamış, şirket sözleşmesinde öngörülen hak ve borçların aynısının esas sermaye pay senetlerinde ve devir sözleşmesinde bulunma zorunluluğuna dikkat çekilmiştir.

¹⁹⁹ Aksi şirket sözleşmesi ile öngörülmediği takdirde alınması gereken genel kurul onayının mahiyeti ve devre etkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Arslanlı Halil, "Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere Dair 520 nci Maddesi Hükümleri", **Batider**, C. 2, S. 2, 1963, s. 171 vd.

²⁰⁰ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 240; Yanlı, **Şekil**, s. 675; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 132.

Devir koşulları her bakımdan ağırlaştırılabilir. Örneğin, devrin geçerli olabilmesi için tüm ortakların onayı aranabilir ya da payı devralan kişide Türk vatandaşı olması, belli bir mesleğe mensup bulunması gibi belli özelliklerin varlığı şart koşulabilir. Ağırlaştırıcı koşulların tüm ortakları kapsamaması da gerekmez, sadece belli paylar için şirket sözleşmesinde öngörülebilir²⁰¹.

TTK md. 594 uyarınca, şirket esas sermaye paylarını içeren bir pay defteri tutmak zorundadır. Bu defterde; ortakların adları, soyadları, adresleri, her ortağın sahip olduğu esas sermaye payının sayısı, esas sermaye pay devirleri ve geçişleri, itibari değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları ile sahiplerinin adları ve adresleri yer alır. Pay defterindeki kayıtların kurucu etkiye sahip olup olmadığı öğretide tartışma konusu idi²⁰². TTK ile bu tartışmaya son verilmiş olup madde gerekçesinde pay defterine kaydın bildirici yani ispat edici niteliğe sahip olduğu vurgulanmıştır. Dolayısıyla geçerli bir genel kurul onayına rağmen pay defterine kayıt yapılmaz ise, devralan esas sermaye payını devraldığını şirkete karşı ileri sürebilecektir; geçersiz bir onaya rağmen pay defterine yapılan kayıt da şirkete karşı hüküm ifade etmeyecektir. Bununla birlikte şirket sözleşmesine konulacak hükümle pay defterindeki kayıtlara kurucu etki tanınması mümkündür²⁰³.

²⁰¹ Çağa, **a.g.m.**, s. 594.

²⁰² eTTK md. 520 uyarınca, pay devrinin şirkete karşı hüküm ifade etmesi için iki şart yerine getirilmekteydi; bunlar devrin şirkete bildirilmesi ve pay defterine kayıttır. Pay defterine kayıt yapılana dek devralan ortak sıfatını kazanmış olmaz, devir işlemi askıda hükümsüzdür ve pay defterine kayıtlarla birlikte devir geçerlilik kazanır. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 240; Arslanlı, **520'nci Madde**, s. 168-169; Çağa, **a.g.m.**, s. 591 ve 599; Doğanay, **a.g.m.**, s. 93; Öz, **a.g.m.**, s. 355 ve 376. Diğer görüşe göre ise, şirket genel kurulunun onayı ile devir gerçekleşmiş olup pay defterine kayıt için gerekli olan kanuni maddi şart yerine gelmiştir. Bu nedenle pay defterine kayıt sadece genel kurulun onayını yansıtmaktadır, kurucu nitelikte değildir. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1659, s. 844; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2030-2031; Çonkar M. Halil, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının İspatlanması**, İstanbul, 2009, s. 81.

²⁰³ Tekinalp'e göre, TTK md. 577/1/a düzenlemesi bu kurucu etkiyi kapsayacak kadar geniş ve esnek. Böylece payın devri akıcılık kazanmış olur. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 21-11 ve 21.12, s. 481.

Son olarak esas sermaye pay devrinin şirket sözleşmesi değişikliğini gerektirip gerektirmediği öğretide tartışma konusu olmuştur²⁰⁴. Şirket alacaklılarının esas sermaye pay ve miktarlarına müdahale haklarının olmaması, pay defteri ve sicile her yıl verilen ortaklar listesi sayesinde değişiklikler hakkında bilgi edinme imkânının var olması, esas sermaye pay devrinin şirket sözleşmesi değişikliğini gerektirmesinde kamu yararının bulunmadığını göstermektedir. Özetle, devrin şirket sözleşmesi değişikliği üzerinde hiçbir etkisi bulunmadığı, herhangi bir menfaate hizmet etmeyip aksine karışıklığa sebep olduğu için şirket sözleşmesi değişikliğine gidilmesine gerek yoktur²⁰⁵.

3. Önerilmeye Muhatap Olma, Önalım, Geri Alım ve Alım Hakları Öngören Hükümler

Önerilmeye muhatap olma, önalım (şufa), geri alım (vefa) ve alım (işтира) hakları, şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde bağlayıcı olan isteğe bağlı kayıtlar arasında sayılmıştır (TTK md. 577/1/b). Ayrıca TTK md. 587/1/j uyarınca tescil edilecek hükümlerden olup, sicilin olumlu işlevine konu olmaktadırlar. Şayet şirket sözleşmesinde öngörülmüş ise, limited şirket esas sermaye payı devir sözleşmesinde veya esas sermaye pay senetlerinde bu kayıtlara yer verilmelidir (TTK md. 593/2 ve 595/1)²⁰⁶.

²⁰⁴ Limited şirkette esas sermaye payı devrinin şirket sözleşmesinin değişikliğini gerektirmediği yönündeki görüş hakkında bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 251 vd.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1665, s. 849; Cerrahoğlu, **a.g.m.**, s. 451; Çağa, **a.g.m.**, s. 602; Doğanay, **a.g.m.**, s. 93; Öz, **a.g.m.**, s. 385; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2046; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 144. Öte yandan sermaye miktarı değişmese dahi, payın devrinin şirket sözleşmesi değişikliğini gerektirdiğine dair görüş için bkz. Paşamehmetoğlu Yavuz, “Şirket Sözleşmelerine Ve Pay Devrine İlişkin Bir İnceleme”, **TNB Hukuk Dergisi**, S. 35, 1982, s. 31.

²⁰⁵ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 251 vd.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1665, s. 849; Cerrahoğlu, **a.g.m.**, s. 451; Çağa, **a.g.m.**, s. 602; Doğanay, **a.g.m.**, s. 93; Öz, **a.g.m.**, s. 385; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2046; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 144. Ayrıca bu yönde Yargıtay’ın vermiş olduğu 06.02.1962 tarihli, E. 1961/31999, K. 62/512 numaralı karara bkz. Batider, C. 2, S. 3, 1964, s. 494 vd.

²⁰⁶ Bu husus hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm IV. B. 1. *Pay Devrinin Sınırlandırılmasına İlişkin Hükümler*.

Pay devir kısıtlaması niteliği de taşıyan önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları limited şirket sözleşmesi ile tanınabilmektedir²⁰⁷. Şirket sözleşmesi ile ortaklara söz konusu haklardan biri tanınmış ve esas sermaye payı devredilirken bu hakların gerekleri devreden ortak tarafından yerine getirilmeden üçüncü bir kişiye devir işlemi yapılmışsa; genel kurul onay vermez, müdürler pay defterine kayıt yapmaz ve devralan ortak sıfatını kazanmış olmaz²⁰⁸. Bunun yanı sıra her ne kadar pay devir sözleşmesinde veya esas sermaye pay senetlerinde bu haklara yer verilmesi gerekse de, ortakların şahsına tanınmış olduklarından esas sermaye payının devri ile birlikte devralana geçmiş olmazlar²⁰⁹. Diğer bir deyişle, bu haklar ortakların kişiliklerine tanınmıştır ve esas sermaye payının devrinden etkilenmezler, devirle birlikte ortaklık sıfatı son bulan şahsa bağlı bu haklar da son bulacaktır.

Malikin sahip olduğu mülkiyeti devretme yetkisinin bir başkası lehine sınırlandırılması sonucunu doğuran önalım, geri alım ve alım haklarının kullanılış yöntemleri arasındaki farklılıklar bir kenara bırakılırsa; bunların ortak özellikleri, hak sahibinin tek taraflı ve yenilik doğurucu beyanı ile hakkını kullanması halinde malikin hak sahibine karşı mülkiyeti devretme yükümlülüğü altına girmesidir²¹⁰.

²⁰⁷ Şirket sözleşmesine konulan esas sermaye payı üzerindeki önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım veya alım haklarının amacı; payın devredilmesi durumunda hak sahibine öncelik sağlamak suretiyle payın istenmeyen üçüncü kişilerin eline geçmesine, şirketteki güç dengesinin değişmesine, çoğunluk ortaklarının egemenliğinin yitirilmesine ve oy sözleşmelerinin işlemez hale getirilmesine engel olmaktır. Tekinalp Ünal, “Anonim Ortaklık Payının Alım, Önalım, Geriyealım ve Benzer Haklara Konu Olması”, **Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu 1. Tebliğler**, İstanbul, 1978, s. 345; Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s. 98 vd.; Bahtiyar Mehmet, “Anonim Ortaklık Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri”, **Batider**, C. 21, s. 2, 2001, s. 88.

²⁰⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-13, s. 462; Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s. 100; Steiger, **a.g.e.**, s. 166.

²⁰⁹ Steiger, **a.g.e.**, s. 166; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 92; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 143.

²¹⁰ Tandoğan Haluk, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C. I/1, İstanbul, 2008, s. 273 vd.; Oğuzman M. Kemal/Seliçi Özer/Oktay-Özdemir Saibe, **Eşya Hukuku**, 17. bs., İstanbul, 2014, s. 526 vd.; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 239; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 83.

Alım hakkı, hak sahibine, malikin satmak isteyip istemediğine bakılmaksızın söz konusu esas sermaye paylarını iktisap etme imkânı verir²¹¹. Tek taraflı bir beyanla dilediği zaman alım hakkı kullanılınca, muhatap ile alım hakkı sahibi arasında, bir satış ilişkisi doğar²¹². Böylece muhatap ortak, alım hakkının konusu olan esas sermaye payının mülkiyetini alım hakkı sahibine devretme borcu altına girer, buna karşılık hak sahibi de bedeli ödeme borcu altına girer²¹³.

Geri alım hakkında ise, esas sermaye payını bir başkasına devretmiş olan ortağa, tek taraflı irade beyanı ile söz konusu payı geri alabilme yetkisi verilmektedir. Kısaca, satılan esas sermaye payını bedeli karşılığında geri alma imkânı sağlayan bir haktır. Geri alma bedeli kararlaştırılır, kararlaştırılmamışsa şüphe halinde esas sermaye payı satılırken verilmiş olan bedelle geri alınır²¹⁴.

Önalım hakkı da, ortağın esas sermaye payını bir üçüncü kişiye devretmesi üzerine, hak sahibine tek taraflı irade beyanı ile malın alıcısı olabilme yetkisi sağlamaktadır. Önalım hakkı niteliği itibariyle, şarta bağlı alım hakkı niteliğindedir²¹⁵. Önalım hakkında hak sahibi üçüncü kişinin vereceği bedeli ödeyecekse adi (sınırsız) önalım, önceden kararlaştırılan bedeli ödeyecekse mevsuf (sınırlı) önalım söz konusu olur²¹⁶.

Önerilmeye muhatap olma hakkı²¹⁷ ise, yeni bir ortaklık hakkı olup limited şirket esas sermaye payının devri halinde, üçüncü kişilerden önce diğer ortakların kendilerine

²¹¹ Tandoğan, **a.g.e.**, s. 274; Steiger, **a.g.e.**, s. 165.

²¹² Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s. 527.

²¹³ Bu husus uluslararası uygulamada ve literatürde satmaya zorlama (*call option*) hakkı şeklinde adlandırılır. *Call option* hakkı, sahibine karşı tarafı, anlaşılan miktarda payları önceden belirlenen fiyatla satmaya çağırmak imkânı verir, muhatap olan yönünden ise satma yükümlülüğünü ifade eder. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 62-63.

²¹⁴ Tandoğan, **a.g.e.**, s. 275.

²¹⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s. 533.

²¹⁶ Tandoğan, **a.g.e.**, s. 274; Steiger, **a.g.e.**, s. 166.

²¹⁷ Önerilmeye muhatap olma hakkına benzer nitelikte uluslararası uygulamada ve literatürde satın alma (*put option*) hakkı bulunmaktadır. *Put option*, esas sermaye paylarının sahibine, paylarının satın alınmasını diğer tarafa bildirmesi hakkını verir; yani hak sahibi “paylarımı al!” bildiriminde bulununca diğer taraf payları önceden belirlenmiş olan fiyattan satın almak borcu altına girer. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 7-13, s. 62.

devretme önerisinin yapılması hakkı olarak tanımlanabilir²¹⁸. Bu hakka öğretide “gerçek olmayan önalım hakkı”, “öncelik hakkı” veya “öncelikle alım hakkı” da denilmektedir²¹⁹. Yenilik doğurucu bir hak olmayıp, sadece esas sermaye paylarını devretmek isteyen ortağa belirli kişilere öneride bulunma zorunluluğu içermektedir. Önalım hakkından farklı olarak burada bir satış olgusunun varlığı şart değildir, dolayısıyla basit bir esas sermaye payı devri niyetinin varlığı yeterlidir²²⁰. Yine önalım hakkında ortağın satış önerisinden cayma imkânı yoktur, oysa önerilmeye muhatap olma hakkında ortağa bir taraftan öneride bulunma zorunluluğu yüklenirken diğer taraftan ondan cayabilme imkanının da yolu açık tutulmuştur²²¹.

Önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının kullanılma koşulları, esas sermaye paylarının bu haklar çerçevesinde tutarlarının ne olduğu veya nasıl belirleneceği ve ödeneceği, kullanılma zamanları gibi hususlar, çekişmeleri ve tereddütleri önlemek bakımından kuşkusuz şirket sözleşmesinde önceden belirlenebilir.

Önerilmeye muhatap olma hakkına ayrıca anonim şirketlerde şartlı sermaye artırımına ilişkin TTK md. 466’da yer verilmiştir. Bu maddede bahsi geçen hak, kaynağı İsviçre hukuku olan yeni bir pay sahipliği hakkıdır ve “*Vorwegzeichnungsrecht*” anlamına gelen kavrama tekabül etmektedir. Şartlı sermaye artırımında başlangıçta değiştirme veya alım hakkı ile donatılmış tahvil ve benzeri borçlanma araçları ihraç edilir ve pay senetleri ancak bu değiştirme veya alım haklarının kullanılmasıyla iktisap edilir. Diğer bir anlatımla, bu hak sadece şartlı sermaye artırımlarında rüçhan hakkının yerini yasal olarak ikame eden bir hak olup, ortakların mevcut sermaye oranı, buna bağlı oy gücü ve malvarlığı hakları bununla korunmaktadır. Oysa limited şirketlere ilişkin düzenlemelerde (TTK md. 577/1/b, md. 587/1/j, md. 593/2, md. 595/1, md. 616/2/b) bahsi geçen önerilmeye muhatap olma hakkı, yine kaynağı İsviçre hukuku olan fakat “*Vorhandrecht*” anlamına gelen tamamen farklı bir kavrama işaret etmektedir. Limited şirketlerin şartlı sermaye artırımını yapması ve değiştirme veya alım haklarını içeren tahvil veya diğer borçlanma araçlarını çıkarması ve halka arz etmesi mümkün değildir. Bu sebeple anılan sermaye piyasası araçlarına dayanan önerilmeye muhatap olma hakkından limited şirketler açısından bahsedilemeyeceği açıktır. Kanunda yer alan önerilmeye muhatap olma hakkının, ortağın esas sermaye payını satmadan önce diğer ortaklara önermesi anlamına gelen öncelikle alım hakkı şeklinde anlaşılması gerekmektedir. Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 1652; Pulaşlı Hasan, “Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar”, **Batider**, C. 25, S. 2, 2009, s. 50-54.

²¹⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, N. 854, s. 606; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-13, s. 462; Pulaşlı, **Limited Şirketler**, s. 53.

²¹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, N. 855, s. 606; Tekinalp, **Haklara Konu Olma**, s. 349; Pulaşlı, **Limited Şirketler**, s. 53; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 90.

²²⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, N. 855, s. 606; Tekinalp, **Haklara Konu Olma**, s. 354; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 90.

²²¹ Tekinalp, **Haklara Konu Olma**, s. 349.

Kural olarak nispi hak (sözleşmesel) niteliğindeki bu hakların şirket sözleşmesinde öngörülmesi ve ticaret siciline tescil edilecek hususlar arasında yer alması acaba, medeni hukuktaki şerh sistemine benzer bir şekilde güç kazandırarak bu haklara eşyaya bağlı borç niteliği²²² verip vermediği hususu burada önem arz etmektedir. Anonim şirketlerde bu sorunla ilgili olarak öğretideki baskın görüş; payların üçüncü kişiye devri halinde, hak sahibinin malik ortaktan sadece tazminat isteyebileceği ve söz konusu haklarını üçüncü kişiye karşı geçerli olarak ileri süremeyeceği şeklindedir²²³. Bu görüşe göre, üçüncü kişinin kötü niyetli olmasının dahi sonucu değiştirmeyeceği belirtilmektedir. Esas sermaye pay senetlerine bahsi geçen hakların açıkça yazılmış olması sadece üçüncü kişilerin iyi niyetini ortadan kaldıracaktır ve yine hak sahibi üçüncü kişinin kötü niyetine dayanarak geri istemde bulunamayacaktır. Zira burada kötü niyetin etkisi yoktur, olsa olsa TBK md. 49 bağlamında haksız fiil hükümlerine dayanabilecektir²²⁴. Ayrıca gerekçe olarak, söz konusu hakların anonim şirketler açısından şirket sözleşmesinde düzenlenmiş olmasının zorunluluk arz etmediği ve tescil edilecek hususlar arasında sayılmadığından üçüncü kişiler açısından sicilin olumlu işlevinin hüküm doğurmayacağı ifade edilmiştir (TTK md. 339 ve md. 354)²²⁵.

Limited şirketlerde ise önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının şirket sözleşmesinde öngörülmeleri halinde bağlayıcı olacağı vurgulanmış ve bu haklar tescil edilecek hususlar arasında zikredilerek ticaret sicilinin olumlu işlevinden faydalanacağı belirtilmiştir (TTK md. 577/1/b ve md. 587/1/j). Böylece limited şirket ortağı esas sermaye payını bu hakların gereklerine uymaksızın bir üçüncü kişiye devrettiğinde, hak sahibi şirket genel kurulunun devre onay vermesine engel

²²² Medeni hukuktaki tapu siciline şerh sistemi ve eşyaya bağlı borç olma niteliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tandoğan, **a.g.e.**, s. 280 vd.; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s. 526 vd.

²²³ Tandoğan, **a.g.e.**, s. 280; Tekinalp, **Haklara Konu Olma**, s. 354; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 93 ve 101; Steiger, **a.g.e.**, s. 165.

²²⁴ Tekinalp, **Haklara Konu Olma**, s. 356.

²²⁵ Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 93 ve 100.

olabilecektir, genel kurul onayının şirket sözleşmesi ile kaldırılmış olduğu ihtimalde ise bu durumun pay defterine kayda engel teşkil ettiğini ileri sürebilecektir²²⁶. Hak sahibi payı devralan üçüncü kişiye başvurabilecek ve payların mülkiyetini talep edebilecektir. Öte yandan bu haklar her ne kadar birer medeni hukuk/borçlar hukuku kurumu olsa da, bağlayıcı olabilmeleri için şirket sözleşmesinde öngörülmesinin şart olması ve ticaret siciline tescille birlikte üçüncü kişiler açısından ileri sürülebilir olmasından ötürü adeta bir bağlam gibi pay devri sınırlaması niteliği arz etmektedirler²²⁷. Bu sebeple “sözleşmesel” değil, “ortaksal” özellik taşıdıklarının kabulü gerekmektedir²²⁸.

Öte yandan TTK md. 638 kapsamında çıkma hakkının²²⁹ kullanılması durumunda bu esas sermaye paylarını alma konusunda diğer ortaklara öncelik hakkı şirket sözleşmesiyle öngörülebilir. Bu ihtimalde müdürler, çıkma hakkının kullanıldığını ortaklara bildirmeli ve belirleyecekleri makul süre içinde şirketten çıkan ortağın esas sermaye paylarını satın almaya hak sahibi olan kişileri davet etmelidir²³⁰.

4. Ek Ödeme Yükümlülüğü Öngören Hükümler

Kuruluş esnasında şirket sözleşmesine konulacak hükümle ya da daha sonra şirket sözleşmesi değişikliği ile ortaklara, esas sermaye bedeli dışında ek ödeme yükümlülüklerinin²³¹ getirilmesi mümkündür (TTK md. 577/1/c ve md. 607). Bu imkân TTK ile getirilen yeniliklerden biri olmakla birlikte, eTTK’da ek ödeme

²²⁶ Önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının, esas sermaye payının devri halinde pay defterine kayıttan kaçınma nedenleri arasında sayılması bu hakların bağlam gibi güçlendirilmiş olacağı öğretide kabul edilmektedir. Tekinalp, **Haklara Konu Olma**, s. 357; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 101.

²²⁷ Karşı görüş hakkında bkz. Uzel, **a.g.e.**, s. 141.

²²⁸ Aynı yöndeki görüş hakkında bkz. Tekinalp Ünal, **Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları**, İstanbul, 2012, s. 84.

²²⁹ Çıkma hakkı konusunda ayrıntılı bilgi için aşağıda bkz. Bölüm IV. B. 12. *Çıkma Hakkının Tanınması, Kullanılmasının Şartları ve Ayrılma Akçesine İlişkin Hükümler*.

²³⁰ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 156.

²³¹ Ek ödeme yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Karakılıç Hasan, “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”, **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 2, 2014, s. 107 vd.

yükümlülüklerini yasaklayan bir düzenleme bulunmadığı için, şirket sözleşmesine ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümler konulabileceği öğretide kabul edilmişti²³².

Ek ödeme yükümlülüğü, şirket sözleşmesinde öngörülmesi koşulu ile ve kanunda belirtilen şartların ²³³ gerçekleşmesi halinde, ortaklara şirkete nakdi ödemelerde bulunma borcu yüklemektedir. Başka bir deyişle ortaklardan ek nakdi ödeme talep edilebilmesi için, hem bu hususun şirket sözleşmesinde öngörülmüş olması hem de kanunda belirtilen şartların gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Limited şirket sözleşmesi ile ortakların tümü veya sadece münferit bir ortak için ek ödeme yükümlülüğü öngörülebileceği gibi, bazı grup payları için de bu tarz bir yükümlülük öngörülebilir²³⁴.

Ek ödeme yükümlülüğü ancak nakit para şeklinde olabilir, bu sebeple miktarının ne olduğu şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmelidir. Şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme, belli bir miktar (örneğin 5.000 TL) veya esas sermaye payı ile bağlantılı bir oran (örneğin esas sermaye payının yüzde ellisi) şeklinde düzenlenebilir²³⁵. Ancak bu miktarın esas sermaye payını esas alan belirli bir tutar olarak öngörülmesi ve esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşmaması gerekmektedir (TTK md. 603/3). Böylece ek ödeme yükümlülüğünün istenildiği kadar yüksek belirlenmesinin önüne geçilmiştir ve azınlıkta kalan ortaklar kötüye kullanımlara karşı korunmuş olmaktadır²³⁶.

²³² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1697, s. 870; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 188.

²³³ Bu kanuni şartlar; şirket esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılayamaması, şirketin bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması ile şirket sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir halin gerçekleşmiş bulunması şeklindedir (TTK md. 603/1/a-b-c).

²³⁴ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-13, s. 462; Karakılıç, **a.g.m.**, s. 108.

²³⁵ Karakılıç, **a.g.m.**, s. 117.

²³⁶ Aynı hüküm İsviçre limited şirketler hukukunda da bulunmaktadır. (İsvBK md. 795/2) Böckli, **a.g.m.**, s. 12; Demirkapı/Yıldırım, **a.g.m.**, s. 446 ve dn. 50.

Şirket sözleşmesi ile konulmuş bulunan ek ödeme yükümlülüklerinin azaltılması veya kaldırılması, ancak esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının şirket zararları tamamen karşılaması halinde, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere göre kıyasen yapılır.

Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payına bağlıdır, bu sebeple payı devralan bu yükümlülükten sorumlu olacaktır. Devralanın bu yükümlülüklerden haberdar olmadığını ileri sürerek sorumluluktan kurtulması mümkün değildir²³⁷. Nitekim, ek ödeme yükümlülükleri hem şirket sözleşmesinde düzenlenmek zorundadır, hem ticaret siciline tescil edilecek hususlar arasında yer almaktadır hem de esas sermaye pay senetlerine yazılması gereken kayıtlardandır (TTK md. 587/1/j ve md. 593/2). Bu sayede esas sermaye payını devralan kişinin ek ödeme yükümlülüğünün varlığını bilmediğini ileri süremeyeceğinin ve bu yükümlülüğü bilerek payı devraldığının kabulü gerekmektedir.

TTK md. 607 uyarınca şirket sözleşmesini değiştirmek suretiyle, ek ödeme yükümlülüğü öngören veya mevcut yükümlülüğü artıran genel kurul kararları *ilgili tüm ortakların onayı* ile alınabilecektir. Bu bağlamda bahsi geçen onay her durumda oybirliği demek değildir ve çoğunluk kararıyla da ilgili ortağın onayı olmaksızın ek ödeme yükümlülüğü yükletilemez. Ayrıca, bu maddede ilgili tüm ortaklardan bahsedilmesi, ek ödeme yükümlülüğünün tüm paylara yükletilmesinin zorunlu olmadığını da ayrıca göstermektedir²³⁸. Özetle, ek ödeme yükümlülüğü ancak şirket sözleşmesi ile bir kısım pay ile pay gruplarına veyahut paylarının tümüne yükletilebilecektir.

5. Yan Edim Yükümlülüğü Öngören Hükümler

²³⁷ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 144 ve 190; Karakılıç, **a.g.m.**, s. 132.

²³⁸ Çoştan Hülya, “Limited Şirkette Genel Kurul Nisapları”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, S.1, 2015, s. 70.

İkincil (tali) mükellefiyet olarak da adlandırılan yan edim yükümlülüğü, TTK ile getirilen diğer yeniliklerden biridir. Limited şirket ortağına yan edim yükümlülüğünün yükletilebilmesi için yine şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmak zorundadır (TTK md. 577/1/d). Ancak şirket sözleşmesi ile öngörülebilecek bu yükümlülükler; şirketin işletme konusunun gerçekleşmesine, ortakların belirli özelliklerinin korunmasına ve şirketin başka şirketlerin hâkimiyetine girmemesi amacına hizmet etmesi gerekmektedir²³⁹. Bu kapsamda TTK md. 606'nın gerekçesinde nelerin yan edimlerin konusunu oluşturabileceğine dair örnekler verilmiştir. Örneğin; süt, pancar, şeker kamışı, meyve gibi ham veya işlenmiş ürünlerin teslimi, park yeri veya depo yeri sağlanıp kullanılması, taşıma gibi hizmetlerin sunulması ve benzeri edimler yan edim yükümlülüğü olarak öngörülebilir. Netice itibariyle yan edim yükümlülüğünde, ek ödemedeki gibi nakdi bir edim değil, konusu para olmayan ve dönemsel olarak tekrar eden yapma, yapmama, katlanma veya kullandırma edimleri söz konusudur.

Ek ödeme gibi yan edim yükümlülüğü de esas sermaye payına bağlıdır ve payın devredilmesi halinde devralan kişi yan edim yükümlülüğünü de devralmış olur²⁴⁰. Yan edim yükümlülüklerinin de şirket sözleşmesinde bulunması, ticaret siciline tescil edilecek hususlar arasında yer alması ve esas sermaye pay senetlerine yazılması gerekmektedir (TTK md. 587/1/J ve md. 593/2). Bu sebeple payı devralan kişi, yan edim yükümlülüklerinin varlığını bilmediğini ileri süremeyecek ve sorumluluktan kaçamayacaktır.

²³⁹ Bkz. TTK md. 607'nin gerekçesi. Mehaz İsviçre düzenlemesinde, yan edim yükümlülüklerinin, şirketin amacının gerçekleşmesine, ortakların şirket veya diğer ortaklar nezdinde konumunu ve bağımsızlığını korumaya hizmet etmesi gerektiği madde metninde belirtilmiştir (İsvBK md. 796/2). Ayrıca bkz. Böckli, a.g.m., s. 14.

²⁴⁰ Limited şirket payının devri kural olarak genel kurul onayına bağlıdır ve esas sermaye payını devralmak isteyen kişinin yan edim yükümünü ifa edemeyeceği hallerde şirket onay vermekten kaçınacaktır.

TTK md. 607’de belirtilen sonradan şirket sözleşmesini değiştirmek suretiyle yan edim yükümlülüğü öngören veya mevcut yükümlülüğü ağırlaştıran genel kurul kararları ancak *ilgili tüm ortakların onayı* ile geçerli olacaktır. Bu bağlamda bahsi geçen onay her durumda oybirliği demek değildir ve çoğunluk kararıyla da ilgili ortağın onayı olmaksızın yan edim yükümlülüğü yükletilemez. Ayrıca, bu maddede belirtilen ilgili tüm ortaklar ibaresi, yan edim yükümlülüğünün tüm paylara bağlı olmasının zorunlu olmadığını göstermektedir²⁴¹. Nitekim TTK md. 606’nın gerekçesinde de yan edim yükümlülüğünün bir kısım esas sermaye paylarına veya pay kategorilerine yüklenebileceği veya payların tümüne yönelik olabileceği vurgulanmıştır.

6. Veto Hakkı veya Üstün Oy Hakkı Tanıyan Hükümler

TTK’nın limited şirketler hukukuna getirmiş olduğu yeniliklerden bir diğeri de belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı veya üstün oy hakkının sağlanmasıdır (TTK md. 577/1/e). Belirli esas sermaye pay gruplarına veya kurucu ortaklara bazı genel kurul kararları alınırken veto hakkı tanınabilir²⁴². Örneğin, A grubu sermaye paylarının sahipleri sermaye artırımını kararını onaylamadıkları takdirde, bu kararın geçersiz olacağı şeklinde bir veto hakkına şirket sözleşmesinde yer verilebilir. Yine genel kuruldaki oylamalarda, oylarda eşitlik halinde bazı ortaklara onların bulunduğu tarafın oylamayı kazanması gibi üstün oy hakkı tanınabilir. Bu sayede hukukumuzda kişisel özel hak kavramı girmiş bulunmaktadır²⁴³.

²⁴¹ Çoştan, **Nisaplar**, s. 70

²⁴² Ancak bu durum dahi, TTK md. 618’de ifadesini bulan “oysuz pay sahibi olmaz” ilkesi gereğince her pay sahibinin en az bir oy hakkına sahip olacağı kuralını etkilemez. Al Şengül, “TTK Tasarısına Göre Limited Şirketlerde Genel Kurul”, **Fırat Öztan’a Armağan**, C. 1, Ankara, 2010, s. 189. TTK md. 618 hakkında ayrıntılı bilgi için aşağıda bkz. Bölüm IV. B. 9. *Genel Kurulda Karar Almaya, Oy Hakkına ve Oy Hakkının Hesaplanmasına İlişkin Hükümler*.

Şirket sözleşmesiyle ortaklardan birine genel kurul kararlarını veto hakkı tanınması şirket için faydalı sonuçlar doğurabilir. Örneğin, şirket mali açıdan küçük bir paya sahip ortağa bağlı ise, bu kimseye veto hakkı tanıyarak o kimsenin şirkette kalması sağlanabilir. Böckli, **a.g.m.**, s. 20; Demirkapı/Yıldırım, **a.g.m.**, s. 449.

²⁴³ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 18-12, s. 450 ve No. 19-13, s. 462.

Veto hakkı sadece genel kurul kararlarıyla ilgili olarak tanınabilir, müdürlerin kararlarına karşı veto hakkının tanınması mümkün değildir. Ancak müdürlerin kararlarının genel kurul onayına sunulması kararlaştırılmışsa, bu durumda veto hakkı müdürlerin de kararlarını kapsayacak şekilde genişlemiş olur²⁴⁴. Öte yandan, veto hakkının kötüye kullanılmasını önlemek amacıyla İsviçre kanun koyucusu şirket sözleşmesinde veto edilebilecek genel kurul kararlarının sınırlarının belirlenmesini şart koşturmuştur (İsvBK md. 807/1)²⁴⁵.

Veto hakkı veya üstün oy hakkı tanınmak isteniyorsa muhakkak şirket sözleşmesinde öngörülmelidir, zira ancak öngörülmeleri halinde hem şirket hem de ortaklar için bağlayıcı olacaklardır. Dolayısıyla şirket sözleşmesinde kendisine veto veya üstün oy hakkı tanınan ortak da belirtilmelidir. Bu haklar tescil ve ilan edilecek hususların düzenlenmiş olduğu TTK md. 587’de yer almadığından üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir²⁴⁶.

Veto ve üstün oy hakkı, pay devrinde devralana geçmez. Bu haklar ortakların kişiliklerine şirket sözleşmesi ile tanındığı için pay devrinden etkilenmezler ve devredenin ortaklık sıfatı sona ereceği için şahsa bağlı üstün haklar da kendiliğinden sona erecektir²⁴⁷. Ayrıca ortak ölür veya başka bir nedenden ötürü şirketten ayrılırsa bu hak da sona erer.

TTK siteminde paya tanınan üstünlükler imtiyaz olarak kabul edilir (TTK md. 478). Oysa veto ve üstün oy hakkı paya değil; kişiye, makama, sığata bağlanan haklar olup imtiyaz teşkil etmezler. Kişiyeye bağlanan bu haklar akdi (sözleşmesel) hak olarak

²⁴⁴ Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2084; Demirkapı/Yıldırım, **a.g.m.**, s. 450 ve dn. 68.

²⁴⁵ Böckli, **a.g.m.**, s. 20; Duc, **a.g.m.**, s. 93.

²⁴⁶ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-13, s. 461.

²⁴⁷ İlgili İsviçre düzenlemesi (İsvBK md. 807/3) uyarınca veto hakkının devredilemez nitelikte bir hak olduğu belirtilmiştir, bu durum da veto hakkının ortakların şahsına sıkı sıkıya bağlı olduğunu göstermektedir. Böckli, **a.g.m.**, s. 20; Demirkapı/Yıldırım, **a.g.m.**, s. 450 ve dn. 66; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2085.

nitelendirilirler. Limited şirketler açısından TTK md. 577/1/e hükmü uyarınca veto ve üstün oy hakkı tanıyan düzenlemelerin şirket sözleşmesine konulması mümkündür. Ancak sözleşmesel bir hakkın anonim şirket esas sözleşmesine konulması ona anonim şirketler hukukuna ait bir hak niteliği vermez²⁴⁸. Anonim şirket esas sözleşmesinin içeriği düzenlenirken sadece zorunlu kayıtlara yer verilmiş, isteğe bağlı kayıtlar benzeri bir düzenleme öngörülmemiş olduğundan veto, üstün oy hakkı gibi kişisel özel hakların anonim şirket ortakları için esas sözleşme ile öngörülmesi mümkün değildir. Zira TTK md. 340 hükmüyle getirilen emredici hükümler ilkesi de bu sonucu desteklemektedir²⁴⁹.

7. Sözleşme Cezası Öngören Hükümler

Kanunda ya da şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri halinde uygulanabilecek sözleşme cezası²⁵⁰ hükümleri, şirket sözleşmesi ile öngörülmelidir (TTK md. 577/1/f). Örneğin, ek ödeme ile yan edim yükümlülüklerinin ifasını sağlamak üzere, rekabet yasağına aykırılık hallerinde veya taahhüt edilmiş esas sermayenin ödenmemesi durumunda cezai şart öngörülebilir. Cezai şart bir miktar paranın ödenmesi şeklinde olabileceği gibi ilgili ortağın çıkarılması da olabilir²⁵¹.

Türk Borçlar Kanunu'nun 179-181. maddeleri arasında düzenlenmiş olan cezai şart, borçlunun borcunu ihlal etmesi halinde alacaklıya ödemeyi kabul ettiği ve ekonomik

²⁴⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 789, s. 566; Tekinalp, **İmtiyazlı Paylar**, s. 11-12.

²⁴⁹ Anonim şirket esas sözleşmesine yazılan akdi hakların mülga kanun döneminde borçlar hukuku genel hükümler çerçevesinde değerlendirileceği ve akdin taraflarınca karşılıklı olarak anlaşmak suretiyle değiştirilebileceği ve kaldırılabilirliği kabul edilmekteydi. Ancak TTK ile getirilen emredici hükümler ilkesi esas sözleşmede yer alan bu yöndeki hakları TTK cevaz vermediği sürece geçersiz saymaktadır. Tekinalp, **İmtiyazlı Paylar**, s. 11-12. Bu hususta Yargıtay'ın görüşü hakkında ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD. 25.12.1987 tarihli ve 3565/7565 sayılı karar.

²⁵⁰ “Cezai şart”, “ceza koşulu” veya “ceza kaydı” terimleri de kullanılmaktadır.

²⁵¹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-13, s. 462; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 352.

değeri olan bir edimdir²⁵². Genel kural gereği; borcunu ifa etmeyen veya borca aykırı şekilde ifa eden borçlu alacaklının zararını tazmin ile yükümlüdür ve bunun için alacaklı zararını ispat zorundadır (TBK md. 112). Bu ispat külfetiyle karşılaşmak istemeyen alacaklılar, borçluyu doğru dürüst ifade bulunmaya sevk edici olması hasebiyle, borcun ihlal edilmesine bağlı olarak sözleşmede cezai şart kararlaştırırlar.

Cezai şart, hukuki niteliği itibariyle fer'i nitelikte²⁵³ ve geciktirici şarta bağlı bir edim borcudur ²⁵⁴. Asıl borca kaynaklık eden sözleşmenin bir hükmü (kaydı) olarak sözleşmede yer alabileceği gibi ayrı ek bir anlaşma ile de kararlaştırılabilir. Ancak TTK md. 577/1/f düzenlemesi uyarınca, şirket sözleşmesinde öngörülen yükümlülükler açısından cezai şart da şirket sözleşmesinde düzenlenmelidir.

8. Rekabet Yasağına İlişkin Hükümler

TTK, eTTK'dan farklı olarak, hem şirket ortaklarının bağlılık yükümlülüğü²⁵⁵ ve rekabet yasağını²⁵⁶ düzenleyen yeni bir madde ihdas etmiş, hem de şirket müdürleri açısından rekabet yasağının yanı sıra ayrıca özen ve bağlılık yükümlülüğünü düzenlemiştir (TTK md. 613 ve md. 626). Mülga kanun zamanında sadece müdür ortaklar hakkında rekabet yasağı düzenlemesi bulunmaktaydı ve bunun sonucu olarak

²⁵² Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 897-898; Nomer Ertan N. Füsün, “İş Aktinden Doğan Cezai Şart Hükümlerine TTK m. 24 Uygulanır mı?”, **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan**, C.1, 2007, s. 29.

²⁵³ Cezai şartın bağlandığı borç geçersizse, cezai şartın da buna bağlı olarak geçersiz olacağı anlamına gelir. Aynı şekilde asıl borç borçlunun kusuru olmadan imkânsızlaşmışsa cezai şart da hükümden düşer. Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 902.

²⁵⁴ Geciktirici şarta bağlı bir borç olmasına rağmen, kanunda özel hükümlerle düzenlendiği için (TBK md. 179-181), şarta bağlı borçlara ilişkin TBK md. 170 vd. hükümlerden önce bu özel hükümlere tabidir. Cezai şarta ilişkin özel hükümlerde boşluk bulunması halinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde şarta bağlı borçlara ilişkin düzenlemeler uygulama alanı bulacaktır. Oğuzman /Öz, **a.g.e.**, s. 899; Nomer Ertan, **Cezai Şart**, s. 29.

²⁵⁵ Tüm ortaklara sadakat yükümlülüğü yüklenmesinin iki sebebi vardır. Bunlar; bir taraftan limited şirketin kişi şirketi olma özelliğinin de bulunmasından kaynaklanan ortaklar arasındaki sıkı bağımlılık, diğer taraftan ise ortaklara tanınan geniş bilgi alma ve inceleme hakkının varlığıdır. Demirkapı/Yıldırım, **a.g.m.**, s. 449.

²⁵⁶ Şirketler hukukunda rekabet yasağı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aydoğan Fatih, **Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı**, İstanbul, 2005.

müdür olmayan ortakların ve ortak olmayan müdürlerin rekabet yasağına tabi olmadığı ifade edilmektedir²⁵⁷. Özden organ ilkesinin bir gereği olarak, şirket ortakları kural olarak şirket işlerini idareye ve şirketi temsile yetkili ve mecbur olduklarından, bütün ortaklar da müdürlerin tabi olduğu rekabet yasağı kapsamındaydılar²⁵⁸. Ancak şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla şirketin temsil ve idaresi ortaklardan birine veya birkaçına ya da ortak olmayan üçüncü kişi veya kişilere bırakıldığı durumlarda (eTTK md. 540/2), rekabet yasağı müdür olmayan ortaklar bakımından geçerli olmamaktaydı. Ayrıca şirket kurulduktan sonra şirkete giren ortaklar da, genel kurulun bu konuda ayrı bir kararı olmadığı sürece şirketi idare ve temsile yetkili olmadıklarından rekabet yasağına tabi değildiler (eTTK md. 540/3). Şayet müdür olmayan ortakların da rekabet yasağına tabi olması isteniyorsa, şirket sözleşmesinde bu yönde bir açık hüküm bulunmalıydı (eTTK md. 547).

TTK ile limited şirket ortaklarının bağlılık yükümlülüğü farklı konular bağlamında düzenlenmiştir²⁵⁹. TTK md. 613'ün ilk fıkrasında ifadesini bulan *sır saklama yükümlülüğü*²⁶⁰, ortağın şirkete bağlılık yükümlülüğünün bir cephesini oluşturur ve aksi şirket sözleşmesiyle veya genel kurul kararıyla öngörülemmez²⁶¹. İkinci fıkrafta bağlılık yükümlülüğünün ikinci cephesi, ortakların *şirket çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunmaması* şeklinde oldukça kapsamlı düzenlenmiştir. Bağlılık

²⁵⁷ Aydoğan, **Rekabet Yasağı**, s. 134; Franko Nisim, "Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti", **Batider**, C. 13, S.1, 1985, s. 52; Karasu Rauf, "Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı", **Batider**, C. 22, S. 3, 2004, s. 141; Karasu Rauf, "Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme İle Öngörülen Şirketle Rekabet Etme Yasağı", **Batider**, C. 22, S. 4, 2004, s. 79; Kayar İsmail/Çeliktaş İlyas, "Limited Şirkette Müdür Ortakların Rekabet Yasağı", **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, s. 314. Ortak olmayan müdürlerin, yetki ve sorumluluk bakımından müdür ortaklarla aynı hükümlere tabi olduklarını düzenleyen eTTK md. 541 hükmünün bir sonucu olarak, rekabet yasağı kapsamına dâhil olduğunu ileri süren görüş hakkında ayrıca bkz. Aydoğan, **Rekabet Yasağı**, 136-137.

²⁵⁸ Özden organ ilkesi hakkında yapılan açıklamalar için bkz. Bölüm IV. A. 4. *Müdürlere İlişkin Bilgiler* dn. 146.

²⁵⁹ Anonim şirket ortakların sadakat yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nomer Füsün, **Anonim Şirkette Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, İstanbul, 1999.

²⁶⁰ Şirket sırrı kavramı hakkında bkz. Karasu, **İdare Yetkisi Olmayan Ortaklar**, s. 153 vd.

²⁶¹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 5-17, s. 49; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 49.

yükümlülüğünün üçüncü cephesini oluşturan *rekabet yasağı*²⁶² hakkında, müdürlere ilişkin TTK 626. maddeye gönderme yapılmıştır. Son fıkrada ise, bağlılık yükümlülüğünün ikinci ve üçüncü cephesini teşkil eden, şirket çıkarlarına aykırı hareket etmeme ve rekabet etmeme yükümlülüklerinin emredici olarak düzenlenmediği ve ortakların tümünün yazılı onayı veya şirket sözleşmesinde öngörülme koşuluyla genel kurulun onayı ile söz konusu yükümlülüklerin aksinin öngörülebileceği ifade edilmiştir²⁶³.

Limited şirket müdürlerinin özen ve bağlılık yükümlülüğü ile rekabet yasağı ise ayrı bir maddede (TTK md. 626) düzenlenmiştir²⁶⁴. Söz konusu maddenin ikinci fıkrası, eTTK md. 547’den farklı olarak rekabet yasağını kazuistik yöntemle belirlememiştir ve bu yönüyle rekabet yasağına aykırılık teşkil edecek eylemlerin kapsamının daha da genişlediğini söyleyebiliriz. Müdürlerin rekabet etmeme yasağı kanuni bir yasak olarak hüküm altına alınmıştır, fakat emredici nitelikte değildir. Şirket sözleşmesiyle, tüm ortakların yazılı onayıyla ya da şirket sözleşmesinde öngörülme kaydıyla genel kurul kararı ile rekabet yasağının aksi öngörülebilir.

²⁶² Rekabet yasağında şirket lehine bertaraf edilmek istenen husus, şirket sırlarına vakıf olabilen kişilerin fiil ve davranışlarıyla şirketi zarara uğratmalarıdır. Bu noktada rekabet yasağına tabi olan kişilerin tespitinde, bu kişilerin şirket işlerini yakından takip etme, şirket işleri ve hesapları hakkında bilgi alabilme, şirketin müşteri çevresine ve sırlarına vakıf olabilme imkânlarına sahip olup olmadıklarına bakılmalıdır. Müdürler esasen şirketi yönetmek ve temsil etmekle vazifeli olduklarından yaptıkları işin doğası gereğince bu imkânlara sahiptirler. Ancak bu husus aslında ortaklar açısından ayrı önem taşımaktadır. TTK md. 614 uyarınca, limited şirket ortakları, müdürlerden, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında bilgi vermelerini isteyebilmekte ve belirli konularda inceleme yapabilmektedirler. Bu sebeple, ortaklar açısından TTK ile getirilen rekabet yasağı düzenlemesini gerekli ve yerinde bulmaktayız.

²⁶³ Son fıkrada yer alan bağlılık yükümlülüğünün aksinin öngörülebileceği düzenlemesi, ilk fıkradaki emredici olarak ifadesini bulan sır saklama yükümlülüğü ile ilk bakışta çelişkili duruyor olabilir. Ancak ayrıntılı incelendiğinde aksinin öngörülmesine cevaz verilen hususların TTK md. 613’ün ikinci ve üçüncü fıkralarındaki yükümlülükler olduğu şeklinde anlamak gerekir. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 5-17, s. 49; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 49; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 186.

²⁶⁴ Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin sadakat ve rekabet etmeme yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çamoğlu Ersin, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul, 2010; Helvacı Mehmet, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul, 1995.

Ortakların rekabet yasağına tabi olduklarına dair herhangi bir düzenleme şirket sözleşmesinde bulunmuyor ise, ortakların kanunen rekabet etmeme yükümlülüğü altında olup olmadıkları cevaplandırılması gereken bir husustur. Öncelikle TTK md. 613/2'nin gerekçesinde bağlılık yükümlülüğünün sınırını, rekabet yasağının oluşturduğu vurgulanmış ve şirket sözleşmesinde öngörülmemiş ise ortağa yönelik rekabet yasağının olmadığı belirtilmiştir²⁶⁵. Oysa ortakların rekabet yasağını düzenleyen TTK md. 613/3'ün md. 626'ya atfının bir sonucu olarak, şirket sözleşmesinde bir düzenleme bulunmadığı durumda ortakların esasen müdürler gibi kanunen rekabet yasağına tabi olması gerekmektedir. Ayrıca öngörülmesi halinde bağlayıcı olan şirket sözleşmesi hükümlerinin düzenlendiği TTK md. 577/1/g uyarınca, “kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümler” ibaresine yer verilmek suretiyle zaten bir kanuni rekabet yasağının var olduğu ve bundan sapılmak isteniyorsa ancak şirket sözleşmesinde düzenleme yapılması gerektiği anlamı çıkmaktadır. Yine genel kurulun yetkilerinin düzenlendiği TTK md. 616/2/e düzenlemesi uyarınca, müdür ve ortakların rekabet yasağı ile bağdaşmayan faaliyetlerde bulunabilmesi için gereken izni genel kurulun verebilmesi için şirket sözleşmesinde bu yönde bir hükmün bulunması gerektiği belirtilmiştir. Görüldüğü üzere, ortaklar yönünden kanunen rekabet yasağının varlığı bu maddede de kabul edilmiştir. Tüm bu sebeplerden ötürü, gerekçede ifade edilen görüşe katılmak mümkün değildir.

Müdürler ve ortaklar bakımından kanuni rekabet yasağı, bu kişilerin şirketten ayrılmasıyla kural olarak kendiliğinden sona erer. Oysaki şirket açısından müdür veya ortağın, asıl şirketten ayrıldıktan sonra kendisiyle rekabet etmemesi mühimdir²⁶⁶. Bu sebeple şirketten ayrılan ortaklara veya müdürlere belli bir süre daha şirket

²⁶⁵ Aynı yöndeki görüş hakkında bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 187.

²⁶⁶ Franko, **a.g.m.**, s. 26 ve 47; Aydoğan, **Rekabet Yasağı**, s. 35.

sözleşmesiyle akdi bir rekabet yasağı²⁶⁷ ayrı bir sözleşme ile getirilebilir²⁶⁸. Bu rekabet yasağının şirket sözleşmesiyle dahi getirilebileceği ifade edilmişse de²⁶⁹, şirketle ortak ya da yönetici sıfatı itibarıyla bir bağı olmayan kişiler (eski müdür veya ortak) hakkında şirket sözleşmesiyle bir hüküm sevk edilmesi kanımızca isabetli değildir.

Rekabet yasağına ilişkin hükümler TTK md. 587’de tescil ve ilan edilecek hususlar arasında sayılmadığından üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir. Her ne kadar TTK 587. maddede, şirket sözleşmesinde düzenlenen rekabet yasağına ilişkin kayıtlarla ilgili bir açıklık bulunmasa da, bu maddedeki liste dikkate alındığında anılan hükmün bilinçli olarak eklenmediğinden değil, olsa olsa unutulmuş olduğu öğretilde ifade edilmiştir²⁷⁰.

9. Genel Kurulun Toplantıya Çağırılmasına İlişkin Özel Hak Tanıyan Hükümler

Genel kurulu toplantıya çağrı yetkisi kural olarak müdür ya da müdürlere aittir (TTK md. 617/1). Çağrı yapmaya yetkili diğer kişiler; esas sermayenin onda birini oluşturan azlık²⁷¹ (TTK md. 617/3), tasfiye memurları (TTK md. 643) ve kayyım (TTK md. 617/3 atfı ile md. 412) şeklindedir. Bu kişilerin yanı sıra TTK md. 577/1/h

²⁶⁷ Akdi rekabet yasağı, şirketin menfaatlerinin korunması için zorunlu olduğu takdirde geçerli olacaktır ve yer, zaman, konu bakımından uygun sınırlarının onu ihdas eden sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, şirketten ayrılan ortakların veya müdürlerin ekonomik özgürlükleri yok edilmiş olacaktır. Bu kapsamda TMK md. 23 ile TBK md. 26 düzenlemeleri akdi rekabet yasağının kanuni sınırlarını çizmektedir. Öte yandan hizmet sözleşmesi kapsamında rekabet yasağının düzenlenmiş olduğu TBK md. 444 - 447 hükümleri akdi rekabet yasağının genel prensiplerini ortaya koymaktadır. Franko, **a.g.m.**, s. 26; Karasu, **Şirketten Ayrılan Ortaklar**, s. 91; Aydoğan, **Rekabet Yasağı**, s. 35-36; Can Ozan, “Rekabet Yasağı ve Rekabet Sınırlandırmaları Hukuku İlişkisi”, **Rekabet Dergisi**, S. 32, 2007, s. 11-12. Ayrıca Bkz. Soyer Polat, **Rekabet Yasağı Sözleşmesi: BK md. 348-352**, Ankara, 1994.

²⁶⁸ Franko, **a.g.m.**, s. 26; Karasu, **Şirketten Ayrılan Ortaklar**, s. 91; Aydoğan, **Rekabet Yasağı**, s. 35.

²⁶⁹ Karasu, **Şirketten Ayrılan Ortaklar**, s. 91.

²⁷⁰ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 499, dn. 39.

²⁷¹ Limited şirkette azlığın genel kurulu toplantıya çağırması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ayan Özge, **Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma Hakları**, İzmir, 2004.

düzenlemesi uyarınca bir imkân daha getirilmiştir; şirket sözleşmesine genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin özel hak tanıyan düzenlemeler konulabilir.

Şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla genel kurulu toplantıya çağrı yetkisi bir veya birkaç ortağa, esas sermayenin onda birinden daha az paya sahip azlığa verilebilir. Şayet bu yetki belirli esas sermaye paylarına tanınmış ise, bu durumda imtiyazlı esas sermaye payından bahsedilir ve imtiyaz esas sermaye payının devri ile yeni ortağa geçer²⁷². Buna mukabil, çağrı yetkisi belirli esas sermaye payına değil de, ortakların kişiliğine tanınmış ise, hak ortaklık sıfatı sona erdiğinde sona erecek, devirle bir başkasına geçmeyecektir. Nitekim bu durumda imtiyazlı esas sermaye payı da söz konusu olmayacaktır²⁷³.

10.Genel Kurulda Karar Almaya, Oy Hakkına ve Oy Hakkının Hesaplanmasına İlişkin Hükümler

a. Oy Hakkı ve Hesaplanması

Oy hakkı, limited şirket ortağının esas sermaye payından kaynaklanan vazgeçilemez bir yönetim hakkıdır²⁷⁴. Vazgeçilemez haklar öyle haklardır ki, tüm ortaklar onay vermiş olsalar dahi bu hak kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz²⁷⁵. Burada önemle

²⁷² İmtiyazlı paylar kenar başlıklı TTK md. 478’de vurgulandığı üzere imtiyaz kişiye değil paya tanınabilir. Öğretideki ağırlıklı görüş de kişilere veya belli makamlara bağlanan hakların kesinlikle imtiyaz oluşturmayaacağı yönündedir. Kendigelen Abuzer, **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, 1999, İstanbul, s. 26, Tekinalp, **İmtiyazlı Paylar**, s. 7 vd.

²⁷³ Kendigelen, **İmtiyaz**, s. 45; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 214.

²⁷⁴ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 215; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 870e, s. 613 vd.; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 21-76, s. 506; Akbay Direnç, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulu’nun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, İstanbul, 2010, s. 156; Ayan, **a.g.e.**, s. 7.

²⁷⁵ eTTK md. 385 müktesep hakları düzenlemiş, ikinci fıkrasında da bu tür haklar için bir tanım vermiş ve özellikle oy hakkının müktesep niteliğinin bulunduğunu belirtmişti. Bu maddede yer alan tanım ve örnek kabilinden sayılan haklar Türk öğretisinde adeta görüş birliği halinde ve şiddetle eleştirilmiştir. Eleştiriler tanımın müktesep hak kavramını ortaya koymadığı, müktesep haklar listesinin yetersiz olduğu ve vazgeçilmez hakların hem ihmal edilmiş hem de bu iki hak arasındaki farklılığın görmezden

belirtmeliyiz ki; vazgeçilemez, sınırlandırılmaz ve kaldırılamaz olan hak “asgari oy” hakkıdır. Nitekim TTK md. 622 hükmünün atfıyla TTK md. 447/1/a düzenlemesi uyarınca, genel kurulun batıl kararları arasında asgari oy hakkını ortadan kaldıran veya sınırlandıran kararlar sayılmış ve asgari oyun vazgeçilemez nitelikte olduğu madde metninde de vurgulanmıştır. Asgari oy hakkı dışındaki oy hakkı hem vazgeçilebilir, hem kaldırılabilir hem de sınırlandırılabilir²⁷⁶. Asgari oy hakkı ise her ortağın en az bir oy hakkına sahip olmasını ifade eder (TTK md. 618/1). Bu sebeple şirket sözleşmesine asgari oy hakkının kullanılmasını yasaklayan hükümler konulamaz, aksi takdirde bu hükümler geçersiz kabul edilir. Ancak oy hakkının hesaplanması ve kullanılması bakımından kanunun cevaz verdiği ölçüde değişik düzenlemeler öngörülebilir (TTK md. 577/1/ı).

Ortakların oy hakları esas sermaye paylarının itibari değerlerine göre hesaplanır (TTK md. 618/1)²⁷⁷. Böylece, “konulan sermaye kadar söz sahibi olabilme” (*soviel Kapital, soviel Rechte*) ilkesinin gereğine uygun bir şekilde, ortağın şirkete getirdiği sermaye ile orantılı olarak şirket idaresine etkide bulunabileceği hüküm altına alınmıştır²⁷⁸.

gelindiği noktalarında yoğunlaşmıştı. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 866- 870f, s. 468-476; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 866, s. 611; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 327 vd.; İmregün Oğuz, **Anonim Ortaklık Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri**, İstanbul, 1962, s. 109 vd.; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 297 vd. ; Kaya Arslan, “Müktesep Haklar”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, 1997, s. 147 vd.

Yeni TTK hazırlanırken tüm bu eleştiriler dikkate alınmış ve müktesep hak tanımlanmamış, müktesep hakların ne olduğu sayılmamış, ayrıca vazgeçilmez hak kategorisine zikredilmiştir (TTK md. 452). Değiştirilmesi oybirliğine bağlı olan hakların müktesep olduğu öğretide vurgulanmıştır. Bu sebeple müktesep hak vazgeçilmez değildir, hatta şirket sözleşmesinde açıkça oybirliği ile değiştirilebileceği belirtilerek müktesep hak oluşturulabilir. Buna karşılık tüm ortaklar onay vermiş olsalar dahi vazgeçilmez haklara müdahale edilemez. Burada ortağın iradesi kesinlikle rol oynamaz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 867 vd., s. 611 vd.; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 297 vd. ile 501-502.

²⁷⁶ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 305 ve 506; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 394.

²⁷⁷ eTTK’da, “Şirket mukavelesinde aksine hüküm olmadıkça her ortağın rey hakkı koyduğu sermaye miktarına göre hesaplanır.” Hükmü bulunmaktaydı. Ortağın oy hakkı kural olarak, ortak şirkete dâhil olurken taahhüt ettiği temel iştirak payının nominal değerine göre hesap edilir. Başka bir deyişle, taahhüt edilen nakdi veya ayni sermaye borcunu ifa edip etmediğine bakılmaz ve “ koyduğu sermaye miktarı” ibaresi, “taahhüt ettiği sermaye miktarı” şeklinde anlaşılmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Arslanlı, **Limited Şirketin Teşkilatı**, s. 722 vd.

²⁷⁸ Teoman Ömer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara, 1983, s. 10; TTK ile anonim şirketlerde ortağın oy

Buna oransallık kuralı adı verilmektedir²⁷⁹. Bu hesaplamada her yirmi beş TL kural olarak bir oy hakkı verir, ancak şirket sözleşmesi ile daha yüksek bir tutar öngörülebilir. Oy hakkının esas sermaye payının itibari değerine bağlanmasının en önemli sonucu, farklı itibari değerlerdeki paylara sahip ortaklar arasında adaletin sağlanmasıdır. Şöyle ki; bir limited şirkette 25 TL itibari değerde 1 paya sahip olan ortak (A), genel kurulda 1 oy hakkına sahip iken, 50 TL itibari değerde paya sahip olan ortak (B), 2 oy hakkı kullanabilecektir.

Oy hakkının esas sermaye payının itibari değerine göre belirlendiği oransallık kuralı emredici olmayıp; şirket sözleşmesi ile oy hakkı, itibari değerden bağımsız olarak her esas sermaye payına bir oy hakkı düşecek şekilde bir düzenleme de öngörülebilir. Oy hakkının esas sermaye payına bağlandığı ve bu payların farklı itibari değerde olduğu varsayımında, dolaylı olarak oyda imtiyaz oluşturulması imkânı tanınmış olmaktadır ²⁸⁰ . Bu şekilde oransallık yönteminden sapılarak oyda imtiyaz oluşturulmasına kanun koyucu iki sınır getirmiştir. İlk olarak, en küçük esas sermaye payının itibari değeri, diğer esas sermaye paylarının itibari değerleri toplamının onda birinden az olamayacaktır (TTK md. 618/2)²⁸¹. Kısaca oy hakkının esas sermaye

hakkının, artık paya değil, pay sahibine bağlanması hakkındaki eleştiri için bkz. Teoman Ömer, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı”, **Batider**, C. 25, S. 3, s. 5 vd.

²⁷⁹ Bkz. TTK 618. Maddenin gerekçesi ve Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 878, s. 616.

²⁸⁰ Farklı itibari değerde pay ihraç edilmesinin aynı zamanda düşük itibari değerli paylar lehine oy hakkında imtiyaz tanınması anlamına gelmediği görüşü hakkında bkz. Kendigelen, **İmtiyaz**, s. 110 vd. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 251. Anonim şirketlerde oy hakkının payın itibari değerine göre kullanılacağı yönündeki oransallık ilkesinin açıkça kanunda öngörülmesi gerektiği ve böylece salt itibari değer farklılığından kaynaklanan imtiyaz sorununun kaldırılması gerektiği görüşü hakkında bkz. Kendigelen Abuzer, “Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylara İlişkin Değişiklik Önerileri”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, 2003, s. 326 ve 328; Kendigelen Abuzer, “İmtiyazlı Paylar”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, 1997, s. 196-197.

²⁸¹ Anonim şirketlere ilişkin TTK md. 479/2 hükmü uyarınca oy sayısında imtiyaz onbeş oy ile sınırlanırken, limited şirkette oy gücünde imtiyazın en fazla on oy ile sınırlanması anlamına gelen bu düzenleme öğretide eleştirilmektedir. Ayrıca kanun koyucunun anonim şirkette sadece eşit itibari değerdeki paylara farklı oy hakkı tanımak suretiyle oy sayısında imtiyaz oluşturulmasına izin verip (TTK md. 479/1), aksine farklı itibari değerli paylara eşit oy hakkı tanımak suretiyle oy gücünde imtiyazı gerekçede açıkladığı bazı nedenlerle yasaklamasına rağmen; limited şirkette oy hakkında imtiyaza ilişkin olarak tam tersine bir düzenlemeyi benimsemesi açıkça çelişkili bir yaklaşım arz etmektedir. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 529. TTK’nın anonim şirkette oyda imtiyazlı paylara ilişkin

payına bağlanmasının koşulu, şirketteki en küçük esas sermaye payının esas sermayenin yüzde onundan küçük olmamasıdır²⁸². İkincisi ise, oy hakkının esas sermaye pay sayısına göre belirlendiği durumda, bu yöndeki şirket sözleşmesi hükmü; denetçinin seçimi, şirket yönetimi veya onun bazı bölümlerinin denetimi için özel denetçi seçimi ve sorumluluk davasının açılması hakkında karar verilmesi durumlarına uygulanmayacaktır (TTK md. 618/3)²⁸³. Bu hallerde ilk fıkrada öngörülen yirmi beş TL’lik oy birimi dikkate alınacaktır²⁸⁴.

Her ortak en az bir oy hakkını haizdir düzenlemesi, “oysuz pay sahibi olmaz” ilkesini emredici olarak ortaya koymaktadır (TTK md. 618/1)²⁸⁵. Hukukumuzda oysuz pay çıkarmanın mümkün olmadığı bu suretle vurgulanmıştır. Bu kuralın doğal bir sonucu olarak, gerek şirket sözleşmesi ile gerek şirket organlarının bir kararı ile bazı esas sermaye paylarının hiç ya da belirli konularda oy hakkı sağlamayacakları veya bazı ortakların belirli durumlarda oy kullanamayacakları yolunda bir düzenleme getirilemez²⁸⁶. Özetle, oy hakkından yoksunluğa ilişkin şirket sözleşmesi hükümleri hükümsüzdür. Ne var ki, kanun koyucu her ortağın en az bir oy hakkına sahip olması

düzenlemesinin daha isabetli olduğu, limited şirkette de bu şekilde düzenlenmesi gerektiği; bununla birlikte farklı esaslara dayanan TTK md. 479 (eşit itibari değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı) ile TTK md. 618/2’de (itibari değerden bağımsız olarak her esas sermaye payına bir oy hakkı) yer alan düzenlemelerin her ikisinin de “oyda imtiyazlı pay” olarak nitelendirilmesinin isabetli olmadığı; bu sebeple limited şirkette oy hakkında imtiyaz tanıyan payların, anonim şirketten farklı olarak “oyda ayrıcalıklı paylar” şeklinde adlandırılması gerektiği yönündeki görüş hakkında ayrıca bkz. Çoştan, **İmtiyazlı Paylar**, s. 83, dn. 13; Çoştan Hülya, **TTK Tasarısı’nın Yeniden Yapılanma Kararlarını Düzenleyen Hükümleri**, Ankara, 2009, s. 56.

²⁸² Hüküm payların itibari değerleri farklılaştırılarak imtiyaz tanınması yöntemini düzenlemiştir. Bu ihtimalde; itibari değeri en az yirmibeş lira olan esas sermaye payı ile itibari değeri en fazla ikiyüz elli lira olan esas sermaye payı bir oy hakkı verecek ve böylece itibari değeri en az olan esas sermaye payı lehine, en fazla on oyluk bir imtiyaz tanınabilecektir. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 223.

²⁸³ Söz konusu ikinci sınırın, şirket yönetiminde hâkimiyet kurulmasını önlemek amacıyla getirildiği gerekçeyle vurgulanmıştır. Bkz. TTK md. 618/3 ‘ün gerekçesi.

²⁸⁴ Çamoğlu Ersin, “Limited Ortaklık Genel Kurulunda Nisaplar”, **Yaklaşım Dergisi**, Kasım 2012 (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>

²⁸⁵ “Oysuz pay sahibi olmaz” ilkesinin kesinlikle doğru olmadığı, pay kavramı merkez bir kavram iken oy hakkının bu şekilde pay sahibine bağlanmasının hiçbir haklı gerekçe ve savunulabilir temelini mevcut olmadığı, kaldı ki bu ilkenin TTK md. 436’da düzenlenen oydan yoksunluk hallerini açıklarken karışıklığa sebep olacağı eleştirileri hakkında bkz. Teoman, **Oy Hakkı**, s. 14-15. Ayrıca oy hakkının hiçbir haklı gerekçe gösterilmeden pay sahibine bağlanmasının uygulamada belirsizlik oluşturduğu hakkında bkz. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 251 ve 385.

²⁸⁶ Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s. 6; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 223.

şeklindeki emredici kurala bağlı kalınmak koşuluyla, oyların kullanılması bakımından değişik düzenlemelerin yapılabileceğini ve oy haklarının şirket sözleşmesi ile sınırlandırılabilmesini olanaklı kılmıştır. Oy hakkının şirket sözleşmesi ile sınırlandırılması, sınırlama konusu payların oysuz oldukları anlamına gelmez²⁸⁷. Oy hakkında sınırlandırma, birden fazla esas sermaye payına sahip ortaklar için ancak şirket sözleşmesinde öngörülebilir (TTK md. 618/1). Oy hakkının şirket sözleşmesi ile sınırlandırılması, dolaylı olarak oyda imtiyaza müsaade edildiğini göstermektedir. Böylece esas sermaye paylarının çoğunluğuna sahip olan ortağın doğrudan oyların da çoğunluğuna sahip olacağı sonucu, şirket sözleşmesi ile önlenebilmektedir²⁸⁸.

Şirket sözleşmesinde açıkça düzenlenmiş olmak koşuluyla, genel kurul toplantılarına yazılı oy gönderilebilir (TTK md. 618/1)²⁸⁹. Yine şirket sözleşmesinde öngörülme koşulu ile, fiilen toplanan veya elektronik ortamda yapılan genel kurul toplantılarına elektronik yolla (*online*) oy gönderilebilir (TTK md. 1527/2 ve 1527/3).

e. Karar Alma Esasları

Genel kurulda karar alınması ortakların vereceği oy ile mümkündür²⁹⁰. Ortakların irade beyanlarının mutlaka aynı yönde olması gerekmez, genel kurul kanunda

²⁸⁷ Oysuz pay veya oy hakkından yoksun pay, oy hakkını doğuştan (*ex lege*) içermeyen pay demektir. Oy hakkından geçici yoksunluk (TTK md. 436 ve md. 619), donma (TTK md. 201 ve md. 389) oy haklarının kullanılamaması (TTK md. 497/2) farklı kavramlardır. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 775a, s. 559.

²⁸⁸ Oyda imtiyazlı payların kabul edildiği bir sistemde zaten bu sonucun ortaya çıkması mümkün olup, oy hakkının sınırlandırılması ile alakası bulunmamaktadır. Bu görüş hakkında bkz. Teoman, **Oy Hakkı**, s. 16.

²⁸⁹ eTTK md. 536/2 uyarınca, ortak sayısı yirmi veya daha az olan bir limited şirkette, şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa dahi ortaklar genel kurulda yazılı oyla karar alabilirlerdi. Kararların yazılı oyla alınabilmesi kanundan doğan bir usul olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte şirket sözleşmesiyle, ortak sayısı yirmi veya daha az olan limited şirkette oyların toplantı halinde verilmesi şart koşulabilmekteydi. Yazılı oy hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Arslanlı, **Limited Şirketin Teşkilatı**, s. 731 vd.

²⁹⁰ Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s. 2; Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>

öngörülen gerekli nisap sağlanarak toplanır ve yine gerekli nisaplarda olumlu oy kullanılınca karar meydana gelir²⁹¹.

TTK md. 620’de ifadesini bulan genel (olağan) karar nisabı, eTTK’dan farklı bir şekilde düzenlenmiştir. Eski dönemde hem limited şirket ortak sayısının yirmiden fazla olmasına ilişkin bir ayrım²⁹² vardı hem de *mutlak çoğunluk kuralı* geçerli idi (eTTK md. 536). Diğer bir deyişle, genel karar nisabı olarak ödenmiş sermayenin hiç olmazsa yarısından fazlasını temsil eden ortakların lehte oy kullanması koşulu aranmaktaydı²⁹³. Bu anlamda genel kurulda bir ortak dahi bulunsa karar alınmış olur, yeter ki ödenmiş sermayenin yarısından fazlasını tek başına temsil etmiş olsun.

TTK’da ise ödenmiş sermaye kavramına yer verilmemiş olup, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu aranmaktadır²⁹⁴. Burada önemli olan husus toplantıda temsil edilen oyların miktarıdır, gerçekte limited şirket ortaklarının sahip olduğu oyların salt çoğunluğu toplantıda bulunmayıp sadece temsil edilen oyların salt çoğunluğunun varlığı karar alınması için yeterli olmaktadır. Görüldüğü üzere, TTK md. 620 ile sadece karar nisabı düzenlenmiştir, toplantı nisabı hususunda bir açıklık yoktur. Şu halde bir alt sınır olmaksızın genel kurulda kaç pay temsil edilirse edilsin genel kurul karar alma yeteneğine sahiptir, dolayısıyla en az bir sermaye payına sahip ortağın toplantıda bulunması ve olumlu oy kullanmasıyla genel karar nisabı sağlanmış olacaktır²⁹⁵. Özetle, genel kurul nisapsız olarak toplanır ve toplantıda temsil edilen

²⁹¹ Al, **a.g.m.**, s. 192.

²⁹² Bu ayrım hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Arslanlı, **Limited Şirketin Teşkilatı**, s. 725 vd.

²⁹³ eTTK md. 536’da ifade edilen ödenmiş esas sermaye hakkındaki hüküm bazı hallere tatbik edilemez niteliktedir. Limited şirket, taahhüt edilen sermayenin dörtte birinin, örneğin 10.000 lira esas sermayeli bir şirkette 2.500 liranın ödenmesiyle kurulabilir. Bu durumda esas sermayenin yarısı ödenmiş olmadığından, ödenmiş esas sermayenin yarısından fazlasını temsil eden ortakların lehde oy vermeleri de mümkün değildir. Hatta bütün ortaklar olumlu oy kullansalar dahi, kanunun emrettiği nisap elde edilememektedir. Bu sebeple nisabın ödenmiş esas sermayeye göre tespitini öngören hüküm isabetli sayılmaz. Arslanlı, **Limited Şirketin Teşkilatı**, s. 723 ve 737.

²⁹⁴ Toplantıda temsil edilen oylardan kasıt, genel kurul toplantısında ortağın bizzat kendisi, temsilcisi veya intifa hakkı sahibi tarafından temsil olunan oylardır. Akbay, **a.g.e.**, s. 212; Çoştan, **Nisaplar**, s. 66.

²⁹⁵ Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Al, **a.g.m.**, s. 193; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 226-227.

oyların salt çoğunluğu ile karar alınır, meğerki gündemde özel nisap gereken haller bulunsun.

Genel karar nisabı kanunda emredici olarak düzenlenmemiştir, şirket sözleşmesi ile bu nisabı ağırlaştıran toplantı ve karar yeter sayıları öngörülebilir, hatta oybirliği aranacak şekilde bir düzenleme dahi öngörülebilir (TTK md. 577/1/1)²⁹⁶. Ancak bu nisabı daha aşağı çeken hükümler şirket sözleşmesine konulamaz²⁹⁷.

Özel nisaplar ise kanunda farklı yerlerde ve farklı oranlarda belirlenmiştir. Önemli kararlar TTK md. 621’de, şirket sözleşmesi değişiklikleri TTK md. 589’de düzenlenmiş olup bunların yanı sıra şirket sözleşmesini değiştirmek suretiyle yan edim ve ek ödeme yükümlülüğü öngören veya mevcut yükümlülüğü ağırlaştıran genel kurul kararları²⁹⁸ ile birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararları²⁹⁹ alınırken daha farklı nisaplar aranmaktadır.

TTK md. 621/1 hükmünde hangi kararların önemli olduğu sayılmış³⁰⁰ ve bu kararların alınabilmesi için özel bir nisap belirlenmiştir. Bu maddede sayılan önemli genel kurul

²⁹⁶ Arslanlı, **Limited Şirketin Teşkilatı**, s. 744; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-13, s. 463; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 227.

²⁹⁷ Arslanlı, **Limited Şirketin Teşkilatı**, s. 744 ve 746; Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 227 ve 234.

²⁹⁸ Bu husus hakkında ayrıntılı bilgi için yukarıda bkz. Bölüm IV. B. 3. *Ek Ödeme Yükümlülüğü Öngören Hükümler* ile Bölüm IV. B. 4. *Yan Edim Yükümlülüğü Öngören Hükümler*.

²⁹⁹ Birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararları için gerekli nisaplar hakkında bkz. Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Coştan, **Nisaplar**, s. 71 vd.; Coştan Hülya, **Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Kararları**, 3. Bs., Ankara, 2013.

³⁰⁰ “2. Önemli kararlar

MADDE 621- (1) Aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir: a) Şirket işletme konusunun değiştirilmesi. B) Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi. C) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması. D) Esas sermayenin artırılması. E) Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması. F) Şirket merkezinin değiştirilmesi. G) Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilmesi. H) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması. İ) Şirketin feshi. “

kararları, temsil edilen oyların³⁰¹ en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde geçerli olabilecektir³⁰².

Yeni limited şirket hukukunda kanunen oybirliğine bağlanmış ve karara göre değişik ağırlaştırılmış nisaplar bulunmamaktadır. Ancak limited şirket sözleşmesiyle bazı kararlar oybirliğine veya kanunda öngörülenden daha ağır bir nisaba bağlanabilir (TTK 577/1/1). Şirket sözleşmesinde sonradan yapılacak değişiklikle daha ağır nisap kararlaştırılıyorsa, bu kararlar ancak şirket sözleşmesinde öngörülecek çoğunlukla, diğer bir deyişle şirket sözleşmesine konulacak olan nisapla, alınabilir (TTK md. 621/2)³⁰³. Örneğin, oybirliğiyle alınması istenen bir karar öngörülme isteniyorsa, ilgili sözleşme değişikliğine ilişkin genel kurul kararı oybirliğiyle - bu nisap şirket sözleşmesinde yer almıyor olsa bile - alınmalıdır³⁰⁴.

TTK md. 589/1 düzenlemesi uyarınca, şirket sözleşmesi kural olarak esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir³⁰⁵. Görüldüğü üzere, kanun

³⁰¹ TTK md. 620’de “toplantıda temsil edilen oyların” ifadesi geçmekte iken, md. 621’de sadece “temsil edilen oyların” ibaresine yer verilmiştir. Bu farklılık bilinçli bir tercihi midir acaba sorusu akla gelmektedir, “temsil edilen oyların” ibaresinin acaba genel kurul toplantısında hazır bulunan oyları mı yoksa esas sermayeye bağlı tüm oyları mı ifade ettiği net değildir. Kanaatimizce TTK md. 621’deki farklılık bilinçli bir tercih olmayıp maddi hata teşkil etmektedir, bu sebeple temsil edilen oyları toplantıda temsil edilen oylar şeklinde anlamak hükmün geneline bakıldığında daha yerinde olacaktır. Aynı görüş hakkında bkz. Çoştan, **Nisaplar**, s. 66 ve dn. 12; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 230.

³⁰² TTK md. 621 hükmündeki nisap hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm IV. A. 1. C. *Değişiklik İçin Gerekli Toplantı ve Karar Nisapları*.

³⁰³ TTK md. 621/2’deki “Kanunda belli kararların alınabilmesi için ağırlaştırılmış nisap aranıyorsa, ...” hükmünün lafzından hareketle, bu düzenlemenin sadece kanunda öngörülmuş ağırlaştırılmış nisapların daha da ağırlaştırılması durumunda uygulanacağı sonucuna varılmaktadır. Başka bir ifadeyle, şirket sözleşmesinde sonradan yapılacak değişiklikle olağan karar nisabı değiştirilmek istenirse bu düzenlemenin dikkate alınmayacağı anlaşılmaktadır. Oysa bu maddenin kökenini oluşturan İsviçre BK. 704/2 düzenlemesinde, bu şekilde bir sınırlandırma bulunmamaktadır ve olağan nisabın ağırlaştırılması durumunda da ilgili şirket sözleşmesi değişikliğinin öngörülecek çoğunlukla alınacağı hüküm altına alınmıştır. Akbay, **a.g.e.**, s. 236-237; Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Çoştan, **Nisaplar**, s. 66 ve dn. 10.

³⁰⁴ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 22-28, s. 521; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 411.

³⁰⁵ TTK md. 621’de ifadesini bulan önemli kararların çoğunluğu aynı zamanda şirket sözleşmesi değişikliği gerektiren hallerdir (TTK md. 621/1/g ve i bentleri hariç). TTK md. 589 uyarınca, şirket sözleşmesi değişikliği için esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların onayı gerekir iken, diğer tarafta birer şirket sözleşmesi değişikliği niteliğinde olan önemli kararlarda ise oy hakkı bulunan esas

koyucu sadece karar nisabını düzenlemiş ve toplanma nisabına açıklık getirmemiştir. TTK md. 620'deki genel (olağan) nisap düzenlemesinde olduğu gibi, toplanma nisabı aranmaksızın, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden sadece bir ortağın genel kurulda olumlu oyu ile dahi şirket sözleşmesi değişikliği yapılabilecektir. Şirket sözleşmesi değişikliklerinde genel olarak aranan nisap da emredici olarak düzenlenmemiştir, aksi şirket sözleşmesi ile öngörülebilmektedir.

11. Şirket Yönetiminin Üçüncü Bir Kişiye Bırakılmasına İlişkin Yetki Hükümleri

Limited şirketin zorunlu organlarından biri olan müdürler, şirketi yönetmek ve temsil etmekle mesuldürler. Müdürlerle ilgili olarak TTK önemli bir değişiklik yapmış ve özden organ ilkesini kaldırarak seçilmiş organ sitemini benimsemiştir³⁰⁶. Müdür veya müdürler ya limited şirket sözleşmesinde atanarak ya da genel kurulda seçilerek göreve gelirler³⁰⁷. TTK md. 576/1/d ve md. 623 hükümleri uyarınca ilk müdür veya müdürlerin şirket sözleşmesinde gösterilerek atanması zorunlu kılınmıştır³⁰⁸. TTK md. 577/1/i düzenlemesi de, şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasının mümkün olduğunu ve bu yönde bir tercihin mutlaka şirket sözleşmesinde yer alması gerektiğini vurgulamıştır.

sermayenin salt çoğunluğu ve temsil edilen oyların en az üçte ikisinin bir arada bulunması aranmaktadır. Görüldüğü üzere, önemli olduğu belirtilen kararlar için şart koşulan nisap, önemli karar niteliğinde olmayan şirket sözleşmesi değişikliklerine nazaran daha düşüktür. Somut olayda, TTK md. 589'daki nisap sağlanmamış olsa bile, TTK md. 621'deki önemli karar niteliğindeki sözleşme değişiklikleri gerçekleştirilebilecektir. Bu durum ise çok açık bir çelişki oluşturmakta ve nisaplar arasındaki dengeyi bozmaktadır. Al, **a.g.m.**, s. 196; Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 534; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 230; Çoştan, **Nisaplar**, 69.

³⁰⁶ Özden organ ilkesi hakkında yapılan açıklamalar için bkz. Bölüm IV. A. 4. *Müdürlere İlişkin Bilgiler* dn. 120.

³⁰⁷ Bu yönüyle anonim şirketteki yönetim kuruluna benzerler. Anonim şirkette yönetim kurulu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akdağ Güney Necla, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, İstanbul, 2012.

³⁰⁸ Müdürler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm IV. A. 4. *Müdürlere İlişkin Bilgiler*.

Şirket sözleşmesi ile atanan müdürlerin görevden herhangi bir sebeple mutlaka ayrılması gerekir ki, genel kurul tarafından yeni müdür veya müdürler seçilebilsin. Zira onların müdürlük görevi sona ermediği veya erdirilmediği sürece, genel kurulun müdür seçmesi mümkün olamayacaktır³⁰⁹. Müdürler şirket sözleşmesi ile belli bir süre için atanabileceği gibi süresiz de atanabilir. Belirli bir süre için atanan müdürlerin görevleri süreleri dolduğunda sona erecektir. Süresiz atanan müdürlerin ise görevleri herhangi bir şekilde sona erebilecektir. Nitekim TTK md. 630 hükmü uyarınca, müdürlerin genel kurul kararıyla veya haklı nedenlerin varlığında her ortağın başvurusu üzerine mahkeme kararıyla azli mümkündür. Müdürlerin bu göreve şirket sözleşmesiyle veya genel kurul kararıyla getirilmiş olmasının bir önemi olmadığı gibi, şirketin ortağı olup olmaması da farklı sonuç doğurmaz. Özetle, müdürlük görevi azil, istifa veya kanuni ya da sözleşmesel nedenlerin gerçekleşmesi ile sona erebilir³¹⁰.

Müdürlerin görev ve yetkileri, şirketin yönetimi ve temsili şeklindedir. Yönetimle ilgili işler, şirket sözleşmesinde yazılı konuları doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren, temsil işlemleri dışında kalan iç idari iş ve işlemlerdir³¹¹. Temsil görevi ve yetkisi ise, şirketi üçüncü kişilere karşı borçlandırıran ve üçüncü kişilerden alacaklı kılan yazılı veya sözlü anlaşmaları ifade eder³¹².

Müdürlerin yönetime ilişkin görev ve yetkileri, devredilmez ve vazgeçilemez görev ve yetkiler şeklinde anonim şirketlerdeki yönetim kuruluna ilişkin TTK 374 ile 375. madde düzenlemeleriyle uyumlu olarak ilk kez TTK md. 625'te düzenlenmiştir. Temsile ilişkin görev ve yetkiler hususunda da TTK md. 629'da anonim şirket

³⁰⁹ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 246-247.

³¹⁰ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 689; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2135-2136; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 246.

³¹¹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 666; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 523 vd., s. 337; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No 12-27b, s. 203; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 206; Kırca/Şehirli Çelik/Manavgat, **a.g.e.**, s. 527; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 254; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 212.

³¹² Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 664; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 537 vd., s. 347; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 12-71, s. 221; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 219; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 254; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 224.

hükümlerinin kıyasen uygulanacağına dair atıf yapılmıştır. TTK md. 625/1 hükmü, kanunlar ile şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği diğer tüm konularda müdürlerin görevli ve yetkili olduğunu belirtmiştir. Bu düzenleme ile yönetim kavramına uygun olarak şirketin işletme konusunun elde edilmesi için gerekli olan her türlü iş ve işlemi yapma ve kararları alma yetkisi müdürlere verilmektedir³¹³. Aynı maddenin ikinci fıkrasında sekiz bent halinde müdürlerin yani bir anlamda yürütmenin devredilemez ve vazgeçilemez görevleri sayılmıştır³¹⁴. Sınırlı sayı olarak sayılan bu görev ve yetkiler ne şirket sözleşmesiyle ne de bir kararla genel kurula veya başka kurul ile komitelere devredilebilir. Ancak TTK md. 625 hükmünün ikinci fıkrası gereğince, şirket sözleşmesinde öngörülme kaydıyla müdürlerin belirli kararları ve münferit sorunları genel kurul onayına sunmaları zorunlu kılınabilir. Ayrıca şirket sözleşmesiyle müdürlerin devredilemez ve vazgeçilemez görevleri arasına yeni görevler eklenebilir³¹⁵.

12. Bilanço Karının Kullanılmasına İlişkin Hükümler

TTK md. 577/1/j, şirket sözleşmesine açıkça yazılması koşuluyla bilanço karının kullanılması konusunda kanundan ayrılan düzenlemeler öngörülmesine izin vermiştir. Bilanço karının tespit ve kullanımında, anonim şirketlere ilişkin kuralların (TTK 514

³¹³ Bkz. TTK md. 625'in gerekçesi.

³¹⁴ "II - Görevler, yetkiler ve yükümlülükler

1. Devredilemez ve vazgeçilemez görevler

MADDE 625- (1) Müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir. Müdürler, aşağıdaki görevlerini ve yetkilerini devredemez ve bunlardan vazgeçemezler: a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi. b) Kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi. c) Şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması. d) Şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi. e) Küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması. f) Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi. g) Genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi. h) Şirketin borca batık olması hâlinde durumun mahkemeye bildirilmesi."

³¹⁵ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 255.

ile 527'nci madde hükümleri), limited şirketlere de aynen uygulanacaktır (TTK md. 610).

Bilanço karının kullanılması; kar payı dağıtımı (TTK md. 608, 610, 507, 523), karın yedek akçelere ayrılması (TTK md. 521) veya sosyal sandıklar kurulması (TTK md. 522 ve 523/3) gibi çeşitlilik arz edebilir. Kar dağıtımının yapılabilmesi için öncelikle kanunda veya şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan isteğe bağlı yedek akçelerin ayrılmış olması gerekmektedir (TTK md. 608/1 ve md. 610 atfıyla md. 523/1)³¹⁶. Kar payı sadece net dönem karından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden - yani herhangi bir amaca bağlanmamış serbest yedek akçelerden - dağıtılabilir. Net dönem karı kanunda tanımlanmamıştır. Bu kavram yıllık bilançoya göre belirlenmiş yıllık kardan geçmiş yıllara ait zararların ve şirketin ödemekle yükümlü olduğu vergilerin düşüldükten sonra kalan tutarı ifade eder³¹⁷. Dolayısıyla şirketin kar payı dağıtabilmesi için bilançoya göre belirlenen kazancı elde etmesi gerekir. Malvarlığından kar dağıtılamaz veya bu sonucu doğuracak şekilde ortaklara ödemede bulunulamaz. Aksi takdirde bu tür ödemeler TTK md. 601 uyarınca geri ödeme yasağı kapsamına girer. Önceki yıllarda oluşan zarar da telafi edilmedikçe kar dağıtılması mümkün olmaz. Ancak yedek akçe yeterli ise, zarar halinde dahi kar payı ödenmesine karar verilebilir³¹⁸.

Kar payı hakkı ortağın vazgeçilemez malvarlıksal hakkıdır. Tüm ortaklar onay vermiş olsalar dahi kar payı hakkı kaldırılamaz veya sınırlandırılmaz. Zira şirketin de kar elde etmek ve bunu paylaşmak nihai amacını terk etmesi veya bu amacı saptırması düşünülemez. Bu amacın terk edilmesi veya saptırılması şirketi ortadan kaldırarak

³¹⁶ Kanunda veya şirket sözleşmesinde öngörülmemiş veya öngörüleni aşan tutarda yedek akçelerin ayrılması da bazı durumlarda mümkündür. Şirket zararlarının karşılanması için gerekliyse veya şirketin gelişimi için yatırım yapılması ihtiyacı ciddi şekilde ortaya konulmuşsa, bütün ortakların menfaati böyle bir yedek akçe ayrılmasını haklı gösteriyorsa ve şirket sözleşmesinde de açıkça belirtilmişse genel kurul bu şekildeki yedek akçelerin ayrılmasına karar verebilir (TTK md. 608/3).

³¹⁷ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 458-459; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 902, s. 625; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 21-65, s. 503.

³¹⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 902a, s. 625; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 21-65, s. 503; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 167.

başka bir kişi birliğine dönüştürür. Özetle şirketin kar elde etmek ve dağıtmak nihai amacından doğan kar payı vazgeçilemez bir haktır³¹⁹. Bununla birlikte örneğin kâr payında imtiyazın düzenlenmesi veya bazı payların kâr payından daha fazla yararlandırılması mümkündür ve bu durum kâr payının vazgeçilmez karakteri ile çelişmez.

Öz kaynaklar, esas sermaye ile yedek akçelerden meydana gelir. Yedek akçeler, öz kaynakların değişken unsurunu oluştururlar ve öz kaynakların esas sermayeyi aşan kısmı olarak ifade edilirler³²⁰. Yedek akçeler zorunlu ve isteğe bağlı olmalarına göre ikiye ayrılırlar. Zorunlu yedek akçeler, bir yasa hükmüne dayanılarak ayrılmakta iken, isteğe bağlı yedek akçeler ise bir şirket sözleşmesi hükmüne ya da genel kurul kararına dayanırlar. Şirket sözleşmesine, yedek akçeye yıllık karın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği hakkında hükümler konulabilir. Hatta şirket sözleşmesiyle başka yedek akçe ayrılması ve bunların özgülenme amacıyla harcanma yolları, şartları öngörülebilir (TTK md. 521).

Bunların yanı sıra şirket sözleşmesinde hüküm olmasa dahi, şirket işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere, bilanço karından yedek akçe ayırabilir (TTK md. 523/3). Bu zikredilen hususları şirket sözleşmesiyle öngörmek elbette ki mümkündür; örneğin şirket sözleşmesiyle karın belli bir oranı bir vakfa veya belirli hayır işlerine tahsis edilebilir³²¹.

³¹⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, No. 807e, s. 613 ve No. 899, s. 624; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 305 ve 502. Kar payı hakkı eTTK'da güçsüz ve nispi bir müktesep hak şeklinde düzenlenmişti. Müktesep haklara ilişkin eTTK düzenlemesi hakkında ayrıntılı bilgi için yukarıda bkz. Bölüm III. C. 9. a. *Oy Hakkı ve Hesaplanması* dn. 275.

³²⁰ Tekinalp Ünal, **Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri**, 2. bs., İstanbul, 1979, s. 245 vd.

³²¹ Tekinalp, **Bilanço ve Yedek Akçeler**, s. 345 vd.; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-13, s. 463.

13. Çıkma Hakkının Tanınması, Kullanılmasının Şartları ve Ayrılma Akçesine İlişkin Hükümler

Limited şirket, kişi şirketi özelliklerini de bünyesinde barındıran bir sermaye şirkettir. Bunun sonucu olarak, ortakların şirketten çıkması ve çıkarılması imkânına hukukumuzda yer verilmiştir. Limited şirket ortağı şirketten kendi iradesi ile ayrılırsa çıkma, şirket iradesi ile ayrılmak zorunda kalır ise çıkarılma söz konusu olur³²². Çıkma, ortağın şirketle arasındaki ortaklık bağına son vermek üzere, şirkete varması gereken bir irade beyanı ile yapmış olduğu tek taraflı bir hukuki işlemdir³²³. TTK, eTTK md. 551'den farklı olarak çıkma ve çıkarılma konularını ayrı maddelerde oldukça ayrıntılı bir şekilde düzenlemeyi tercih etmiştir.

TTK md. 638, şirket sözleşmesi ile ortaklara şirketten çıkma hakkı tanınabileceğini ve bu hakkın kullanılmasının belli şartlara bağlanabileceğini TTK md. 577/1/k düzenlemesine paralel olarak hüküm altına almıştır. Çıkmaya ilişkin düzenlemelere kuruluş aşamasında şirket sözleşmesinde yer verilebileceği gibi sonradan şirket sözleşmesi değişikliğiyle de eklemeler yapılabilir. Buna öğretide “sözleşmesel çıkma hakkı” adı verilmektedir³²⁴. Öte yandan TTK md. 638'in ikinci fıkrasında şirket sözleşmesinde öngörülme dahi her ortağın haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkma davası açabileceği düzenlenmiştir. Kanunen tanınan bu hak emredicidir, şirket sözleşmesi ile ortadan kaldırılması mümkün olmadığı gibi, ortakların bu haklarından

³²² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1675, s. 853; Şahin Ayşe, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Ersin Çamoğlu’na Armağan**, 2013, s. 176 ve 189. Bu konu hakkında daha fazla bilgi için ayrıca bkz. Şahin Ayşe, “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 18, S. 2 (Özel Sayı "6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken" 10 - 11 - 12 Mayıs 2012 - Sempozyum), 2013, s. 851-859.

³²³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1677b, s. 856; Erdil Engin, **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, İstanbul, 2004, s. 24.

³²⁴ Planta, a.g.m., s. 82; Şahin, **Çıkma ve Çıkarılma Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, s. 177.

feragat etmesi de mümkün değildir³²⁵. Bir ortağın şirketten çıkma sebepleri sadece TTK md. 638’de sayılanlarla sınırlı değildir, kanunun çeşitli yerlerinde ortağın şirketten çıkabileceği durumlara yer verilmiştir³²⁶.

Çıkma hakkı, ortakların şahsına tanınabileceği gibi esas sermaye paylarına imtiyaz hakkı olarak da tanınabilir³²⁷. Bu hakkın ortağın şahsına tanınmış olduğu durumda, esas sermaye payı devredilirse hak da sona erecektir, öte taraftan esas sermaye payına imtiyaz olarak tanınmış ise payın devri halinde bu hak payı devralan kişiye geçecektir.

TTK’da çıkma bildiriminin usulü hususunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Çıkma bildiriminin nasıl kullanılacağı, yani bildirimin şekli, yöneltileceği organ (genel kurul veya müdürler) ve sonuçları şirket sözleşmesinde serbestçe düzenlenebilir. Şirket sözleşmesinde aksi düzenlenmemişse, hak sahibi tarafından yenilik doğurucu irade beyanı olan çıkma bildiriminin şirkete ulaştırılmasıyla şirketten çıkma hakkı kullanılmış olacak, ortağın ortaklık sıfatı bu andan itibaren sona erecektir³²⁸.

Şirket sözleşmesiyle ortaklara tanınan çıkma hakkı, koşulsuz olabileceği gibi belli şartlara da tabi de kılınabilir³²⁹. Örneğin, çıkma hakkının kullanılması bakımından belli bir süre sınırlandırması veya çıkmak isteyen ortağa ait esas sermaye payının

³²⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1677c, s. 856; Şahin, **Çıkma ve Çıkarılma Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, s. 179; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 165; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 384.

³²⁶ Kanunda belirtilen diğer çıkma sebepleri; şirket sözleşmesiyle esas sermaye payının devrinin yasaklanması veya genel kurulun payın devrine onay vermeyi reddetmesi (TTK md. 595/5), esas sermaye payının miras, eşler arasındaki mal rejimi ve cebri icra hükümleri çerçevesinde üçüncü bir kişiye geçişi, esas sermayenin azaltılması yoluyla ortaklardan birinin veya birkaçının ve onların rızasıyla bütün esas sermaye paylarını itfa edilmesi şeklinde sayılabilir. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 154.

³²⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1677b, s. 855; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 1060.

³²⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1677b, s. 856; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, 1060; Şahin, **Çıkma ve Çıkarılma Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, s. 177; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 155.

³²⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1677b, s. 855; Şahin, **Çıkma ve Çıkarılma Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, s. 177.

sermayenin belli bir oranını temsil etme gibi şartlar şirket sözleşmesi ile düzenlenebilir.

Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, ona ödenecek olan esas sermaye payının gerçek değerine³³⁰ denk gelen meblağa ayrılma akçesi denir (TTK md. 641)³³¹. Ancak bu düzenleme emredici olmayıp şirket sözleşmesiyle ayrılma akçesi farklı bir şekilde düzenlenebilir, bu durumda şirket sözleşmesi hükümleri dikkate alınır (TTK md. 641/2 ve md. 577/1/k). Şirket sözleşmesinde ayrılma akçesinin serbestçe belirlenebilmesi imkânı, TTK’da öngörülen yeniliklerden biridir ³³² . Ortağın vazgeçilmez mali haklarından biri olan ayrılma akçesini talep hakkı, şirket sözleşmesiyle dahi kaldırılamaz ve ortak bu hakkından feragat edemez³³³. Kanunda, şirket sözleşmesi ile ayrılma akçesinin düzenlenebileceğine ilişkin tanınan bu serbesti; keyfi, adalete aykırı ve müsadereye yakın bir düzenleme yapma imkânı verildiği anlamına gelmemektedir³³⁴. Bu husustaki sınır, genel hukuk ilkeleridir.

14. Çıkarılmada Teşkil Edecek Özel Sebepler

Ortağın şirketten hangi sebeplerin varlığında çıkarılabileceğine şirket sözleşmesinde yer verme imkânı tanınmıştır (TTK md. 640 ve md. 577/1/l). Mülga kanunda böyle bir imkân bulunmamaktaydı. Şirket sözleşmesinde çıkarılma sebeplerine ilişkin yapılacak düzenleme, ortaklara hangi durumda şirketten çıkartılabileceklerine dair önceden bilgi

³³⁰ Söz konusu gerçek değer neye göre belirleneceği net olmamakla birlikte bu ifadenin yorumu öğreti ve yargı kararlarına bırakılmıştır. Ayrılan ortak açısından ciddi önem teşkil eden ayrılma akçesinin hesaplanmasındaki bu belirsizlik, her olayda farklı çözümler getirilmesine ve dolayısıyla adaletsizliklere neden olabilecektir. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 171.

³³¹ Şirketten çıkan ortağın ayrılma akçesi, kural olarak, TTK md. 612/2 ile md. 642 uyarınca kullanımı serbest olan öz kaynaklardan ödenir.

³³² Limited şirkette ortağın çıkması veya çıkarılmasına ilişkin olarak TTK’daki önemli yeniliklerden bir diğeri de, çıkmaya katılmadır. (TTK md. 639) Çıkmaya katılma hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tekinalp Ünal, “Çıkmaya Katılma”, **Arslanlı Bilim Arşivi** (Çevrimiçi) <http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/UnalTekinalp-CikmayaKatilma.pdf>

³³³ TTK md. 641 ve 642’deki ayrılma akçesine ilişkin düzenlemeler, TTK md. 638 ve devamında ifadesini bulan haklı sebeple çıkma ile çıkarma davalarında ve çıkma ile çıkarma taleplerinin şirket sözleşmesindeki hükümlere dayalı olarak ileri sürüldüğü hallerde uygulanacak ortak hükümlerdir.

³³⁴ Bkz. TTK md. 641/2’nin gerekçesi.

vermekte ve hareketlerini ona göre ayarlama fırsatı sunmaktadır. Böylece onlar açısından hukuki güvenlik sağlanmış olur. Diğer taraftan ise, şirkete de kendisi açısından önemli gördüğü sebeplerde ortağı şirketten çıkarma ve bu sayede istediği ortamı oluşturma hakkı tanınmıştır³³⁵. Ortağın sözleşmesel sebeplere dayalı olarak şirketten çıkarılabilmesi için genel kurulda bu yönde bir karar alınması zorunludur. Genel kurulun bu yetkisi münhasır olup devri mümkün değildir (TTK md. 616/1/h). Diğer bir deyişle, şirket sözleşmesinde müdürlere veya ortaklardan bazılarına çıkarma konusunda yetki verilmesi mümkün değildir.

Çıkarılmada teşkil edecek özel sebepler kuruluş aşamasında şirket sözleşmesinde öngörülebileceği gibi sonradan şirket sözleşmesi değişikliği suretiyle de düzenlenebilir. Örneğin, sır saklama yükümlülüğüne veya rekabet yasağına aykırı hareket edilmesi birer çıkarma sebebi olarak şirket sözleşmesinde düzenlenebilir. Şirket sözleşmesinde yer verilecek sebepler belirli ve öngörülebilir olmalı, ortaklık için ayrıca haklı sebep teşkil etmesine gerek yoktur³³⁶.

Şirket sözleşmesinde öngörülecek olan çıkarma kurumunun, belirli çıkarma sebeplerine bağlanmasının zorunlu olup olmadığı sorusu cevaplanmalıdır. TTK md. 640/1 uyarınca “*Şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir.*” düzenlemesi dikkate alındığında, ortağı belirli bazı sebepler olmaksızın şirketten koşulsuz çıkarmanın mümkün olmayacağı sonucuna varmaktayız ³³⁷ . Nitekim çıkarılacak ortağın korunması ve hukuki güvenliğinin sağlanması açısından, sözleşmesel çıkarmanın emredici olarak belirli sebeplere bağlanması son derece isabetlidir. Buradaki belirli sebeplerden kastedilen, örneğin ortağın rekabet yasağını ihlal edici davranması hali gibi net olan durumlardır. Şirket sözleşmesine haklı sebeplerin varlığı durumunda ortak şirketten genel kurul

³³⁵ Bkz. TTK md. 640’ın gerekçesi.

³³⁶ Şahin, **Çıkma ve Çıkarılma Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, s. 191.

³³⁷ Aynı yöndeki görüş için bkz. Şahin, **Çıkma ve Çıkarılma Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, s. 191; Taşdelen Nihat, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Ankara, 2012, s. 216.

kararı ile çıkarılacaktır hükmünün eklenmesi, TTK 640/1 hükmünün amacına - ortak açısından hukuki güvenliğin sağlanmasına - aykırılık teşkil edeceğinden kabul edilemez. Şayet böyle bir hüküm konulduysa da ortağın şirketten çıkarılması hakkında alınan genel kurul kararına karşı iptal davası açılabilecektir³³⁸.

Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerin yanı sıra, ortağın haklı sebebe dayalı olarak mahkeme kararıyla şirketten çıkarılması da mümkündür (TTK md. 640/3)³³⁹. Özetle, ortak ya şirket sözleşmesinde yer alan çıkarılma sebeplerine dayalı olarak genel kurul kararı ile ya da haklı sebeplere dayalı olarak mahkeme kararı ile şirketten çıkarılabilecektir. Çıkarılma sebepleri de çıkmada olduğu gibi sadece ilgili maddesinde sayılanlarla sınırlı değildir, kanunun değişik yerlerinde çıkarılma sebeplerinden yeri geldikçe bahsedilmiştir³⁴⁰.

15. Kanunda Belirtilenler Dışındaki Sona Erme Sebepleri

Limited şirketin sona erme sebepleri TTK md. 636'da düzenlenmiştir. Bunlar; şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesiyle, genel kurul kararı ile, iflasın açılmasıyla sona erme ve kanunda öngörülen diğer sona erme halleri şeklindedir³⁴¹. Sona erme sebeplerini düzenleyen madde, eTTK md. 549'da farklı olarak, ayrıca organsızlık nedeniyle sona erme ve haklı nedenle sona erme³⁴² hususlarına da yer vermiştir.

³³⁸ Şahin, **Çıkma ve Çıkarılma Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, s. 191 ve dn. 43.

³³⁹ Haklı sebeple çıkarılma hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Erdil, **a.g.e.**, s. 44 vd.; Üçışık Güzin, "Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması", **Fahman Tekil'in Anısına Armağan**, 2003, s. 199 vd.

³⁴⁰ TTK md. 636/3 kapsamında ortağın mahkemeden haklı sebeple şirketin feshini talep ettiği durumda, hâkim davacı ortağa payının gerek değerinin ödenerek şirketten çıkartılmasına karar verebilir. Öte yandan, esas sermaye payını miras, eşler arasındaki mal rejimi veya cebri icra yolu ile kazanan üçüncü kişileri payları gerçek değerden satın alma hakkını kullanarak şirketten çıkartabilir (TTK md. 596/2). Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 158.

³⁴¹ Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için aşağıda bkz. Bölüm IV. C. 2. *Sona Erme Sebepleri*.

³⁴² Bu hususlar hakkında ayrıntılı bilgi için aşağıda bkz. Bölüm IV. C. 2. d. *Kanunda Öngörülen Hallerde Sona Erme*.

TTK md. 577/1/m hükmü, md. 636/1/a ile uyumlu olarak, şirket sözleşmesine kanunda belirtilenler dışında sona erme sebeplerinin konulabileceğini belirtmiştir. Örneğin; şirketin süresinin bitmesi halinde, amacının gerçekleşmesinde veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesinde ya da ortaklardan birinin ölmesi, hacir altına alınması, iflas etmesi veya ihanet etmesi gibi durumlarda şirketin sona ereceğine dair düzenlemelere şirket sözleşmesinde yer verilebilecektir³⁴³. Kanunda belirtilmiş olanlar dışında bu şekilde sona erme sebeplerine yer verilmek isteniyorsa, bağlayıcı olabilmesi için muhakkak şirket sözleşmesinde düzenlenmiş olmalıdır.

³⁴³ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 732; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-40, s. 471; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 288.

Dördüncü Bölüm

LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ, YORUMLANMASI VE SONA ERMESİ

A. LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ

1. Genel Olarak

Limited şirketlerde pek çok sebep şirket sözleşmesinin değiştirilmesini gerekli kılabilir. Bir kanunun yürürlüğe girmiş olması, yeni şartların ve ihtiyaçların ortaya çıkması, ortaklar arası ilişkinin yeniden düzenlenmesi isteği gibi hususlar limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesini gerektiren sebeplere örnek verilebilir³⁴⁴.

Şirket sözleşmesinde yapılan her türlü değişiklik şirket sözleşmesi değişikliği niteliğindedir. Bu bağlamda şirket sözleşmesinde mevcut hükümlerin ifadesinin veya içeriğinin değiştirilmesi, kısmen veya tamamen kaldırılması ile mevcut hükümlerin yanı sıra yeni hükümlerin eklenmesi sözleşme değişikliği (tadil) anlamı taşır³⁴⁵. Bu bağlamda TTK md. 576 gereğince limited şirket sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu kayıtlar ile md. 577 uyarınca isteğe bağlı olarak konulan kayıtların değiştirilmesi TTK md. 589 ile 592 aralığındaki şirket sözleşmesinin değiştirilmesi hükümlerine göre yapılacaktır.

Şirket sözleşmesi şirketin teşkilatını ortaya koyan, esas sermayeyi belirleyen, ortaklar arası ilişkiyi düzenleyen, ortaklara haklar sağlayıp yükümlülükler yükleyen bir nevi şirket anayasası niteliğinde olan hükümler ihtiva ettiğinden değiştirilmesi kanun koyucu tarafından özel ayrı bir usule bağlanmıştır. Şirket sözleşmesinin

³⁴⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1728, s. 890; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 111.

³⁴⁵ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 165; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 2143; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 111; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 383-384.

değiştirilmesine ilişkin olarak TTK, eTTK’da yer alan genel sözleşme değişiklikleri ile özel sözleşme değişiklikleri ayrımını aynen benimsemiş (eTTK md. 513-517), esas sermayenin artırılması ve azaltılması hususlarını özel değişiklikler başlığı altında ayrıca ele almıştır.

2. Genel Nitelikteki Değişiklikler

TTK 589. maddede, “Aksi şirket sözleşmesinde öngörülmediği takdirde, şirket sözleşmesi, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir.” denilmektedir. Madde metninde aksi öngörülebilir olan hususun nisaba ilişkin mi yoksa şirket sözleşmesinin içeriğine mi ilişkin olduğu net değildir. Öğretide savunulan görüşe göre; ilk şirket sözleşmesi müktesep hak teşkil edemez ve limited şirket sözleşmesinin düzenlemelerine ilişkin olarak değiştirilemezlik sağlanamaz³⁴⁶. Şirket sözleşmesinde, sözleşmenin değiştirilmesi oy birliğine bağlanmış olsa dahi son derece ağırlaştırılmış olan bu nisap sağlandığı ihtimalde sözleşmedeki kayıtların değişmesi mümkündür. Diğer bir deyişle, limited şirket sözleşmesinin değiştirilemeyeceği hakkındaki limited şirket sözleşmesi hükmü geçerli olmaz.

Mülga kanun döneminde TTK md. 577’deki isteğe bağlı kayıtlar ile md. 579’daki emredici hükümler düzenlemesi bulunmadığından şirket sözleşmesine pek çok lüzumsuz madde eklenebiliyordu, hatta sadece ortaklar arasında sonuç doğuran akdi nitelikte hak tesis eden kayıtların da konulması mümkün idi. Bu şekilde ortaksal münasebet tesisi kastedilmemiş şirket sözleşmesi hükümlerinin - aksine bir düzenleme olmadıkça - eTTK md. 513’deki şirket sözleşmesinin değiştirilmesi özel usulüne tabi olması gerektiği öğretide vurgulanmıştı³⁴⁷. Öte yandan diğer bir görüş ise, şirket

³⁴⁶ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 174; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 20-01, s. 473; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 363.

³⁴⁷ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 166 ve 251.

sözleşmesinde yer alan, sadece tarafları ve onların hukuki halefleri arasında hüküm doğuran, borçlar hukuku sözleşmesi niteliğindeki kayıtların yine borçlar hukuku genel hükümlerine tabi olarak tarafların rızası dâhilinde değiştirilebileceğini ileri sürmüştür³⁴⁸.

Şirket sözleşmesi değiştirilirken takip edilmesi gereken aşamalar şu şekildedir; değişiklik metninin müdürler tarafından hazırlanması, değişikliğin kanunda öngörülen nisaplara uygun olarak genel kurulda karara bağlanması ve değişikliğin ticaret siciline tescil ve ilan edilmesidir.

a. Değişiklik Metninin Hazırlanması

Şirket sözleşmesinin eski ve yeni metni karşılıklı yazılarak değişikliğine ilişkin metin müdürler tarafından hazırlanır ³⁴⁹ . Müdürlerin bu yetkisi, devredilemez ve vazgeçilemez görev, yetki ve yükümlülüklerinin düzenlendiği TTK md. 625/1/g ‘deki “genel kurul toplantısının hazırlanması” hükmünden ileri gelir³⁵⁰. Değişiklik ihtiyacını müdürler duymuş olabileceği gibi bu husus onlara genel kurul kararı şeklinde de iletilmiş olabilir³⁵¹.

b. Değişikliğin Genel Kurulda Karara Bağlanması

Şirket sözleşmesini değiştirme yetkisi münhasır olarak genel kuruldadır. Bu yetkinin başka bir organ veya kişiye devredilmesi mümkün değildir. Nitekim bu husus genel kurulun devredilemez yetkileri arasında ayrıca vurgulanmıştır (TTK md. 616/1/a).

³⁴⁸ Tekinalp, **İmtiyazlı Paylar**, s. 11-12; Moroğlu, **Sözleşme**, s. 524.

³⁴⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1729, s. 891; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 20-04, s. 474; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 364; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 113; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 710.

³⁵⁰ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 20-04, s. 474; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 364; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 710.

³⁵¹ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 113.

Bununla birlikte genel kurulun bu yetkisi sınırsız değildir; genel ilkeler ve başkalarının haklarıyla sınırlandırılmıştır³⁵². Bu bağlamda genel kurul ilk olarak limited şirketi temellendiren ilkelere, emredici hükümler ilkesine (TTK md. 579)³⁵³, eşit işlem ilkesine ve dürüstlük kuralına uygun hareket etmek zorundadır. Bunun yanı sıra şirket sözleşmesi değişikliklerinde genel kurulun dikkate alması gereken ikinci husus vazgeçilmez ve müktesep haklardır³⁵⁴. Her ne kadar anonim şirketlere ilişkin TTK md. 452’de öngörüldüğü gibi esas sözleşme değişikliğinde müktesep ve vazgeçilmez hakların saklı olduğu limited şirket sözleşmesi açısından vurgulanmamış olsa da limited şirket ortakları açısından da müktesep ve vazgeçilmez haklar vardır ve sözleşme değişikliğinde sınır teşkil etmektedirler³⁵⁵. Şirket sözleşmesi değişikliği ile ortakların vazgeçilmez hakları asla ihlal edilemez ve müktesep haklarda ise ortakların rızası olmaksızın değişiklik yapılamaz.

Değişiklik metni hazırlandıktan sonra, genel kurul TTK md. 617 hükmüne veya varsa şirket sözleşmesinin bu konudaki hükümlerine göre toplantıya çağrılır. Müdürlerce hazırlanmış metnin genel kurulda aynen kabul edilmesi şart değildir. Genel kurul toplantısında yapılan görüşmeler sonucunda değişiklik metni aynen kabul edilebileceği gibi değiştirilerek de onaylanabilir³⁵⁶.

³⁵² Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 174; Steiger, **a.g.e.**, s. 337; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 474; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 112.

³⁵³ Emredici hükümler ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III. C. *İsteğe Bağlı Kayıtlar*.

³⁵⁴ Vazgeçilmez ve müktesep haklar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III. C. 9. a. *Oy Hakkı ve Hesaplanması* dn. 275.

³⁵⁵ Limited şirket ortakları açısından vazgeçilmez haklar; genel kurula katılma (TTK md. 617/3), asgari oy hakkı (TTK md. 618), iptal davası açma (TTK md. 622), inceleme yapma ve bilgi alma (TTK md. 614), Ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesi (TTK md. 583/3), esas sermaye payının primli çıkarılabilmesi (TTK md. 583/4), müdürlere ve denetçilere karşı sorumluluk davası açma (TTK md. 644/1/a), haklı sebeplerle şirketin feshini isteme (TTK md. 636/3), organsızlık davası açma (TTK md. 636/2), eşit işleme tabi tutulma (TTK md. 627) şeklinde sayılabilir. Müktesep haklara ise; ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkması (TTK md. 595/5), dağıtılan kara katılma (TTK md. 608), tasfiye payı alma (TTK md. 636/5) gibi haklar örnek verilebilir.

³⁵⁶ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 710-711; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 113.

c. Değişiklik İçin Gerekli Toplantı ve Karar Nisapları

Değişiklik metnini görüşmek amacıyla toplanan genel kurul metnin kabul edilmesi için ağırlaştırılmış özel nisaplara uygun olarak karar almalıdır. Kanun koyucu şirket sözleşmesi değişikliklerine ilişkin genel kurul kararlarını, olağan genel kurul kararlarından ³⁵⁷ ayrı olarak düzenlemiş ve bunlar için ağırlaştırılmış nisaplar öngörmüştür. Bu kapsamda ilk olarak TTK md. 589 hükmünde şirket sözleşmesi değişikliklerinde genel bir karar nisabına yer verilmiştir. İkinci olarak TTK md. 621 hükmünde pek çoğu şirket sözleşmesi değişikliği niteliğinde olan önemli kararlar için ayrıca özel bir nisap öngörülmüştür.

Şirket sözleşmesi kural olarak esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir; meğerki aksi şirket sözleşmesiyle kararlaştırılmış olsun (TTK md. 589). Kanun koyucu sadece karar nisabını düzenlemiş ve toplanma nisabına açıklık getirmemiştir. Böylece toplanma nisabı aranmaksızın, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden sadece bir ortağın genel kurulda olumlu oyu ile dahi şirket sözleşmesi değişikliği yapılabilecektir. Şu halde bir alt sınır olmaksızın genel kurulda kaç pay temsil edilirse edilsin (tek bir esas sermaye payı dahi katılsa) genel kurul şirket sözleşmesi değişikliğine ilişkin karar alma yeteneğine sahiptir³⁵⁸.

Şirket sözleşmesi değişikliğindeki genel nisabın yanı sıra özelliği olan bazı sözleşme değişiklikleri için farkı nisaplar öngörülmüştür. Bu kapsamda pek çoğu aynı zamanda şirket sözleşmesi değişikliği gerektiren önemli kararlar olarak düzenlenen haller TTK md. 621’de dokuz bent halinde sayılmıştır³⁵⁹. Bu maddeye göre; şirketin işletme

³⁵⁷ Olağan genel kurul kararları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bölüm III. C. 9. b. *Karar Alma Esasları*.

³⁵⁸ Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Çoştan, **Nisaplar**, 69; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 495; Al, **a.g.m.**, s. 196.

³⁵⁹ “2. Önemli kararlar

MADDE 621- (1) Aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir: a) Şirket işletme konusunun değiştirilmesi. b) Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi. c) Esas

konusunun değiştirilmesi, oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi, esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması, esas sermayenin artırılması, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi mahiyetindeki şirket merkezinin değiştirilmesi konularındaki genel kurul kararlarında gerekli olan nisap, temsil edilen oyların³⁶⁰ en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının³⁶¹ salt çoğunluğunun bir arada bulunmasıdır. Pek başarılı olduğu söylenemeyen bu ifadenin tam olarak ne anlama geldiği öğretide tartışma konusu olmuştur. Bir görüşe göre, esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun “bir arada bulunması” ifadesinden önemli kararların alınabilmesi için genel kurul toplantı nisabının, oy hakkına sahip esas sermayenin yarısı olduğu anlaşılmaktadır. Karar nisabı ise genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisi şeklindedir³⁶². Diğer görüşe göre; madde önemli kararlar için çifte nisap öngörmüştür, yani temsil edilen oyların üçte ikisi ve esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu şeklinde iki farklı ölçüt aynı anda sağlanmalıdır³⁶³. Kanaatimizce çifte (karma) nisap, aynı nisap grubu - toplantı veya karar nisabı - için ikili yetersayının arandığı hallerde söz konusu olur; örneğin birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararlarına ilişkin TTK md. 151/1/c, md. 173/2 ve md. 189/1/c düzenlemelerinde öngörüldüğü gibi nisaplar genel kurulda temsil

sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması. d) Esas sermayenin artırılması. e) Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması. f) Şirket merkezinin değiştirilmesi. g) Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümlüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilmesi. h) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması. ı) Şirketin feshi. “

³⁶⁰ TTK md. 620’de “toplantıda temsil edilen oyların” ifadesi geçmekte iken, md. 621’de sadece “temsil edilen oyların” ibaresine yer verilmiştir. Bu farklılık bilinçli bir tercih midir acaba sorusu akla gelmektedir, “temsil edilen oyların” ibaresinin acaba genel kurul toplantısında hazır bulunan oyları mı yoksa esas sermayeye bağlı tüm oyları mı ifade ettiği net değildir. Kanaatimizce TTK md. 621’deki farklılık bilinçli bir tercih olmayıp maddi hata teşkil etmektedir, bu sebeple temsil edilen oyları toplantıda temsil edilen oylar şeklinde anlamak hükmün geneline bakıldığında daha yerinde olacaktır. Aynı görüş hakkında bkz. Çoştan, **Nisaplar**, s. 66 ve dn. 12; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 230.

³⁶¹ Madde metninde geçen “tamamının “kelimesinin gereksiz olduğu yönünde bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 533.

³⁶² Böckli, **a.g.m.**, s. 19; Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/> ve dn. 3; Çoştan, **Nisaplar**, s. 67; Akbay, **a.g.e.**, s. 218.

³⁶³ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 471; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, s. 62. Tekinalp’e göre de; bunlar hem toplantı hem de karar nisaplarıdır. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 22-26, s. 520; Tekinalp, **Tek Kişi Ortaklığı**, s. 410.

edilen veya kullanılan oylara göre değil de, genel olarak esas sermaye veya toplam oylara göre belirlenmelidir³⁶⁴. Bu bağlamda TTK 621. madde metni dikkatle incelendiğinde önemli kararlara ilişkin nisabın ilk yarısının örtülü olarak toplantı nisabını, ikinci yarısının da karar nisabını ifade ettiği görüşünü benimsemekteyiz.

Madde metninde yer alan “oy hakkı bulunan esas sermaye” ibaresi ile neyin kastedildiği net olmadığından öğretide farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bir görüşe göre, limited şirketlerde zaten oy hakkından yoksun pay çıkarılamayacağından bu ifade yerine sadece “esas sermaye” ifadesi tercih edilmelidir³⁶⁵. Diğer görüşe göre ise, kanunun o toplantıda oy hakkını kullanılmasına izin vermediği oylara tekabül eden esas sermaye dikkate alınmayacaktır. Başka bir deyişle, şirketin kendi paylarını iktisap etmesi sonucu donmuş oyların temsil ettiği esas sermayeye (TTK md. 612/4), oydan yoksunluk hallerine (TTK md. 619)³⁶⁶ ve şirket sözleşmesinde yer alan oy haklarına ilişkin sınırlandırmalara bakılarak oy hakkı bulunan esas sermaye belirlenir³⁶⁷.

Öte yandan şirket sözleşmesi değişikliklerinde nisabı düzenleyen 589. madde ile önemli kararlarda nisapları içeren 621. madde arasında oluşan bir sistem hatasına değinmek istiyoruz: TTK md. 589 hükmü uyarınca, limited şirket sözleşmesi esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların oylarıyla değiştirebilir. Bu nisap kesindir; yani değişmez. Buna karşılık çoğunluğu ayrı ayrı birer esas sözleşme

³⁶⁴ “c) Birleşme kararı

MADDE 151- (1) Yönetim organı, genel kurula birleşme sözleşmesini sunar. Birleşme sözleşmesi genel kurulda;

...

c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla,

...

onaylanmalıdır. “

³⁶⁵ Al, **a.g.m.**, s. 197; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 231.

³⁶⁶ Oydan yoksunluk halleri; herhangi bir şekilde şirket yönetimine katılmış bulunanlar, müdürlerin ibralarına ilişkin kararlarda oy kullanamazlar, şirketin kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin kararlarda, esas sermaye payını devreden ortak oy kullanamaz; ortağın bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyetlerde bulunmasını onaylayan kararlarda ilgili ortak oy kullanamaz şeklindedir. Limited şirketlerde oy hakkından yoksunluk hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tokcan Fahriye Pelin, **Limited Ortaklıkta Oy Hakkından Yoksunluk**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015.

³⁶⁷ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 20-05, s. 474; Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 533.

değişikliği olan önemli kararlar için TTK md. 621 düzenlemesi nisap olarak temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkına sahip esas sermayenin yarısını bir arada bulunmasını aramaktadır. Yani % 50 ile toplanan bir genel kurulda md. 621’de sayılan ve aynı zamanda şirket sözleşmesi değişikliği gerektiren önemli kararlar, şirkette kullanılması yasaklı ya da donmuş oy haklarının bulunmadığı varsayımında, % 50’nin 2/3’ü, yani % 33,3 ile alınabilecektir. Görüldüğü üzere; önemli olduğu vurgulanan kararlar alınırken uyulması gereken şirket sözleşmesi değişikliği nisabı, genel olarak yapılacak şirket sözleşmesi değişikliklerinde dikkate alınacak nisaptan daha düşüktür.

Öğretide kanun koyucunun önemli olarak nitelediği kararların nisabında bu çelişkili sonucu amaçlamış olamayacağı vurgulanmıştır. Bu sebeple TTK md. 621’deki kararlardan sözleşme değişikliğini gerektirenlerin, TTK md. 589’daki önemli emredici hüküm uyarınca sermayenin en az 2/3’ü ile alınması gerektiği ve bu oylamada (621. maddeden farklı olarak) kullanılması yasaklı oyların temsil ettiği sermaye miktarının da nisaba dâhil olacağı belirtilmiştir. Bu görüşe göre, aksi yorum, esas sözleşme değişikliklerinde (kesin olarak) üçte iki nisap arayan kanun koyucunun iradesine ters düşecektir. Bu nedenle de sadece 621. maddedeki sözleşme değişikliğini gerektirmeyen kararlar için birinci fıkradaki nisap uygulanmalıdır³⁶⁸. Kanaatimizce bu görüşe katılmak mümkün değildir. Nitekim kanun koyucu TTK md. 589 düzenlemesinde 621. maddeyi saklı tutmakla şirket sözleşmesi değişikliği gerektiren önemli genel kurul kararlarında 589. maddedeki nisabın uygulanmaması gerektiğini ortaya koymuştur. Kanunun bu açık lafzına rağmen şirket sözleşmesi değişikliği niteliğindeki önemli kararlarda, her ne kadar yüksek bir oran olsa da genel değişiklik nisabının uygulanacağını savunmak yerinde değildir. Kanun koyucunun nisaplar arasındaki dengeyi bozan çelişkili bu iki hükmü yeniden gözden geçirmesi elzemdir.

Şirket sözleşmesi değişikliklerine ilişkin olarak hem genel nisap hem de önemli kararlar başlığı altında düzenlenen ağırlaştırılmış nisap nispi emredici niteliktedir. Bu

³⁶⁸ Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Çoştan, **Nisaplar**, s. 54.

nisaplar şirket sözleşmesi ile daha da ağırlaştırılabilir ancak hafifletilemez³⁶⁹. Yasal ağırlaştırılmış nisabı daha da ağırlaştıracak şirket sözleşmesi hükümleri, ancak şirket sözleşmesinde öngörülecek çoğunlukla kabul edilebilir (TTK md. 621/2). Örneğin; bazı önemli kararların alınması şirket sözleşmesine konulacak hükümle oybirliğine bağlanacaksa, buna ilişkin şirket sözleşmesi değişikliği yapılırken alınacak genel kurul kararı da oybirliğiyle alınmalıdır. Her ne kadar madde metninde sadece kanunda aranan ağırlaştırılmış nisapların değiştirilmesinde bu kurala uyulacağı belirtilse de şirket sözleşmesiyle öngörülmüş olan ağırlaştırılmış nisapların daha ağırlaştırılmasında da aynı madde hükmü uygulanmalıdır³⁷⁰.

d. Tescil ve İlan

Limited şirket sözleşmesinde yapılan her değişiklik tescil ve ilan edilmek zorundadır (TTK md. 589/2). TTK md. 589'un ikinci fıkrasında düzenlenen şirket sözleşmesi değişikliklerinin tescil ve ilanı, eTTK'da ayrı bir maddede daha ayrıntılı olarak düzenlenmişti. eTTK md. 513'te yer alan şirket sözleşmesinin değiştirilmesi hakkındaki kararların üçüncü şahıslar hakkında tescil tarihinden itibaren hüküm ifade edeceği hususu mevcut kanuna aktarılmamıştır^{371,372}.

Limited şirkette genel kurul kararlarının yürütülmesi kapsamında, müdürler bir dilekçe ile şirket merkezinin bulunduğu ticaret sicil müdürlüğüne müracaat ederek tescil

³⁶⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1730, s. 891; Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 373; Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 533; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 437; Coştan, **Genel Kurul Nisapları**, s. 67 ve 69; Karacibioğlu Orhan Batur, **Anonim Şirket Esas Sözleşmesi ve Limited Şirket Sözleşmesi**, İstanbul, 2013, s. 153.

³⁷⁰ Çamoğlu, **Nisaplar**, (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>

³⁷¹ Bu farklılığa rağmen TTK md. 589'un gerekçesinde eTTK'daki 513. maddenin tekrarı olduğu hatalı olarak belirtilmiştir. Bkz. TTK md. 589'un gerekçesi.

³⁷² Bununla birlikte, eTTK md. 390'da ifadesini bulan anonim şirketlerde esas sözleşme değişikliğine ilişkin genel kurul kararlarının tescilden önce üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmeyeceği hususuna, yeni/mevcut TTK md. 455'te yer verilmiştir. Benzer düzenlemenin limited şirketler açısından neden mevcut kanuna aktarılmadığı ise öğretide anlaşılamamaktadır. Bkz. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 373; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 495 ve dn. 31.

talebinde bulunmak zorundadırlar (TTK md. 625/1/g ve TSY md. 92/2). Müdürler dilekçeye; genel kurul kararının noter onaylı örneğini, değiştirilmiş metni, denetçi raporunu ve değiştirilen metne dair müdürler beyannamesini eklemek zorundadır. Tescil ve ilan yükümlülüğünü yerine getirmeyen müdürlerin sorumluluğu gündeme gelir³⁷³.

Söz konusu tescil ve ilan zorunluluğu sözleşme değişikliği için geçerlilik koşulu değildir. Değişiklik genel kurul kararının alınmasıyla birlikte ortaklar arasında hüküm ifade ederken, dış ilişkide üçüncü kişilere karşı hüküm ifade edebilmesi için tescil anı önem arz etmektedir (TTK md. 585; md. 589/2 ve md. 455).

Şirket sözleşmesi değişikliğine dair işlemler eksik veya geçersiz ise, tescil bu işlemleri geçerli kılmaz veya eksikliği tamamlamaz. Şirket sözleşmesi değişikliğine ilişkin genel kurul kararlarının geçersizliği bir tespit davası ile her zaman ileri sürülebileceği gibi, iptale tâbi kararlar hakkında da süresi içerisinde iptal davası açılabilecektir³⁷⁴.

3. Özel Nitelikteki Değişiklikler

a. Esas Sermayenin Artırılması

Esas sermaye artırımını bir sözleşme değişikliği olup, şirket sözleşmesinde zorunlu kayıtlar arasında yer alan esas sermaye rakamının çıkarılmasını ifade eder. Limited şirketlerde esas sermaye artırımına ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Esas sermaye artırımında, şirketin kuruluşu hakkındaki hükümlere ve özellikle sermayenin ayın olarak konulması ve bir işletme ile ayınların devralınmasına dair kurallara

³⁷³ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 187; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 711; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 118.

³⁷⁴ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 189; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 711.

uyulacağı belirtilmiştir (TTK md. 590). Özetle, limited şirketlerde esas sermaye artırımına kuruluşa ilişkin hükümler kıyasen uygulanacaktır³⁷⁵.

Esas sermaye artırım kararları şekil açısından, kuruluşa ilişkin hükümlerle birlikte şirket sözleşmesi değişikliğine ilişkin usul ve aşamalara tabidir. Genel sözleşme değişikliğinin aşamalarına yukarıda değinmiş olduk, tezimizin konusunu dağıtmamak adına kuruluşa ilişkin usul ve esaslara da sadece atıf yapmakla yetiniyoruz. Ancak şu hususu belirtmeliyiz ki; genel şirket sözleşmesi değişikliğinden farklı olarak genel kurul kararı TTK md. 621'deki nisaplara³⁷⁶ uygun olarak alınmalıdır (TTK md. 621/1/d).

b. Esas Sermayenin Azaltılması

Esas sermayenin azaltılması, bilançonun pasif kısmında yer alan, şirket sözleşmesinin asgari içeriğinden olan ve ticaret siciline tescil ettirilen sermaye kaleminin itibari değerinin küçültülmesidir; aynı zamanda da bir sözleşme değişikliğini gerekli kılar. Limited şirketlerde esas sermayenin azaltılmasına anonim şirketin bu konuya dair hükümleri kıyasen uygulanacaktır (TTK md. 592). Bu bağlamda hem anonim şirketlerde sermayenin azaltılması usulüne ilişkin kurallar hem de şirket sözleşmesi değişikliği hükümleri birlikte uygulanacaktır³⁷⁷.

³⁷⁵ Öğretide esas sermayenin artırılması usul ve aşamalarında kuruluş hükümlerine yollama yapılmasının hatalı ve çelişkili bir tutum olduğu, esas sermaye artırımının özel bir şekilde düzenlenmesi gerektiği, keza esas sermayenin azaltılması hususunda anonim şirketlere ilişkin hükümlere yollama yapılırken, sermaye artırımını konusunda kuruluş hükümlerine yollama yapılmasının gerekçesinin de belirtilmediği vurgulanmıştır. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 374; Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 438.

³⁷⁶ Bu nisap hakkında ayrıntılı bilgi ve değerlendirme için yukarıda bkz. Bölüm III. A. 2. c. *Değişiklik İçin Gerekli Toplantı ve Karar Nisapları*.

³⁷⁷ Anonim şirketlerde sermayenin azaltılması hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Çağlar Hayrettin, **Anonim Şirketlerde Sermayenin Azaltılması**, Ankara, 2010; Ünal Mücahit, “Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Azaltımı”, **Prof. Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan**, Ankara, 2006, s. 601-643.

Limited şirket esas sermayesini çeşitli sebeplerden ötürü azaltabilir. Örneğin; şirketin faaliyet konusu ile esas sermayesi arasında gereğinden fazla fark bulunabilir, şirketin uğramış olduğu zararlar sebebiyle esas sermayesi de kısmen veya tamamen zarara uğramış olabilir, şirketten çıkan veya çıkarılan ortağın payını ödemek için de esas sermaye azaltılması gerekebilir³⁷⁸.

Limited şirket borca batıksa ve bilançonun iyileştirilmesi yani şirket bünyesinden borcun atılması suretiyle esas sermayesini azaltıyorsa, bunun için öncelikle ek ödeme yükümlülükleri yerine getirilmiş olması zorunludur (TTK md. 592). Diğer bir deyişle, şirketin borca batık bilançosunu iyileştirmek amacıyla esas sermayesini azaltması ancak şirket sözleşmesiyle ortaklara ek ödeme yükümlülüğü yüklenmemiş olması ya da yükletilmişse tamamen ödenmesi koşuluna bağlıdır. Buradaki sebep dışındaki esas sermaye azaltımlarında, ek ödemelerin ödenmesi şartına gerek yoktur³⁷⁹.

Limited şirketin azaltma kararı alabilmesi için aranılan bir diğer şart ise, esas sermaye azaltıldıktan sonra şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette varlığını belirleyen bir raporun alınmasıdır (TTK md. 473/2). Şirket bünyesinde alacaklıların haklarını karşılayacak kadar aktifin varlığı tespit edilememişse, şirket azaltma kararı alamaz. Bu şartlar sağlanmadan alınan azaltma kararı hükümsüzdür³⁸⁰.

Şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirket bünyesinde varlığını belirleyecek raporun kim tarafından hazırlanacağı mevcut kanunda belirtilmemiştir. eTTK'da söz konusu raporu hazırlama görevi, idare meclisinin talebi üzerine mahkemece tayin edilecek üç kişilik bilirkişi heyetine verilmişti (eTTK md 396/1). Şirketin finansal durumu hakkındaki raporun, TTK'nın 2011 yılında kabul edilen özgün metninde işlem denetçisi tarafından hazırlanacağı

³⁷⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1738, s. 894; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 9-97, s. 117; Çağlar, **a.g.e.**, s. 18 vd.; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 126.

³⁷⁹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 20-12, s. 476; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 128; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 717; Karacıbioğlu, **a.g.e.**, s. 154.

³⁸⁰ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 128.

ifade edilmişti. Ancak 6335 sayılı kanunun 41. maddesiyle, 473. maddenin ikinci fıkrasında yer alan “İşlem denetçisinin raporuyla “ ibaresi madde metninden çıkarılmıştır ve bugün için kimin hazırlayacağı belirsizdir. Öğretide söz konusu raporun, yönetim kurulunun (limited şirket için müdürler) sermaye azaltımındaki önemli işlevlerinin sonucu olarak yine yönetim kurulu tarafından hazırlanması gerektiği savunulmuştur³⁸¹. Bunun yanı sıra raporun objektifliğini sağlamak amacıyla mülga kanundaki uygulamaya benzer şekilde yine mahkemece bilirkişi atanmasının gerekli olduğu görüşünün de savunulabileceği öğretide belirtilmiştir³⁸².

Öte yandan azaltmanın bazı sınırları vardır. Esas sermaye miktarı hiçbir suretle asgari tutarın altına indirilemez (TTK md. 473/5). Limited şirketlerde asgari esas sermaye miktarı 10.000 TL olup, genel kurulun bu değerin aşağısına inecek şekilde alacağı esas sermaye azaltımı kararı TTK md. 447/1/c düzenlemesi uyarınca batıldır. Buna karşın şirketin mali durumunun iyileştirilmesi amacıyla yapılacak esas sermaye azaltımında, esas sermaye paylarının itibari değeri olan yirmi beş Türk Lirası’nın altına inilebilecektir (TTK md. 583/1).

Esas sermayenin azaltılmasında, anonim şirketlerin konuya ait hükümlerindeki usul ve aşamalar dikkate alınmakla birlikte şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin hükümlerin de uygulanması zorunludur³⁸³. Bu bağlamda esas sermaye azaltımında izlenecek usule ilişkin olarak yukarıda ele aldığımız genel şirket sözleşmesi değişikliğindeki prosedüre ve anonim şirketlere ilişkin maddelere (TTK md. 473-475) atıf yapmakla yetiniyoruz.

³⁸¹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 9-98, s. 118.

³⁸² Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 378.

³⁸³ Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, s. 438; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 127.

B. LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN YORUMLANMASI

1. Genel Olarak

Genel anlamda sözleşme, taraf iradelerinin tecelli ettiği bir mutabakattır. Bu mutabakatın temelindeki irade açıklamalarına, kullanılan dilin özellikleri, anlatım biçimi veya sözcüklerin birden fazla anlam taşıması gibi sebeplerden ötürü herkes aynı anlamı vermeyebilir. Bu durumda yorum metodu ile irade açıklamalarına hangi anlamın verildiği ya da verilmesi gerektiği tespit edilir. Limited şirket sözleşmesi de her ne kadar özünde sözleşme olsa da, özellikle şirket tüzel kişilik kazandıktan sonra etkileri üçüncü kişilere kadar uzanan nesnel hukuk kuralı niteliğine bürünmektedir³⁸⁴. Bu niteliğin bir sonucu olarak şirket sözleşmesi hükümlerinin yorumlanması, sözleşmelere ilişkin yorum kurallarından kural olarak ayrılmaktadır.

Şirket sözleşmesi hükümlerinin geneli bakımından, şirketin tescili ile birlikte nesnel hukuk kuralı niteliği kazandığına ilişkin değerlendirmeye bir istisna getirilmektedir. Şöyle ki şirket sözleşmesinin tüm hükümleri şirketin teşkilatına ilişkin soyut, nesnel, korporatif nitelikte olmayabilir. Bazı hükümler borçlar hukuku sözleşmesi niteliği taşıyan, şirketle veya ortaklarla üçüncü kişiler arasındaki bireysel ilişkileri düzenleyen kayıtlar şeklinde olabilir³⁸⁵. Şirket sözleşmesi hükümleri arasında yapılan bu ayrım, sözleşmeye uygulanacak yorum kurallarının saptanmasında rol oynamakta ve sözleşmenin tüm hükümleri aynı nitelikteymişçesine bütünsel bir yoruma tabi kılınmasına engel oluşturmaktadır. Bu bağlamda; korporatif sözleşme hükümlerinin yorumu, kanunların yorumlanmasında dikkate alınan objektif ölçütlere tabi iken,

³⁸⁴ Şirket sözleşmesinin hukuki niteliği hakkında ayrıntılı bilgi ve değerlendirmemiz hakkında yukarıda bkz. Bölüm I. B. *Şirket Sözleşmesinin Hukuki Niteliği*.

³⁸⁵ Şirket sözleşmesi hükümleri arasındaki bu ayrım hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 95-100.

korporatif nitelik taşımayan hükümler ise sözleşmelere ilişkin sübjektif yorum kurallarına tabi olacaktır³⁸⁶.

Öte yandan, şayet şirket sözleşmesi kurucular arasında kalmışsa ve alacaklılar ile üçüncü kişileri ilgilendiren bir durum söz konusu değilse, uyuşmazlık her ne kadar korporatif hükümlere ilişkin olsa da yorum sözleşme taraflarının anlaması gerektiği şekilde yapılmalıdır³⁸⁷. Nitekim uyuşmazlığın sadece kurucular çevresini ilgilendirdiği kapalı bir şirkette, yorumu kurucuların iradesinden soyut olarak gerçekleştirmede korunmaya değer herhangi bir menfaat bulunmamaktadır. Şirket sözleşmesinin hazırlanması ve ilgili hükmün kabulü sırasında ortak bulunmayan kişiler veya alacaklılar arasında bir uyuşmazlığın çıkması halinde nesnel yorum kurallarına gidilmelidir.

2. Yorum Metodunda Ölçütler

Şirket sözleşmesinin içerdiği hükümlerin farklı türlerde olması, yorum metodu açısından limited şirket sözleşmesinin yeknesak bir bütün olarak kabul edilmesine engeldir. Bu bağlamda öncelikle yorum metodu seçilmeli; kanunların yorumlanmasına ilişkin nesnel kurallar mı yoksa sözleşmelerin yorumlanmasına ilişkin kurallara göre mi yorum yapılacağı belirlenmelidir.

a. Kanunlara İlişkin Yorum Kurallarının Uygulanması

Bir kanun hükmünün anlamının tespitine o hükmün yorumlanması (tefsir edilmesi) denir³⁸⁸. Kanun maddelerine ilişkin yorum kuralları bu anlamı tespit eden makama

³⁸⁶ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 284; Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 106 ve 328.

³⁸⁷ Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 106 ve 328.

³⁸⁸ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 60.

göre çeşitlilik arz eder. Yasama organı tarafından yapılan yoruma *yasama yorumu*³⁸⁹, mahkemeler tarafından yapılan yoruma ise *yargı yorumu*, bilim adamlarınca yapılan yoruma da *bilimsel yorum* denir. Bunun yanı sıra kanuni yorum kuralları kullanılacak metoda göre çeşitlilik arz etmektedir; lafzi yorum, tarihsel yorum, amaçsal yorum şeklinde kısaca özetleyebiliriz.

Lafzi yorum (söze göre yorum) metodunda sadece hükmün ifade tarzına bağlı kalınarak kelimelerin sözlük anlamı, metin içindeki yerleri, cümle kuruluş tarzı, gramatik özellikleri dikkate alınır. Hükmün lafzı incelenirken amacı göz ardı edilmemelidir³⁹⁰. Nitekim TMK md. 1 düzenlemesi de kanunun, sözüyle ve özüyle birlikte uygulanacağını vurgulamıştır.

Tarihsel yorum metodunda, kanun koyucunun yorum konusu hükmü koymakla güttüğü amacın, diğer bir deyişle kanun koyucunun kanun yaparken taşıdığı gerçek iradenin araştırılması esastır. Ancak bu metot, kanun koyucunun iradesini tespitin kolay olmaması ve bu durumun hukuk güvenliğini sarsma tehlikesinin bulunması sebebiyle eleştirilmektedir³⁹¹.

Amaçsal metot, kanun koyucunun kanunu koyarken güttüğü amacı değil, kanunun uygulandığı zamandaki ihtiyaçların ve görüşlerin etkin olmasını öngörür. Kanunun statik yapısı ile hayatın dinamik gerçekliği bu yorum sayesinde bağdaştırılarak ihtiyaçlar ve şartlara öncelik verilir³⁹².

³⁸⁹ Bu yorum yönteminde, kanunu yapmış olan organın kanun hükmünün anlamını tespit etmesi kişileri ve mahkemeleri bağlayıcı bir etki yapar. 1924 tarihli Anayasanın 26. maddesinde “Kanun koymak, kanunlarda değişiklik yapmak, kanunları yorumlamak, kanunları kaldırmak...” yetkilerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne ait olduğu belirtilmiştir. Buna karşın 1961 ve 1982 Anayasalarında böyle bir imkânı yer verilmemiştir. Güriz, **a.g.e.**, s. 64; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 60.

³⁹⁰ Güriz, **a.g.e.**, s. 65-66; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 61 ve 64; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 294.

³⁹¹ Bu yorum metodu ve eleştirileri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Güriz, **a.g.e.**, s. 67; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 62.

³⁹² Güriz, **a.g.e.**, s. 70; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 295. Bu yorum metodu “zamana göre objektif yorum” ismiyle de anılmaktadır. Bkz. Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 63.

Bu bilgiler ışığında limited şirket sözleşmesi hükümleri özüyle ve sözüyle birlikte yorumlanmalı, sadece lafzi anlama bağlı kalınmamalı, bunun yanı sıra hükmün konuluş amacı (*ratio legis*) araştırılarak ihtiyaçlarla çıkar dengesi kurulmalıdır. Kanuni yorum kurallarından yararlanarak uyumsuzluk konusu olan şirket sözleşmesinin korporatif hükümlerinin anlamı tespit edilmelidir.

b. Sözleşmelere İlişkin Yorum Kurallarının Uygulanması

Sözleşmelerin yorumunda, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır (TBK md. 19/1). Fakat gerçek ortak arzuyu tespit etmek her zaman mümkün olmayabilir. Bu noktada dürüstlüğe (iyi niyete) dayanan yorum gereğince ve güven nazariyesi³⁹³ çerçevesinde irade beyanlarının yorumu ile farazi (gerçek sayılan) ortak arzu tespit edilecektir³⁹⁴. Tarafların kendilerince bilinen şartlar dâhilinde ve dürüstlük kuralına göre sözleşme hükümlerine vermeleri gereken anlam esas alınır.

Gerçek veya farazi ortak irade tespit edilirken ilk başvurulacak unsur, tarafların sözleşme metninde kullandıkları sözcükler ve deyimlerdir. Kullanılan deyimler ve sözleşmenin hükümleri tek başına değil, sözleşmenin bütünü içinde diğer kayıtlarla bağlantısı göz önünde tutularak değerlendirilmelidir³⁹⁵. Nitekim TBK md. 18/1 hükmüne göre, gerek yanlışlıkla gerekse gerçek amaçlarını gizlemek amacıyla tarafların kullanmış olduğu sözcükler ve deyimlerin lafzi anlamına sıkıca bağlanılmaması gerekmektedir.

³⁹³ Güven nazariyesine göre, sözleşme ilişkisinde muhatabın, karşı tarafın beyanını fiilen nasıl anladığı değil, nasıl anlaması gerektiğine itibar edilir. Böylece, bir yandan muhatabın bu anlama olan güveni, diğer yandan da beyanda bulunanın bu anlama gelecek tarzda yaptığı beyana başkaca bir anlam verilmeyeceğine dair güveni korunmuş olmaktadır. Bkz. Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 244.

³⁹⁴ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 151; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 291.

³⁹⁵ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 245; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 151; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 291.

Sözleşmelere ilişkin yorum kurallarından geçmişe dönük yoruma göre, sözleşmenin kurulma anı, kurulma yeri, kurulmadan önce gerçekleşen olgular, sözleşme öncesi görüşmeler, sözleşme kurulurken tarafların gerçek maksadını ortaya koyan davranışlar gerçek ve ortak iradenin tespitinde yararlı olabilir³⁹⁶.

Uyuşmazlık konusu hüküm yorumlandığında varılacak sonuç ilgili hükmün geçerliliğini etkiliyorsa, o hükmü ayakta tutmaya olanak veren anlama öncelik verilmelidir. İrade özgürlüğü çerçevesinde tarafların iradelerine verilen saygının bir gereği olarak sözleşmeyi geçerli kılacak (*favor actu*) yorum ilkesi uygulanmalıdır³⁹⁷.

Tekrar önemle belirtmeliyiz ki; sözleşmesel ilkelere göre yorum kuralları, limited şirket sözleşmesinin korporatif nitelikte olmayan hükümlerine ve uyuşmazlık taraflarının şirket sözleşmesinin hazırlanmasına bizzat katılmış olmaları halinde gündeme gelecektir.

C. LİMİTED ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

1. Genel Olarak

Limited şirket sözleşmesi bünyesinde barındırdığı sözleşme olma vasfının yanı sıra tescille birlikte şirketin tüzel kişilik kazanmasından sonra adeta bir anayasa gibi nesnel norm sıfatı elde etmektedir³⁹⁸. Bu sebeple, klasik anlamda iki taraflı borçlar hukuku sözleşmelerinin sona ermeye ilişkin hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde ancak şirket sözleşmeleri hakkında uygulanacaktır³⁹⁹.

³⁹⁶ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 244; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 152; Okutan Nilsson, **Paysahipleri Sözleşmeleri**, s. 105; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 290.

³⁹⁷ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 152; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 292.

³⁹⁸ Şirket sözleşmesinin hukuki niteliği hakkında ayrıntılı bilgi ve değerlendirmemiz hakkında yukarıda bkz. Bölüm I. B. *Şirket Sözleşmesinin Hukuki Niteliği*.

³⁹⁹ Örneğin bir inşaatın yapımı amacıyla kurulan ve iştiğal konusu bu işten ibaret olan bir limited şirket, bu işin tamamlanması veya yapılmasının TBK md. 136 anlamında imkânsız hale gelmesiyle sona erecektir. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 732.

Şirket sözleşmesi, sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle sona ermiş olmaz, ayrıca tasfiye süreci boyunca şirket sözleşmesinin ayakta kalması aynı zamanda bir kurucu belge olmasına dayanmaktadır.

Limited şirket birleşme ve tam bölünmeyle infisah eder, tür değiştirmeye ise bir başka şirkete dönüşür. Her üç durumda da limited şirket tasfiyesiz sona erer⁴⁰⁰. Bu durumlar dışında TTK md. 636 hükmü uyarınca limited şirket sona erer.

2. Sona Erme Sebepleri

TTK, sona erme sebepleri bakımından eTTK md. 549 hükmünü aynen benimsemekle birlikte organsızlık nedeniyle fesih ve haklı nedenlerle fesih konularını da ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

a. Sözleşmesel Sona Erme Sebepleri

Ortaklar, limited şirket kurulurken veya daha sonra usulüne uygun olarak şirket sözleşmesi değişikliği yaparak şirket sözleşmesine koyacakları hükümle sözleşmesel sona erme sebepleri düzenleyebilirler (TTK md. 577/1/m ve md. 636/1/a). Örneğin; şirketin süresinin bitmesi halinde, amacının gerçekleşmesinde veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesinde ya da ortaklardan birinin ölmesi, hacir altına alınması, iflas etmesi veya ihanet etmesi gibi durumlarda şirketin sona ereceğine dair düzenlemelere şirket sözleşmesinde yer verilebilecektir⁴⁰¹. Kanunda belirtilmiş olanlar dışında bu şekilde sona erme sebeplerine yer verilmek isteniyorsa, bağlayıcı olabilmesi için muhakkak şirket sözleşmesinde düzenlenmiş olmalıdır.

⁴⁰⁰ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-38, s. 470; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 292.

⁴⁰¹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 732; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, No. 19-40, s. 471; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 288

b. Genel Kurul Kararı İle Sona Erme

Limited şirketin genel kurulda alınacak bir kararla faaliyetlerinin sonlandırılması mümkündür. Şirketin feshine ilişkin karar alma yetkisi, genel kurulun vazgeçilemez ve devredilemez yetkilerindendir (TTK md. 616/1/i). Ayrıca önemli kararlar arasında zikredildiğinden bu karar temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir (TTK md. 621/1/i).

c. İflasın Açılması İle Sona Erme

Mahkemece limited şirketin iflasına karar verilmiş olması da sona erme sebeplerinden biridir. Ancak iflasın şirketi sona erdirebilmesi için kararın kesinleşmesi, yani Yargıtay tarafından onanması veya temyiz süresinin geçmiş bulunması gerekir⁴⁰².

İflası şirket alacaklılarından herhangi biri talep edebilir. Şirketin borca batık durumda olduğu, yani aktiflerin pasifleri karşılayamayacağı hususu tespit edilmişse, müdürlerin de bu durumu mahkemeye bildirerek şirketin iflasını istemesi gerekir (TTK md. 634'ün atfıyla md. 376/3).

d. Kanunda Öngörülen Hallerde Sona Erme

Kanunda pek çok yerde şirketin sona ereceğine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. İlk olarak; TTK md. 634'ün atfıyla, anonim şirketlerde sermaye kaybı ve borca batık olma durumlarının düzenlendiği TTK md. 376 düzenlemesi limited şirketler hakkında da uygulanır. Son yıllık bilançodan, şirketin esas sermayesi ile kanuni yedek akçeleri toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermezse şirket kendiliğinden sona erer (TTK md. 376/2).

⁴⁰² Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 733; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 288.

Kanunda öngörülen sona erme hallerinden biri de kuruluştaki kanun hükümlerine aykırılık halinin bulunmasıdır. Yine TTK md. 644/2/b'nin atfıyla anonim şirketlere ilişkin md. 353'teki fesih davası düzenlemesi limited şirketlere de uygulanır. Limited şirket kurulurken kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olabilir. Bu ihtimalde, müdürlerin, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir. Bu istem şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde yapılmalıdır.

Mülga kanundaki sona erme hallerinden farklı olarak, TTK'da organsızlık nedeniyle fesih ile haklı nedenle fesih hususlarına kapsamlı olarak yer verilmiştir. Limited şirketin kanunen zorunlu organları uzun süreden beri⁴⁰³ bulunmuyorsa veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklardan veya alacaklılardan⁴⁰⁴ biri mahkemeden şirketin feshini talep edebilecektir. Bu talep şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine yöneltilir. Mahkeme, müdürleri dinler ve şirketin durumunun kanuna uygun hale getirilmesi için süre verir, bu süre zarfında durum düzeltilmezse hâkim şirketin feshine karar verir. Mahkemenin buradaki müdürleri dinlemesinin sadece süre belirlemeye ilişkin olması gerektiği; diğer bir anlatımla, fesih şartları mevcut ve verilen süreye rağmen eksiklikler giderilmemişse mahkemenin tekrar müdürleri dinlemesine gerek olmadığı öğretilmiştir⁴⁰⁵. Ayrıca süre belirleme bakımından müdürlerin dinlenmesi, sadece genel kurulun toplanamaması halinde söz

⁴⁰³ Fesih talebiyle kendisine başvuru mahkeme, noksanlığın giderilmesi için zaten yeterli süre vereceği için ilgili madde metninde geçen “Uzun süreden beri...” ibaresinin gereksiz olduğu ve ne anlama geldiğinin belirsiz olduğu yönündeki eleştiriler hakkında bkz. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 393; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 291, dn. 767.

⁴⁰⁴ Fesih talebi şayet alacaklılardan biri tarafından ileri sürülmüşse ve bu kişinin alacakları şirket, ortaklar veya üçüncü kişiler tarafından ödenmişse, fesih kararının verilememesi, verilmişse de hükümden düşürülmesi gerektiğine dair bir düzenlemenin madde metnine eklenmesi gerektiği yönünde bkz. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 293.

⁴⁰⁵ Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 293-294.

konusu olur⁴⁰⁶. Nitekim kanunen zorunlu organlardan biri olan müdürlerin bulunmaması ve verilen süre içinde de seçilememesi halinde, mahkemenin dinleyebileceği kişiler zaten bulunmadığından doğrudan fesih kararı vermesi gerekir. Bununla birlikte organsızlık nedeniyle fesih hususunun düzenlendiği TTK md. 636/2 düzenlemesinin gerekçesinde bu kurumun anonim şirketlere paralel olarak düzenlendiği ve hükmün amacı, organsızlığın anlamı ve diğer konular hakkında TTK md. 530'daki açıklamalara bakılması gerektiği vurgulanmıştır⁴⁰⁷. Gerçekten de limited şirketlerde organsızlık nedeniyle fesih hususu, bir fark dışında anonim şirketlere ilişkin TTK 530. madde hükmü ile tamamen paraleldir. Bu fark ise anonim şirketlerde organ yokluğunda fesih davası açma hakkı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na da tanınmış iken, böyle bir dava hakkının limited şirketler açısından verilmemesidir⁴⁰⁸.

Kanunda öngörülen sona erme hallerinden bir diğeri ise, haklı sebeple fesihtir⁴⁰⁹. Limited şirket ortağı, haklı bir sebebin bulunması durumunda, şirketin feshini mahkemeden talep edebilir. Hâkim, haklı sebebin bulunduğuna kanaat getirdiğinde, şirketin yaşatılması ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru ise, fesih kararı yerine, fesih talebinde bulunan davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun

⁴⁰⁶ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 291.

⁴⁰⁷ Anonim şirketlerde organsızlık hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Soykan İsmail Cem, **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, On İki Levha Yayıncılık, 2012.

⁴⁰⁸ İki düzenleme arasındaki bu farklılığın gerekçesi açıklanmayarak, sadece limited şirkette Bakanlığa böyle bir dava hakkının tanınmasının doğru olmadığı belirtilmiştir. Bkz. TTK md. 636/2'nin gerekçesi. Oysa tüm ticaret şirketleri açısından uygulanan genel hüküm niteliğindeki TTK md. 210 hükmü uyarınca kamu düzenine ve işletme konusuna aykırılık halinde ve TTK md. 530 hükmü gereğince de anonim şirketlerde organsızlık halinde Bakanlığa fesih davası açma hakkı tanınmasına karşın, benzer bir hakka burada yer verilmemesi ancak kanun koyucunun yaptığı tercihlerdeki tutarsızlık eleştirisiyle açıklanabilmektedir. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 551; Ulaş, **a.g.m.**, s. 200.

⁴⁰⁹ Haklı sebeple feshin ne şekilde gerçekleşeceği ile haklı sebep kavramının ne anlama geldiği ve hangi halleri kapsadığı başlı başına ayrı bir tez konusunu oluşturmaktadır. Bu sebeple çalışmamızın kapsamı dışına çıkmamak adına bu hususa kısaca değinmekle yetiniyoruz. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Çamoğlu Ersin, "Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi", **Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağan**, İstanbul, 2007, s. 667 vd.; Şahin Ayşe, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, İstanbul, 2013; Yıldız Şükrü, "TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi", **Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender'e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı**, İstanbul, 2007, s. 1195 vd.; Taşdelen Nihat, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Ankara, 2012; Yıldırım Ali Haydar, **Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre**, 2013.

düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir (TTK md. 636/3). Görüldüğü üzere, fesih talebi karşısında mahkemeye ne yönde hüküm verileceğine dair oldukça geniş bir takdir yetkisi verilmiştir⁴¹⁰. Şirketin haklı nedenle feshini talep eden ortağın talebi dışında şirketten çıkarılması veya arzu etmediği başka bir sonuçla karşı karşıya bırakılması adaletsiz olduğu gibi medeni usul hukukunun temel ilkelerinden biri olan hâkimin taleple bağlı olması kuralına da (HMK md. 26) aykırılık teşkil etmektedir⁴¹¹. Nitekim şirketten çıkmak isteyen ortağa zaten TTK md. 638 düzenlemesi çerçevesinde dava açma hakkı tanınmış iken, ayrıca burada dava ve talep dışında ortağın şirketten çıkarılması isabetli değildir. Yine limited şirketlerde haklı sebeple fesih hususunun, anonim şirketlerde haklı sebeple feshin düzenlendiği TTK md. 531 hükmüne paralel düzenlendiği, TTK'nın 636. maddesinin gerekçesinde açıkça ifade edilmiştir⁴¹². Şirketin feshini mahkemeden talep hakkı, ortağın vazgeçilmez nitelikte yönetsel haklarından biridir; şirket sözleşmesiyle kaldırılması mümkün olmadığı gibi, hakkın kullanılmasının bir şarta bağlanması veya ortakların bu haktan feragati mümkün değildir⁴¹³.

3. Tescil ve İlan

Sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle birlikte şirketin tasfiyeye girmesi, ticaret siciline tescil ve ilan ettirilmelidir. Bu tescil ve ilan görevi müdüre, birden fazla müdür bulunması halinde de en az iki müdüre yükletilmiştir. TTK md. 637 hükmüne

⁴¹⁰ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 435 ve 551; Mineliler Zeynep, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2012, C. XVI, S. 3, s. 110. Ayrıca bkz. TTK md. 636/3’ün gerekçesi.

⁴¹¹ Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 394.

⁴¹² İki hüküm arasında şu yönde farklılık bulunmaktadır; anonim şirketlerde şirketin haklı sebeple feshi talebi, bir azlık hakkı olarak tanımlanmış iken, limited şirketlerde ortaklardan herhangi biri bu talebi mahkemeye yöneltebilmektedir. Bunun yanı sıra, şirketten çıkarılmasına karar verilen davacı ortağa ödenmesi gereken esas sermaye paylarının gerçek değerinin hangi tarihe göre hesaplanacağına anonim şirketlere ilişkin madde metninde yer verilmiştir, bu karşın limited şirket ortakları bakımından bu hususta bir açıklama yapılmamıştır.

⁴¹³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, No. 1741, s. 896-897; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 165.

göre iflas ve mahkeme kararından başka sebeplerle gerçekleşen sona erme hallerini ancak müdür veya müdürler tescil ve ilan ettirmekle mükelleftir. Nitekim iflas ve mahkeme kararı ile sona erme hallerini mahkeme zaten re'sen ilgili sicile bildirecektir (TTK md. 637).

Müdürlerin bulunmaması veya ihmali durumlarında, tescil ve ilan işlemini ticari mümessiller, davayı açanlar ve tasfiye memurlarının da yapabileceği öğretide savunulmuştur⁴¹⁴.

4. Tasfiye

Şirket ve ortaklar için tescille birlikte nesnel norm niteliğine bürünen limited şirket sözleşmesi, tarafların anlaşması ve bu yöndeki irade beyanlarını karşı tarafa ulaştırmasıyla sona ermiş olamayacak. Sona ermenin tamamlanması için ayrıca tasfiye usulü takip edilmelidir.

Limited şirketin tasfiyesi konusunda TTK'da özel düzenlemeler bulunmamaktadır. Tasfiye usulü ile tasfiye esnasında şirket organlarının yetkileri hakkında anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir (TTK md. 643). Bu bağlamda limited şirketin sona ermesinin sonuçları ile tasfiyesi hakkında, anonim şirketin sona ermesi ile tasfiyesine ilişkin TTK md. 533 ila 548. maddeleri kıyasen uygulanacaktır.

⁴¹⁴ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 761; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 291.

SONUÇ

- I. Özel hukukta genel anlamda şirket tanımı; sözleşme (akit), amaç, sermaye, kişi (şahıs) ve *affectio societatis* (amaca erişme çabası) unsurları olmak üzere beş temel unsurdan oluşur. Kanunda *numerus clausus* olarak sayılmış bulunan ticaret şirketlerinin sözleşme unsurunu, kurucuların irade beyanlarından müteşekkil olan şirket sözleşmesi oluşturmaktadır.

Şirket sözleşmesi; sözleşmenin kurulması, şekil, taraflar, edimlerin niteliği, sözleşmenin değiştirilmesi ve sözleşmenin sona ermesi açılarından klasik borçlar hukuku sözleşmelerinden ayrılmaktadır. Şirket sözleşmesi kurulurken iki taraflı borçlar hukuku sözleşmelerindeki gibi hukuken geçerli icap ve kabul beyanları gereklidir, ancak bu beyanlar bütün ortaklara yöneltilir. Şekil açısından, şirket sözleşmesi, resmi onaya bağlı yazılı şekle tabidir ve bu şekil şartı yerine getirilmeksizin geçerli bir şirket sözleşmesi kurulmuş olmaz. Taraf sayısı bakımından, mevcut kanun düzenlemesi anonim ve limited şirketlerin tek ortaklı olarak kurulabilmesine imkân tanıdığı için, şirket sözleşmesi tek kurucu ortak tarafından hazırlanıp imzalanabilmektedir. Bununla birlikte şirket sözleşmesinin temelinde yer alan edimin nitelikleri kanunda belirlenmiş değildir. Edimler, klasik bir sözleşmedeki gibi birbirinin ivazını oluşturmayıp aynı doğrultudaki amacı gerçekleştirmeye yöneliktir. Şirket sözleşmesinin ticaret siciline tescille birlikte adeta şirket anayasası gibi normatif karaktere bürünmesinin bir sonucu olarak, sözleşmenin değiştirilmesinde borçlar hukukunda hâkim olan oybirliği prensibi yerine oyçokluğu prensibi esastır. Şirket sözleşmesinin sona ermesi, yine sözleşmenin bünyesindeki normatif karakteri sebebiyle doğrudan borçlar hukuku genel hükümlerine tabi değildir ancak niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu genel hükümler uygulama alanı bulacaktır.

Şirket sözleşmesi bir hukuki işlemdir ve kurucu ortakların iradelerinin tezahürüdür. Tek ortaklı anonim ve limited şirketler açısından şirket sözleşmesi tek taraflı bir taahhütname iken, birden fazla ortaklı şirketler açısından toplu

(müşterek) hukuki işlem niteliğindedir. Şirket sözleşmesinin hukuki niteliği tespit edilirken temelleri tüzel kişilik teorilerine dayanan görüşlerden hareket edilmiştir. Tüzel kişilik teorilerinden gerçek kişilik teorisine göre; tüzel kişiler hukuk düzeni tarafından tanınan, hakları ve borçları haiz olabilen bağımsız iradeye sahip birer canlı varlıklardır, sözleşmesel ilişkiden ziyade bir müessese olarak kabul edilirler ve bunun sonucu olarak şirket tüzel kişisini ortaya koyan şirket sözleşmesi, bir sözleşme olarak kabul edilmeyip objektif normatif düzenlemeler bütünü olarak nitelendirilir. Farazi (varsayımsal) kişilik görüşüne göre ise; kişilik insana özgü bir vasıf olup tüzel kişilerin bağımsız bir iradeye ve ehliyeteye sahip olması mümkün değildir, tüm şirket sözleşmeleri irade serbestisinden ibaret olup sözleşmesel nitelik taşıyan bir amaç ortaklığının farklı görünümleridir ve bu sebeple şirket sözleşmesi, konusu tüzel kişilik oluşturma amacına yönelik olan, borçlar hukuku anlamında bir sözleşme olarak kabul edilir. Bizim de katılmış olduğumuz karma görüşe göre ise; şirket sözleşmesi ilk aşamada kurucuların irade uyuşmasının sonucu olması sebebiyle teknik anlamda bir borçlar hukuku sözleşmesidir, ancak daha sonra şirketin tüzel kişilik kazanmasıyla birlikte kurucuların iradelerinden bağımsızlaşarak hukuki evrim geçirmekte ve tıpkı bir şirket anayasası gibi objektif ve genel norm halini almaktadır.

- II.** Limited şirketin kuruluşunda, faaliyetlerini yürüttüğü esnada ve sona ermesinde şirket sözleşmesinin önemi yadsınamaz. Zira şirket sözleşmesi hükümleri, limited şirketle ilgili uyuşmazlıklarda uygulanacak hukuki düzenlemeler sıralamasında emredici kanun hükümlerinden hemen sonra gelmektedir. Bu bağlamda limited şirketlere ilişkin sorunların pek çoğu, doğrudan veya dolaylı, ama mutlaka şirket sözleşmesiyle ilişik içindedir. Bunun yanı sıra şirket sözleşmesini önemli kılan diğer bir husus, kurucu ortaklara sözleşme serbestisi sınırları içerisinde istedikleri hususu şirket sözleşmesinde düzenlemek suretiyle, limited şirketi bir sermaye veya şahıs şirketine yaklaştırmak imkânı sunmasıdır.

Limited şirket sözleşmesinin, şirket tüzel kişiliği, ortaklar, şirketin organları ve üçüncü kişiler bakımından pek çok işlevi bulunmaktadır. Şirket sözleşmesi ticaret sicilinde tescil ve ilan edilerek tüzel kişiliğin kazanılmasını sağlar, bu yönüyle

şirket açısından kurma işlevini haizdir ve içeriğinde barındırdığı şirketi niteleyen hükümlerle de bireyselleştirme işlevini icra eder. Özellikle şirket sözleşmesinde yer alması gereken zorunlu unsurlardan işletme konusu, şirketin yapacağı muhtemel faaliyetler hakkında bilgi vererek sözleşmenin, şirket bakımından programlama işlevini yerine getirir. Şirket sözleşmesi ayrıca organların görev, yetki ve sorumluluklarının sınırlarını çizmek suretiyle iç ilişkiyi düzenler, böylece organlar açısından düzenleme işlevini yerine getirir. Bununla birlikte şirketin temel özelliklerini içeren, ortakların hak ve borçlarını düzenleyen şirket sözleşmesi ilan edilmek zorundadır, bu yönüyle üçüncü kişilere şirketin yapısı ve iç işleyişine dair bilgiler sunarak kamuyu aydınlatma işlevi icra eder.

III. Şirket sözleşmesi, kuruluş formalitesinin bir basamağından ibaret gözükmekle birlikte, esasen şirketin anayasası niteliğindedir. Bu sebeple şirketin başlangıcından sona ermesine kadar tüm hususlarda başvurulacak temel bir belgedir. Şirketin kurulması için birtakım kayıtların bu belgede gösterilmesi zorunludur, bunun yanı sıra bazı hususların ise geçerlilik kazanması için şirket sözleşmesinde yer verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda limited şirket sözleşmesinin içeriğini oluşturan zorunlu ve isteğe bağlı kayıtları birer alt başlıklar halinde incelemiş olduk.

TTK md. 576 hükmünde sayılan zorunlu kayıtlar şirketin teşkilatını ortaya koymaya yönelik olup, olmazsa olmaz niteliktedir. En az birinin eksikliği şirket sözleşmesinin butlanı ve sicil memurunun tescili reddetmesi sonucunu doğurur. Şayet bir şekilde sicil memurunun gözünden kaçmış ve tescile cevaz verilmişse, bu durumda TTK md. 644/1/b hükmünün atfıyla TTK md. 353 düzenlemesi uyarınca, kuruluştan kaynaklanan eksiklik sebebiyle, müdürler, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ilgili alacaklılar veya ortaklar, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshini talep edebileceklerdir. Bunun için alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olmalıdır.

TTK md. 577 düzenlemesinde öngörülen isteğe bağlı kayıtlar ise yeni bir sistem getirmektedir. eTTK'da limited şirket sözleşmesinin içeriğine ilişkin olarak sadece zorunlu kayıtları düzenlenmişti ve emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla bu kayıtlar dışında ihtiyari kayıtlara yer verilebilmekteydi. TTK ise, md. 577 ve 579 hükümleri ile bu serbestiye önemli ölçüde sınırlama getirmektedir. TTK md. 577'de on dört bent halinde sayılan kayıtların, şirket ve tüm ortaklar açısından geçerli olabilmesi için limited şirket sözleşmesinde muhakkak öngörülmüş olması gerekmektedir. Bununla birlikte TTK md. 579 hükmünde limited şirketlere ilişkin TTK hükümleri baştan kural olarak emredici ilan edilmiş ve ancak kanunun cevaz verdiği ölçüde sapılabileceği düzenlenmiştir. Emredici hükümler ilkesi düzenlemesinin aynısı anonim şirketler için de söz konusudur, ancak limited şirketler açısından bu ilkenin etkisi TTK md. 577 düzenlemesi ile bir nebze de olsa hafifletilmiştir. Nitekim TTK md. 577, isteğe bağlı kayıtları düzenleyerek limited şirket sözleşmesini hazırlayanlara baştan hangi hususlarda kanun hükümlerinden ayrılacaklarının adeta bir listesini sunmaktadır. Kanun hükümlerinden sapılabilecek isteğe bağlı kayıtlar; esas sermaye payının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin hükümler, rekabet yasağına ilişkin hükümler, genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin özel hak tanıyan hükümler, genel kurulda karar almaya, oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına ilişkin hükümler, şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki hükümleri, bilanço karının kullanılmasına ilişkin hükümler, çıkma hakkının tanınması, kullanılmasının şartları ve ayrılma akçesine ilişkin hükümler, çıkarılmada teşkil edecek özel sebepler ve kanunda belirtilenler dışındaki sona erme sebepleri şeklindedir. Limited şirket sözleşmesinde öngörülmeleri şartıyla bağlayıcı olan kayıtlar ise; önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları öngören hükümler, ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü öngören hükümler, veto hakkı veya üstün oy hakkı tanıyan hükümler ve sözleşme cezası öngören hükümler şeklindedir.

- IV.** Bir kanunun yürürlüğe girmiş olması, yeni şartların ve ihtiyaçların ortaya çıkması, ortaklar arası ilişkinin yeniden düzenlenmesi isteği gibi pek çok sebep limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesini gerekli kılabilir. Şirket sözleşmesinin,

şirkete, ortaklara ve üçüncü kişilere olan çok yönlü etkisi hasebiyle değiştirilmesi kanun koyucu tarafından özel bir usule tabi tutulmuştur. TTK genel nitelikteki değişiklikler ve özel nitelikteki değişiklikler şeklinde ikili ayırım yaparak şirket sözleşmesi değişikliğini düzenlemiştir. Şirket sözleşmesinin değişiklik metni öncelikle müdürler tarafından hazırlanır ve sonra genel kurulda karara bağlanır. Genel kurulda değişikliğin kabulü yönünde karar alınabilmesi için esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların onayı gerekir. Daha sonra ise yapılan değişiklik tescil ve ilan edilerek prosedür tamamlanır. Özel değişiklikler ise münhasıran esas sermayenin artırılması ve azaltılması müesseselerini içermektedir. Genel değişikliklerde izlenen usul aynen geçerli olmakla birlikte burada özel nisaplara ve ek olarak bazı özel şartlara uyulmalıdır.

Uyuşmazlık halinde limited şirket sözleşmesinin hükümlerini, yorumlama ihtiyacı hâsıl olabilir. Bu noktada uyuşmazlığın korporatif veya korporatif olmayan nitelikteki bir sözleşme hükmünden kaynaklanmasına göre kanunlara veya sözleşmelere ilişkin yorum kuralları uygulama alanı bulur. Bununla birlikte pek çok genel yorum ilkesi şirket sözleşmesi hükümlerine doğrudan uygulanır. Öncelikle ilgili hükmün sadece sözüne (lafzına) dayanan yoruma itibar edilmez; daha ziyade dürüstlük ve güven ilkesi ışığında sözleşmenin yoruma tabi tutulan hükmü, şirket sözleşmesinin diğer hükümleriyle bağlantısı gözetilerek bir bütün içerisinde ele alınır. Ayrıca yorum sonucunda varılacak sonuç, ilgili hükmün geçerliliğini etkiliyorsa, hükmü geçerli kılacak yorum benimsenir. Esasen uygulamada çoğunlukla tip şirket sözleşmeler kullanıldığından bahsi geçen yorum kurallarının uygulama alanı oldukça sınırlı kalmaktadır.

Limited şirket sözleşmesinin hem sözleşme hem de objektif norm vasfı taşıyan melez karakteri, şirket sözleşmesinin sona ermesi halinde doğrudan borçlar hukukunun sona erme hükümlerine tabi olmasına engel teşkil eder. Borçlar hukukunun klasik iki taraflı sözleşmelere ilişkin sona ermeye ilişkin düzenlemeleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde limited şirket sözleşmesi hakkında da uygulama alanı bulacaktır. Öte yandan sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle doğrudan şirket sözleşmesi de sona ermiş olmaz, kurucu belge olması sebebiyle

tasfiye sürecinde de şirket sözleşmesi ayaktadır. Sona erme sebepleri; sözleşmesel sona erme sebepleri, genel kurul kararı ile sona erme, iflasın açılması ile sona erme ve kanunda öngörülen diğer hallerde sona erme şeklindedir. Sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle birlikte şirketin tasfiyeye girmesi hususu, ticaret siciline tescil ve ilan ettirilmelidir.

- V. Uygulamada ne yazık ki şirket sözleşmelerinin çok büyük bir kısmı tamamen aynıdır, çünkü kurucular şirket sözleşmesi hazırlarken Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından oluşturulan tip sözleşmeleri kullanmaktadır. Bu da şirket sözleşmelerinin şirketin yapısı ve niteliğine uygun olarak hazırlanmadığını göstermektedir. Kanaatimizce, kurucular Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın hazırladığı tip sözleşmeleri kullanmak yerine emredici hükümler ilkesi çerçevesinde TTK'nın sunmuş olduğu isteğe bağlı kayıtlardan olabildiğince yararlanmalıdır. Bu sayede şirket sözleşmeleri daha bilinçli olarak hazırlanacak ve uygulamadaki hemen hemen bütün sorunların temelindeki sıkıntı büyük ölçüde giderilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbay, Direnç: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulu'nun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, İstanbul, 2010
- Akdağ Güney, Necla: **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012
- Al, Şengül: "TTK Tasarısına Göre Limited Şirketlerde Genel Kurul", **Fırat Öztan'a Armağan**, C. 1, Ankara, 2010, s. 153 vd.
- Alışkan, Murat: **Limited Şirket Tarihçe Niteliği**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2013
- Ansay, Tuğrul: **Adi Şirket, Dernek ve Ticaret Şirketleri**, Ankara, 1967
- Arkan, Sabih: **Ticari İşletme Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 15. bs., Ankara, 2011
- Arslanlı, Halil/
Domaniç, Hayri: **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması III**, Vedat Kitapçılık, 1989 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul, 2011
- Arslanlı, Halil: "Limited Şirketin Teşkilatı", **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, Fakülteler Matbaası, 1978, s. 713 vd.

Arsılanlı, Halil: “Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirketlere Dair 520 nci Maddesi Hükümleri”, **Batider**, C. 2, S. 2, 1963, s. 163 vd. (Anılış: 520’nci Madde)

AÜHF Ticaret Hukuku

Anabilim Dalı: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hakkında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı’nca Hazırlanan Görüş”, **Batider**, C. 23, S. 2, 2005, s. 213 vd.

Ayan, Özge:

Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma Hakları, Güncel Yayınevi, İzmir, 2004

Aydoğan, Fatih:

“Markanın Ticaret Unvanına Karşı Korunması, Mevcut Hukuki Durum - Değişiklik (Madde) Önerisi - İtiraz Yolu Ve/Veya Alternatif Çözüm Yolu Önerisi”, **İÜHF**, C. 71, S. 2 2013, s. 27-50

Aydoğan, Fatih:

Tek Kişi Ortaklığı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012

Aydoğan, Fatih:

Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005 (Anılış: Rekabet Yasağı)

Ayhan, Rıza:

Limited Şirkette Ortakların Sorumluluğu, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 199

Ayhan, Rıza:

“Ticari İş - Ticari İşletme - Tacir - Ticaret Sicili - Ticaret Unvanı - Haksız Rekabet (m.11-63)”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVI, S. 3-4, 2012, s. 31-53

- Bahtiyar, Mehmet: **Anonim Ortaklık Anasözleşmesi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2001 (Anılış: Anasözleşme)
- Bahtiyar, Mehmet: “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri”, **Batider**, C. 21, s. 2, 2001, s. 83 vd. (Anılış: Önalım Hakkı)
- Bahtiyar, Mehmet: **Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı**, Beta Yayınları, İstanbul, 1996
- Bahtiyar, Mehmet: **Ortaklıklar Hukuku**, Tıpkı 10. bs., Beta Yayınları, İstanbul, 2015
- Bahtiyar, Mehmet: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 61, 2005, s. 47 vd.
- Bahtiyar, Mehmet: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Kayıtlı Sermaye Sistemi”, **Mehmet Somer’e Armağan**, 2006, s. 53-67
- Barlas, Nami: **Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri**, Vedat Kitapçılık, 2. bs., İstanbul, 2008
- Baştuğ, İrfan: **Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması**, İzmir, 1966
- Bilgili, Fatih/
Demirkapı, Ertan: **Şirketler Hukuku**, Dora Yayınevi, 9. bs., Bursa, 2013

- Bozer, Ali/Göle, Celal: **Kıymetli Evrak Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 5. bs., Ankara, 2016
- Böckli, Peter: “Présentation Générale – Le Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **CEDIDAC**, Nr. 70, 2006, s. 1-28.
- Cerrahoğlu, Fadlullah: “Limited Şirkette Pay ve Payın Devri”, **İstanbul İktisadi ve İdari İlimler Dergisi (İİTİA)**, S. 2, 1973, s. 439 vd.
- Can, Ozan: “Rekabet Yasağı ve Rekabet Sınırlandırmaları Hukuku İlişkisi”, **Rekabet Dergisi**, S. 32, 2007, s. 3 vd.
- Çağa, Barbaros: “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, **Batider**, C. 7, S. 3, 1974, s. 581 vd.
- Çağlar, Hayrettin: **Anonim Şirketlerde Sermayenin Azaltılması**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010
- Çağlar, Hayrettin/
Özdamar, Mehmet: “Ticaret Unvanının Korunması”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 2, 2006, s. 119-153
- Çamoğlu, Ersin: **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010
- Çamoğlu, Ersin: “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi”, **Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan**, İstanbul, 2007, s. 667 vd.

- Çamoğlu, Ersin: “Limited Ortaklığın Asgari Sermayesi Üzerine Düşünceler”, **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 20, S. 3, 1973-74, s. 110 vd.
- Çamoğlu, Ersin: “Limited Ortaklıkta Kuruluşta Ödenmesi Gereken Sermaye Oranı”, **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 20, S. 6, 1973-74, s. 227 vd.
- Çamoğlu, Ersin: “Limited Ortaklık Genel Kurulunda Nisaplar”, **Yaklaşım Dergisi**, Kasım 2012 (Anılış: Nisaplar) (Çevrimiçi) <http://www.ticaretkanunu.net/makale-23/>
- Çeker, Mustafa: “Limited Şirketlerde Ortak Sayısının Sınırlandırılması”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Dergisi**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, S.1, 2015, s. 57 vd.
- Çonkar, M. Halil: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının İspatlanması**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009
- Çoştan, Hülya: “Limited Şirkette Genel Kurul Nisapları”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, S.1, 2015, s. 65 vd. (Anılış: Nisaplar)
- Çoştan, Hülya: “Limited Şirkette Oyda İmtiyazlı (!) Paylar ve İmtiyazlı Paylar”, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 4, 2012, s. 77-91 (Anılış: İmtiyazlı Paylar)
- Çoştan, Hülya: **TTK Tasarısı’nın Yeniden Yapılanma Kararlarını Düzenleyen Hükümleri**, Ankara, 2009

- Çoştan, Hülya: **Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme Kararları**, 3. bs., Ankara, 2013
- Demirkapı, Ertan: **Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri**, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir, 2008
- Demirkapı, Ertan/
Yıldırım, Ali Haydar: “İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme”, **Batider**, C. 24, S. 3, s. 435 vd.
- Doğanay, İsmail: “Limited Şirketlerde Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesi Koşulları Nelerdir?”, **Batider**, C. 8, S. 2, 1975, s. 83 vd.
- Domaniç, Hayri: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. II, Anonim Şirketler ve Uygulaması**, İstanbul, 1988
- Domaniç, Hayri: “Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar”, **Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan**, 1978, s. 309 vd. (Anılış: Ana Mukavele)
- Duc, Nicolas: “L’Autonomie Des Associés: Droit Dispositif et Droit Impératif, Notamment A L’Exemple De La Révision Des Comptes - Le Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **CEDIDAC**, Nr. 70, 2006, s. 91-145

- Erdem, Ercüment: “Les Rapports Entre La Société Et Le Contrat En Droit Turc”, **Milletlerarası Ticaret Hukuku İle İlgili Makaleler**, Beta Yayınları, İstanbul, 2008, s. 373 vd.
- Erdil, Engin: **Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarılma**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2004
- Franko, Nisim: “Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti”, **Batider**, C. 13, S.1, 1985, s. 21 vd.
- Göle, Celal: “Ticari İşletmenin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu”, **Prof. Dr. Ernest E. Hirsch’in Hatırasına Armağan**, Ankara, 1986, s. 185 vd.
- Güriz, Adnan: **Hukuk Başlangıcı**, 12. bs., Siyasal Kitabevi, Ankara, 2009
- Helvacı, Mehmet: **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, Beta Yayınları, İstanbul, 1995
- İmregün, Oğuz: **Anonim Ortaklıklar**, Yasa Yayıncılık, 4. bs., Ankara, 1989 (Anılış: Anonim Ortaklıklar)
- İmregün, Oğuz: **Anonim Ortaklık Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri**, İstanbul, 1962 (Anılış: Menfaat İhtilafları)
- İmregün, Oğuz: **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, Filiz Kitabevi, 13. bs., İstanbul, 2005 (Anılış: Kara Ticareti)

- Karacibioğlu, Orhan Batur: **Anonim Şirket Esas Sözleşmesi ve Limited Şirket Sözleşmesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013
- Karakılıç, Hasan: “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”, **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 2, 2014, s. 107 vd.
- Karasu, Rauf: **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Yetkin Yayınları, 2. bs. Ankara, 2015
- Karasu, Rauf: “Emredici Hükümler İlkesinin Kapalı Tıp Anonim Şirketler ve Limited Şirketler Açısından Doğurduğu Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, S.1, 2015, s. 115 vd.
- Karasu, Rauf: “Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasağı”, **Batider**, C. 22, S. 3, s. 141 vd. (Anılış: İdare Yetkisi Olmayan Ortaklar)
- Karasu, Rauf: “Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme İle Öngörülen Şirketle Rekabet Etme Yasağı”, **Batider**, C. 22, S. 4, s. 79 vd. (Anılış: Şirketten Ayrılan Ortaklar)
- Karayalçın, Yaşar: **Ticaret Hukuku, Şirketler Hukuku**, C. II, 2. bs., Ankara, 1973
- Kaya, Arslan: “Müktesep Haklar”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, 1997

Kayar, İsmail/Çelikleş, İlyas: “Limited Şirkette Müdür Ortakların Rekabet Yasağı”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, Beta Yayınları, 2003, s. 314 vd.

Kendigelen, Abuzer: **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, Beta Yayınları, 1999, İstanbul (Anılış: İmtiyaz)

Kendigelen, Abuzer: “Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylara İlişkin Değişiklik Önerileri”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, Beta Yayınları, 2003, s. 321 vd.

Kendigelen, Abuzer: “Limited Şirket Paylarının Haczi”, **Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan - Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, İstanbul, 2002, s. 409 vd.

Kendigelen, Abuzer: “İmtiyazlı Paylar”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, 1997, s. 193 vd. (Anılış: İmtiyazlı Paylar)

Kendigelen, Abuzer: “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın İçticaret 1995/1 Sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ’inin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi”, **İÜHFİM.**, 1995-96, C. 55, S. I-2, s. 297 vd. (Anılış: Tebliğ Değerlendirmesi)

Kendigelen, Abuzer: **Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, On İki Levha Yayıncılık, 3. tıpkı bs., İstanbul, 2016 (Anılış: İlk Tespitler)

- Kendigelen, Abuzer: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında İntifa Senetleri”, **Batider**, C. 25, S. 2, 2009, s. 57-72 (Anılış: İntifa Senetleri)
- Kırca, İsmail/
Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/
Manavgat, Çağlar: **Anonim Şirketler Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, C. 1, Ankara, 2013
- Manavgat, Çağlar: “Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'ndaki Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, **Batider**, C. 29, S. 1, 2013, s. 45-78
- Mineliler, Zeynep: “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebep Feshi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2012, C. XVI, S. 3, s. 95-117
- Montavon, Pascal: “La Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **TREX**, 2006, s. 208-214
- Moroğlu, Erdoğan: “Adi Şirkete Dair”, **Makaleler**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.753 vd. (Anılış: Adi Şirket)
- Moroğlu, Erdoğan: “Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi ve Hukuki Niteliği”, **Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, s. 515 vd. (Anılış: Sözleşme)
- Moroğlu, Erdoğan: “Anonim Ortaklığın Tabiiyeti ve Tanınması”, **Makaleler**, İstanbul, 2010

- Moroğlu, Erdoğan: **Oy Sözleşmeleri**, Vedat Kitapçılık, 5. bs., İstanbul, 2015
- Moroğlu, Erdoğan: **Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, On İki Levha Yayıncılık, 8. bs., İstanbul, 2016 (Anılış: Değerlendirme ve Öneriler)
- Nomer, Füsun: **Anonim Şirkette Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, Beta Yayınları, İstanbul, 1999
- Nomer Ertan, Füsun: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Ticaret Unvanı Ve İşletme Adına İlişkin Olarak Yapılan Değişiklikler”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi - Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Ticari İşletme Alanında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu**, Kasım 2011, İstanbul, s. 71 vd.
- Nomer Ertan, N. Füsun: “İş Aktinden Doğan Cezai Şart Hükümlerine TTK m. 24 Uygulanır mı?”, **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan**, C.1, 2007, s. 29-39 (Anılış: Cezai Şart)
- Oğuzman, M. Kemal/
Öz, M. Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Vedat Kitapçılık, 8. bs., İstanbul, 2010
- Oğuzman, M. Kemal/
Barlas, Nami: **Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar**, Vedat Kitapçılık, 15. bs., İstanbul, 2008
- Oğuzman, M. Kemal/
Seliçi, Özer/
Oktay-Özdemir, Saibe: **Eşya Hukuku**, Filiz Kitabevi, 17. bs., İstanbul, 2014

Oğuzman, M. Kemal/

Seliçi, Özer/

Oktay-Özdemir, Saibe:

Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, 9. bs., İstanbul, 2009

Okutan Nilsson, Gül:

Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri,
Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, 2001

Öz, Turgut:

“Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri”, **Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer’e Armağan**, C. 52, S. 1-4, s. 345 vd.

Paşamehmetoğlu, Yavuz:

“Şirket Sözleşmelerine ve Pay Devrine İlişkin Bir İnceleme”, **TNB Hukuk Dergisi**, S. 35, 1982, s. 24 vd.

Planta, Andreas von:

“L’Organisation - Le Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **CEDIDAC**, Nr. 70, 2006, s. 65–88.

Poroy, Reha/

Tekinalp, Ünal/

Çamoğlu, Ersin:

Ortaklıklar Hukuku I, Vedat Kitapçılık,
Güncelleştirilmiş 13. bs., İstanbul, 2014

Poroy, Reha/

Tekinalp, Ünal/

Çamoğlu, Ersin:

Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Beta Yayınları,
8. bs., İstanbul, 2000

Poroy, Reha/

Yasaman, Hamdi:

Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, 15. bs.,
İstanbul, 2015

Pulaşlı, Hasan: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Şirketler Hukuku Şerhi**, Adalet Yayınevi, C. II, Ankara, 2011 (Anılış: Şirketler Hukuku Şerhi)

Pulaşlı, Hasan: “Anonim Şirketlerde Yönetimde İmtiyaz Ve Buna İlişkin Esas Sözleşme Düzenlemelerinin Anlam Ve Etkisi”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, 1999, s. 563 vd. (Anılış: Esas Sözleşme)

Pulaşlı, Hasan: “Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar”, **Batider**, C. 25, S. 2, 2009, s. 37 vd. (Anılış: Limited Şirketler)

Pulaşlı, Hasan: “6335 ve 6353 Sayılı Kanunlarla Türk Ticaret Kanununda Yapılan Değişikliklerin Şirketler Hukukuna İlişkin Kısımın Değerlendirilmesi”, **Regesta Hukuk Dergisi**, C. 2, S. 2, 2012/2, s. 9 vd.

Ruedin, Roland: “La Responsabilité - Le Nouveau Droit De La Société A Responsabilité Limitée”, **CEDIDAC**, Nr. 70, 2006, s. 31-64.

Soyer, Polat: **Rekabet Yasağı Sözleşmesi: BK md. 348-352**, Ankara, 1994

Soykan, İsmail Cem: **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, On İki Levha Yayıncılık, 2012

Steiger, F. von

- (çev. Çağa Tahir): **İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1968
- Şahin, Ayşe: **Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013
- Şahin, Ayşe: “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, **Ersin Çamoğlu’na Armağan**, Vedat Kitapçılık, 2013, s. 175 vd. (Anılış: Çıkma ve Çıkarılma Hükümlerinin Değerlendirilmesi)
- Şahin, Ayşe: “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılması”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 18, S. 2 (Özel Sayı "6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’nu Beklerken" 10 - 11 - 12 Mayıs 2012 - Sempozyum), 2013, s. 851-859
- Şener, Oruç Hami: **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2. bs., Ankara, 2015
- Tandoğan, Haluk: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Vedat Kitapçılık, C. I/1, 6. Tıpkı bs., İstanbul, 2008
- Taşdelen, Nihat: **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012
- Tekinalp, Gülören: “Türk Hukukunda Ortaklıkların Vatandaşlığı”, **İÜHF 50. Yıl Armağanı**, İstanbul, 1973, s. 570 vd.

- Tekinalp, Ünal: **Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri**, Fakülteler Matbaası, 2. bs., İstanbul, 1979 (Anılış: Bilanço ve Yedek Akçeler)
- Tekinalp, Ünal: **Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012
- Tekinalp, Ünal: “İmtiyazlı Paylara İlişkin Bazı Sorunlar”, **THYK. Sempozyumu XIII**, Ankara, 1996, s. 1 vd. (Anılış: İmtiyazlı Paylar)
- Tekinalp, Ünal: “Anonim Ortaklık Payının Alım, Önalım, Geriyealım ve Benzer Haklara Konu Olması”, **Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu 1. Tebliğler**, İstanbul, 1978, s. 345 vd. (Anılış: Haklara Konu Olma)
- Tekinalp, Ünal: “Çıkmaya Katılma”, **Arslanlı Bilim Arşivi** (<http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/UnalTekinalp-CikmayaKatilma.pdf>)
- Tekinalp, Ünal: **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Vedat Kitapçılık, 3. bs., İstanbul, 2013 (Anılış: Sermaye Ortaklıkları)
- Tekinalp, Ünal: **Ünal Tekinalp’in Banka Hukukunun Esasları**, Vedat Kitapçılık, 2. bs., İstanbul, 2009 (Anılış: Banka Hukuku)
- Tekinalp, Ünal: “Tarihi Gelişim İçinde Tek Ortaklı Şirketler Sorunsalı ve Türk Hukukunun Bu Konudaki Açılımı”, **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s. 579 vd.

- Tekinalp, Ünal: **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Vedat Kitapçılık, 2. bs., İstanbul, 2011 (Anılış: Tek Kişi Ortaklığı)
- Teoman, Ömer: **Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri**, İstanbul, 1978
- Teoman, Ömer: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara,1983 (Anılış: Oy Hakkından Yoksunluk)
- Teoman, Ömer: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı”, **Batider**, C. 25, S. 3, s. 5 vd. (Anılış: Oy Hakkı)
- Tokcan, Fahriye Pelin: **Limited Ortaklıkta Oy Hakkından Yoksunluk**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015
- Turanlı, Hüsnü: “Yeni TTK ve Ultra Vires İlkesi”, **Regesta Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 2, S. 3, 2012, s. 49-75
- Ulaş, Işıl: “Uygulamacı Gözü İle Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Bakış”, **Batider**, C. 23, S. 2, 2005, s. 189 vd.
- Uzel, Necdet: **Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013
- Üçışık, Güzin: “Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”, **Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, 2003, s. 189 vd.

Ülgen, Hüseyin/
Helvacı, Mehmet/
Kendigelen, Abuzer/
Kaya, Arslan:

Kıymetli Evrak Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 10.
Tıpkı bs., İstanbul, 2015

Ülgen, Hüseyin/
Helvacı, Mehmet/
Kendigelen, Abuzer/
Kaya, Arslan/
Nomer Ertan, Füsun:

Ticari İşletme Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 5.
bs., İstanbul, 2015

Ünal, Mücahit:

“Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Azaltımı”, **Prof. Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan**, Ankara, 2006, s. 601-643

Ünal, Şeref:

“Ana Sözleşmelerindeki Süreleri Biten ve Sürelerini Uzatmamış Olan Anonim Şirketlerin Hukuki Durumu”, **THYK. I. Sempozyum**, Ankara, 1984, s. 77 vd.

Yanlı, Veliye:

“Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil”, **Ünal Tekinalp’e Aramağan**, C. 1, 2003, s. 673 vd. (Anılış: Şekil)

Yasaman, Hamdi/
Erdem, Ercüment/
Dural, Ali/
Ayoğlu, Tolga/
Altay, Anlam/
Yüksel, Sinan;
GSÜ Ticaret Hukuku

- Anabilim Dalı: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Ticari İşletme, Ortaklıklar ve Kıymetli Evrak Hukuku’na İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Legal Mali Hukuk Dergisi**, S. 23, 2006, s. 2715 vd.
- Yıldırım, Ali Haydar: **Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre**, Dora Yayıncılık, 2013
- Yıldız, Burçak: “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği”, **Batider**, C. 27, S. 3, 2011, s. 111-134
- Yıldız, Burçak: “AT ve İngiliz Hukuk Sistemlerinde Şirketlerin Ehliyeti ("Ultra Vires" İlkesi)”, **Batider**, C. 23, S. 3, 2006, s. 183-206
- Yıldız, Burçak: “TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki "Ultra Vires" Sınırlamasının Yerindeliğinin Değerlendirilmesi”, **AÜHFD**, S. 1, 2006, s. 321-353
- Yıldız, Şükrü: “TTK Tasarısına Göre Anonim Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi”, **Prof. Dr. Ergon A. Çetingil ve Prof. Dr. Rayegan Kender’e 50. Birlikte Çalışma Yılı Armağanı**, İstanbul, 2007, s. 1195 vd.
- Yıldız, Şükrü: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, Arıkan Basım Yayın, İstanbul, 2007 (Anılış: Limited Şirketler)

Yongalık, Aynur:

“Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler - Türk Hukuku Açısından Bir Değerlendirme-“, **Batider**, C. 21, S. 3, 2002, s. 5-30

